

มหาวิทยาลัย
กรุงเทพธนบุรี
BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

EDUCATIONAL ACADEMIC JOURNAL BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY
ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2568

Vol. 13 No.1
ISSN 2392-5760

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

EDUCATIONAL ACADEMIC JOURNAL BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

ISSN 2392 - 5760 ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – เมษายน 2568

เจ้าของวารสาร

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

เลขที่ 16/10 หมู่ 2 ถ.ทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170

โทร (02)-8006800-5 โทรสาร (02)-8006806

วัตถุประสงค์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้มีนโยบายดำเนินการจัดทำ “วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” เพื่อเป็นสื่อในการเผยแพร่แนวคิดและผลงานของนักวิชาการออกสู่สังคมในการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนและกระตุ้นการบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ รวมทั้งเป็นพลังสำคัญต่อการเกื้อหนุนความก้าวหน้าของศาสตร์และวิชาชีพ มีการตรวจสอบคุณภาพของบทความอย่างเข้มข้นในรูปแบบ Double-blind peer review ภายใต้การพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Annual Peer-review) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิตั้งกล่าวไม่มีส่วนได้เสียกับบทความวิจัย โดยบทความวิจัย (research article) ที่ได้รับการตีพิมพ์มีลักษณะและรูปแบบการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น การตั้งสมมติฐาน โดยระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ได้ทดลองค้นคว้าอย่างมีระบบและสรุปผลการวิจัยที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตผลงานตีพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กำหนดอยู่ในรูปแบบของบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ การวิจัยทางสังคมศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น บทความวิจัยที่มีการประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาพฤติกรรมและสังคมมนุษย์ เป็นต้น

ภาษาที่รับตีพิมพ์

ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

กระบวนการ Review

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีนี้ จะต้องเป็นบทความต้นฉบับ ซึ่งไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน และจะได้รับการพิจารณาและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review process) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ ในลักษณะ Double-blind peer review โดยวารสารมีขั้นตอนดำเนินการจัดพิมพ์ ดังนี้

1. กองบรรณาธิการวารสารฯ จะตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ
2. จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง อ่านประเมินต้นฉบับ บทความละ 3 ท่าน
3. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) สามารถอธิบายหรือชี้แจงข้อสงสัย ผ่านบรรณาธิการ
4. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดทำต้นฉบับ
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสาร

ประธานที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เบ็ญจาธิกุล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
 รองศาสตราจารย์ ดร.พีรพงศ์ ทิพนาค มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
 รองศาสตราจารย์ ดร.กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ เมืองแมน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช ไศร์รักษ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
 รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
 รองศาสตราจารย์ ดร.สุภมาส อังสุโต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกสร บุญอำไพ มหาวิทยาลัยบูรพา
 รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ อิงอาจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.อำนาจ เดชชัยศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
 รองศาสตราจารย์จกมล แก่นเพิ่ม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศสุดา รัชฎาวิชิตกุล มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภาญจน์ สุขสดเขียว มหาวิทยาลัยศิลปากร
 อาจารย์ ดร.โสฬณ์ โสภากิมุข มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

อาจารย์ ดร.ธารินี กิตติกาญจนโสภณ
 อาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ นรินทร์
 อาจารย์ ดร.ธัญญา ธรรมโสภณ

ฝ่ายออกแบบปกและตีพิมพ์

สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

พิมพ์จำนวน 500 เล่ม

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ
 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เดือน เมษายน
 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - เดือน สิงหาคม
 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - เดือน ธันวาคม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
 เลขที่ 16/10 หมู่ 2 ถนนทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170
 โทรศัพท์ (02) 8006800-5 โทรสาร (02) 8006806

* บทความทุกเรื่องในวารสารฉบับนี้ได้รับการพิจารณาประเมินคุณภาพทางวิชาการก่อนการตีพิมพ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ตามสาขา ที่เกี่ยวข้องจากภายในหรือภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ
 * บทความและแนวคิดใด ๆ ที่พิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
 * กองบรรณาธิการวารสารไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกเพื่อการพัฒนาเชิงวิชาการ แต่ต้องได้รับการอ้างอิงอย่างถูกต้อง

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ฉบับนี้เป็นปีที่ 13 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - เมษายน 2568 ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้พัฒนาเพื่อนำเสนอมุมมองที่ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและพลิกโฉมโดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา

บทความที่คัดสรรในวารสารฉบับนี้มีบทความจากนักวิจัยและนักวิชาการจากภายนอกในสัดส่วนที่มากขึ้น ในฉบับนี้มีบทความทางวิชาการ และบทความวิจัย จำนวน 12 เรื่อง เป็นบทความที่ได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการ นักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ และนักศึกษา ในการส่งตีพิมพ์ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย ในการตรวจสอบบทความ ซึ่งบทความส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัยทางด้านศึกษาศาสตร์ และครุศาสตร์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่อยู่ในวงการการศึกษา และผู้ที่สนใจ จะสามารถศึกษาหาความรู้ รวมทั้งนำไปอ้างอิงได้เป็นอย่างดี

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้เขียนบทความทุกท่านที่กรุณาส่งบทความมาตีพิมพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำ ในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น คณะศึกษาศาสตร์ และกองบรรณาธิการจะพยายามปรับปรุงและพัฒนาวารสารฉบับนี้ ให้เป็นวารสารทางวิชาการที่มีคุณค่า ได้มาตรฐานสากลและสามารถใช้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการได้ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ เมืองแมน

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

<p>การพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริมเจตคติของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกูล)</p> <p>THE DEVELOPMENT OF A BOARD GAME ON WASTE SEPARATION TO PROMOTE ATTITUDES FOR GRADE 7 STUDENTS AT SAMSEN NOK SCHOOL (PRACHARAT ANUKUL)</p> <p>วิชชากร คำสุข นฤมล ศีรวงษ์ และนิพาดา ไตรรัตน์.....</p>	1
<p>การพัฒนาทักษะการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงด้วยการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน ผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds</p> <p>Developing Virtual Classroom Skills using Virtual Reality Technology through the PlayStation® VR Worlds</p> <p>ชนาภรณ์ปัญญาการผล ขจรศักดิ์ กั่นใจ ยลพรรณชัยศิริรัตน์ ฐกร พงษ์ปิรุณี และภัทรกร ปุยสุวรรณ.....</p>	14
<p>การเพิ่มมูลค่าเส้นทางเรียนรู้ของจริงลงมือทำในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลก ด้านวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์</p> <p>Value-Adding of Learning Path by Seeing the Real Thing and Taking Action in Cultural Heritage Tourism Development Zone for Creative Tourism</p> <p>รัตติกาญจน์ ภูษิต.....</p>	31
<p>ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก</p> <p>Relationship between Transformational Leadership of The Administrators and being a Learning Organization of Western Region Rajabhat Universities</p> <p>สมหญิง จันทรุไทย ประพจน์ แยมทิม ยุภาวรัตน์ ชันตีกรม ฐิตาภา เบ็ญจาทิกุล และจันทรัตน์ ภาคมาศ.....</p>	50

สารบัญ

หน้า

การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนางัว จังหวัดเพชรบูรณ์โดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหา ภูมิปัญญาท้องถิ่น Developing Writing Performance of Mathayomsuksa 1 Students at Bannangou School in Phetchabun Province through Writing Exercises Integrated Local Wisdom-Based Content ศิวภรณ์ ไสโต ฉัตรชัย เสมาทอง และกฤติยาภรณ์ ดาทอง.....	64
การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมา The Promoting Emotional Intelligence in Lower Secondary School Students in Nakhon Ratchasima Province ถาวรธร ศรีสูงเนิน พิสิษฐ์ ศิริรักษ์ ศรินทร์ ตั้งอำพรทิพย์ จิตเกษม ทองนาค เหมวรรณ แดงอ่อน ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล นุฏชญา ภัทรพพัฒนานนท์ และสายพิน อัครปัทมานนท์	78
องค์ประกอบเชิงยืนยันการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน ตามกรอบมาตรฐาน คุณภาพอาจารย์มืออาชีพ THE CONFIRMATION OF COMPONENTS FOR THE DEVELOPMENT OF PRIVATE UNIVERSITY INSTRUCTORS ACCORDING TO THE PROFESSIONAL STANDARDS FRAMEWORK (PSF) วรชัย วิภูอุปโภคตร.....	92
การพัฒนาเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องด้วยเทคนิคการคิดด้วยภาพ:กลยุทธ์การนำไปใช้ และข้อพึงระวังในอนาคต Developing children with learning disabilities using visual thinking techniques: implementation strategies and future precautions คาลอส บุญสุภา ชนิดา มิตรานันท์.....	112
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2	

สารบัญ

	หน้า
RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATION LEADERSHIP AND EFFECTIVENESS OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATION IN SOI DAO DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE UNDER CHANTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2 อัสนัย อำคาเพท.....	127
การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ RELATIONSHIP BUILDING OF SCHOOLS AND COMMUNITIES AFFECTING SCHOOL ADMINISTRATION UNDER CHIYAPOOM PROVINCIAL ADMINISTRATION ORGANIZATION สุรเชษฐ์ ภิรมย์ศรี	151
อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพฤติกรรมการสอนของ ครูและสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร THE INFLUENCE OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATOR, TEACHERS' TEACHING BEHAVIOR AND ORGANIZATIONAL HEALTH OF STUDENT QUALITY AT THE SECONDARY LEVEL IN SCHOOLS OF BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION นัฐริกา สมเจริญ จันทร์ศรม์ ภูติอริยวัฒน์	164
การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยการbinปักกิ่ง ภายใต้การกำกับของกรุงปักกิ่ง PERSONNEL MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS IN BEIJING AIR TRAVEL COLLEGE UNDER BEIJING ฉิน ฟาง วรชัย วิภูอุปโภคตร และธัญศญา ธรรมศรีโสภณ	179
แนวทางการเตรียมต้นฉบับ.....	193
แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์.....	195

การพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริมเจตคติ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล)
THE DEVELOPMENT OF A BOARD GAME ON WASTE SEPARATION
TO PROMOTE ATTITUDES FOR GRADE 7 STUDENTS
AT SAMSEN NOK SCHOOL (PRACHARAT ANUKUL)

วิชชากร คำสุข*¹ นฤมล ศีรวงษ์² และนิพาดา ไตรรัตน์³

Wichakorn Kamsuk*¹ Naruemon Sirawong² and Nipada Trirat³

*¹⁻³ สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹⁻³ Educational Technology, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

*ผู้พิมพ์หลัก e-mail: wichakorn.kamsuk@g.swu.ac.th

Received: February 3, 2025

Revised: March 4, 2025

Accepted: March 11, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย (2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอยและ (3) เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล) จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) ชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย (2) แบบประเมินคุณภาพชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย (3) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย และ (4) แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบสองกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย จำนวน 3 เกม พบว่า บอร์ดเกมด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษามีคุณภาพระดับมากที่สุด (2) ความรู้ความเข้าใจหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) เจตคติของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: บอร์ดเกม, เจตคติ, ความรู้ความเข้าใจ, การแยกขยะมูลฝอย

Abstract

This study aims to: (1) develop a board game set on the topic of waste separation, (2) compare students' knowledge and understanding before and after participating in learning activities using the board game set on waste separation, and (3) examine students' attitudes after engaging in learning activities through the board game set on waste separation. The sample group consisted of 30 students from Grade 7 at Samsen Nok School (Pracharat Anukoon). The sample was selected using cluster random sampling through a lottery method from six classrooms, which were organized with mixed-ability students. The research instruments included: (1) a board game set on waste separation, (2) a quality assessment form for the board game set on waste separation, (3) a knowledge and understanding test on waste separation, and (4) a student attitude assessment form regarding the learning activities conducted through the board game set on waste separation. Data analysis involved calculating mean scores, standard deviations, and paired t-tests. The results of the study revealed that: (1) The development of the board game set on waste separation, consisting of three games, demonstrated that the games achieved the highest quality levels in terms of content and educational technology. (2) Students' knowledge and understanding after participating in the learning activities using the board game set on waste separation were significantly higher than before, at the 0.05 statistical significance level. (3) Students' attitudes toward the learning activities conducted through the board game set on waste separation were at a high level.

Keywords: Board game, Attitude, Knowledge and understanding, Waste separation

---

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่กับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และ

สมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาจะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลกจึงได้มีแผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบมีแผนการผลิตและพัฒนา กำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ พ.ศ. 2557 ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืนและจากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้นกว่าเนื้อหาตามตำรา (Content) ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่า นักเรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน คือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะเพื่อการทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และทักษะเฉพาะอาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2566) ทั้งนี้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นรายวิชาหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศ และสังคมโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) โดยมีการกำหนดสาระที่สำคัญหนึ่งสาระ คือ เศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการสาระที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

แม้จะมีการกำหนดแนวทางการให้ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพแก่นักเรียน แต่ยังคงพบปัญหาเกี่ยวข้องกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Chang) ปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษทางดิน เป็นต้น ซึ่งปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ปี 2564 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 24.98 ล้านตัน โดยเป็นปริมาณขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ 7.89 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง 9.28 ล้านตัน และปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้อง 7.81 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) จากปัญหาของขยะมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเก็บขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย และการสร้างจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม การจัดศึกษาจึงมุ่งเน้นให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนที่ถาวร ยั่งยืน และมีประโยชน์ระยะยาว เพราะเป็นวัยที่สามารถรับรู้และตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ และเป็นที่ยอมรับได้ว่าหากมีการปลูกฝังความรู้ด้านนี้อย่างจริงจังและถูกวิธีก็อาจจะเป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการแทรกเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยได้กำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อการดำรงชีวิต และปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ดิน น้ำ อากาศเป็นพิษ แหล่งกำเนิดของมลพิษ สารมลพิษชนิดต่าง ๆ ในอากาศ รวมทั้งขยะและสิ่งปฏิกูล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังที่งานวิจัยของกัมพล แสงเอี่ยม (2556) ที่ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนเอง ซึ่งผู้เรียนเป็นอีกกลุ่มที่มีทั้งขยะมูลฝอยทิ้งจากการบริโภคและอุปโภคในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน สนามเด็กเล่น ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้งลงถัง อาจมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องความแตกต่างของถังแยกขยะแต่ละประเภท ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนโรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล) พบว่า ผู้เรียนเคยชินกับการทิ้งขยะมูลฝอย โดยไม่ได้การคัดแยกขยะให้ถูกต้องก่อนทิ้ง ส่งผลให้การคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกทำได้ยาก

จากปัญหาข้างต้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการแยกขยะมูลฝอยสามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งวิธีหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้และผู้เรียน คือ การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน โดยทำให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนโดยการพัฒนาชุดบอร์ดเกม เนื่องจากบอร์ดเกมช่วยพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ผ่านกระบวนการเล่นเกม เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ซึ่งผู้เรียนต้องใช้ความคิดอย่างรอบคอบเพื่อเอาชนะและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้บอร์ดเกมเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ซึ่งการใช้เวลาร่วมกันในการเล่นบอร์ดเกมช่วยเสริมสร้างความผูกพัน ความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างมิตรภาพใหม่ ๆ ในกลุ่มคนที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ซึ่งในยุคที่ผู้คนใช้เวลาไปกับหน้าจอและสื่อออนไลน์ บอร์ดเกมจึงเป็นสื่อกลางที่ช่วยกระตุ้นปฏิสัมพันธ์ในโลกความจริงได้เป็นอย่างดี ทำให้ช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคต อีกทั้งบอร์ดเกมเป็นสื่อแห่งความสนุกและการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความบันเทิง ผู้เรียนสามารถใช้เวลาผ่อนคลายไปกับเกมที่มีเนื้อหาและรูปแบบหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเกมที่ใช้กลยุทธ์ เกมที่เน้นการเล่าเรื่อง หรือเกมที่สร้างความตื่นเต้นผ่านการแข่งขัน (รักชน พุทธิรังษี, 2560) นอกจากความสนุกแล้ว บอร์ดเกมยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีเยี่ยม เช่น เกมที่สอนทักษะคณิตศาสตร์ ภาษา หรือการจัดการทรัพยากร ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาความสามารถในลักษณะที่สนุกสนานและไม่เคร่งเครียด สอดคล้องกับ Schell (2008) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของบอร์ดเกมคือการสร้างปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่น โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสุนทรียศาสตร์ เทคโนโลยี หรือเรื่องราว โดยแบ่งองค์ประกอบของเกมประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ พื้นที่ (Space) ซึ่งเป็นพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สร้างประสบการณ์ให้ผู้เล่น วัตถุ (Objects) ที่มีคุณสมบัติเฉพาะในเกม การกระทำ (Action) ที่ครอบคลุมทั้งการตัดสินใจและการตอบสนองต่อผู้เล่นอื่น กฎ (Rules) ซึ่งกำหนดโครงสร้างทั้งหมดของเกม ทักษะ (Skill) ที่ผู้เล่นต้องใช้และพัฒนาในเกม และโอกาส (Chance) ที่เพิ่มความไม่แน่นอนและความตื่นเต้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายและน่าสนใจให้กับผู้เล่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เกมมีความสนุกและคงความนิยมอย่างยั่งยืน อีกทั้งบอร์ดเกมยังเป็นสื่อที่สามารถพัฒนาเจตคติ (Attitude)

ของผู้เล่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่น โดยเจตคติที่ได้รับการพัฒนานั้นครอบคลุมทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ซึ่งบอร์ดเกม ส่งเสริมการสร้าง ความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เกมที่เน้นการทำงานร่วมกันหรือการแก้ปัญหา แบบกลุ่ม ช่วยให้ผู้เล่นเรียนรู้การสื่อสาร การประสานงาน และการทำงานเป็นทีม ผู้เล่นต้องพิจารณา มุมมองของผู้อื่นและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น อีกทั้ง เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เกมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมหรือความ รับผิดชอบ เช่น เกมที่ส่งเสริมความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ หรือความร่วมมือ ช่วยให้ผู้เล่นซึมซับคุณค่า เหล่านี้ผ่านการเล่นและปฏิสัมพันธ์ และบอร์ดเกมช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง ผู้เล่นที่ ประสบความสำเร็จในเกมจะรู้สึกถึงความสามารถของตนเอง ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความเชื่อมั่นและความพร้อมที่จะ เผชิญหน้ากับความท้าทายในชีวิตจริง ดังนั้นบอร์ดเกมไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่ให้ความบันเทิง แต่ยังเป็น เครื่องมือที่ทรงพลังในการพัฒนาเจตคติในหลายมิติ ทั้งในแง่ของการส่งเสริมความเข้าใจผู้อื่น การจัดการ อารมณ์ การคิดเชิงบวก การปลูกฝังคุณธรรม และการเสริมสร้างความมั่นใจ ซึ่งทั้งหมดนี้มีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม (พาฝัน จอมสังข์, 2567)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริม เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล) รวมถึงกระตุ้นให้ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจใน เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการเล่นบอร์ด เกม อีกทั้งสามารถเป็นทางในการพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุด บอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย
3. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยก ขยะมูลฝอย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2567 จำนวน 6 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนทั้งหมด 240 คน ซึ่งมีการจัดห้องเรียนแบบละ ความสามารถของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล) จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่ม

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากจากทั้งหมด 6 ห้องเรียน ซึ่งมีการจัดห้องเรียนแบบความสามารถของนักเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย จำนวน 3 เกม ประกอบด้วย

2.1.1 บอร์ดเกม MATCH RECYCLER

2.1.2 บอร์ดเกม THINK REUSING

2.1.3 บอร์ดเกม TRASH MATCH

2.2 แบบประเมินคุณภาพชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

2.3 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

2.4 แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ คือค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ดัชนีค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) และค่าความเชื่อมั่นแบบคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริมเจตคติของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างบอร์ดเกมประเภทครอบครัว (Family games) จำนวน 3 เกม ดังนี้

1.1 การสร้างบอร์ดเกม MATCH RECYCLER ผู้วิจัยดำเนินการโดยการออกแบบแนวทางของเกมให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา เรื่อง การนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งการออกแบบบอร์ดเกมมีการคำนึงถึงเป้าหมายของบอร์ดเกม จำนวนผู้เล่น และเวลาในการเล่นบอร์ดเกม เพื่อกำหนดกลยุทธ์ กฎและกติกาในการเล่น โดยในบอร์ดเกม MATCH RECYCLER เป็นสถานการณ์เพื่อให้ผู้เล่นได้ศึกษาการนำวัสดุที่ใช้แล้วไปผ่านกระบวนการเพื่อให้กลับมาคุณภาพเหมือนเดิม (Recycle) การเพิ่มมูลค่าให้วัสดุก่อนที่จะกลายเป็นขยะ (Upcycle) และการต่ออายุให้วัสดุแม้คุณภาพจะลดลง (Downcycle) โดยผู้เล่นต้องทำการจับกลุ่มการ์ดให้ครบทั้ง 3 กระบวนการ คือ ขยะ วิธีการ และสิ่งของที่ Recycle ได้ ซึ่งหลังออกแบบบอร์ดเกมแล้วผู้วิจัยดำเนินการสร้าง และรวบรวมอุปกรณ์ต่าง ๆ ของบอร์ดเกมตามแนวทางที่กำหนดไว้

1.2 การสร้างบอร์ดเกม THINK REUSING ผู้วิจัยดำเนินการโดยการออกแบบแนวทางของเกมให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา เรื่อง การนำกลับมาใช้ซ้ำ ซึ่งการออกแบบบอร์ดเกมมีการคำนึงถึงเป้าหมายของบอร์ดเกม จำนวนผู้เล่น และเวลาในการเล่นบอร์ดเกม เพื่อกำหนดกลยุทธ์ กฎและกติกาใน

การเล่น โดยในบอร์ดเกม THINK REUSING เป็นสถานการณ์ที่ให้ผู้เล่นได้ศึกษากระบวนการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่อีกครั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (Reuse) โดยผู้เล่นต้องทำการลงการ์ดพร้อมกับบอกเหตุผลในการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง (Reuse) ให้เป็นเหตุเป็นผลกัน ซึ่งหลังออกแบบบอร์ดเกมแล้วผู้วิจัยดำเนินการสร้าง และรวบรวมอุปกรณ์ต่าง ๆ ของบอร์ดเกมตามแนวทางที่กำหนดไว้

1.3 การสร้างบอร์ดเกม TRASH MATCH ผู้วิจัยดำเนินการโดยการออกแบบแนวทางของเกมให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา เรื่อง การแยกขยะมูล ซึ่งการออกแบบบอร์ดเกมมีการคำนึงถึงเป้าหมายของบอร์ดเกม จำนวนผู้เล่น และเวลาในการเล่นบอร์ดเกม เพื่อกำหนดกลยุทธ์ กฎและกติกาในการเล่น โดยในบอร์ดเกม TRASH MATCH ให้ผู้เล่นจับคู่ขยะให้ตรงกับประเภทของถังขยะ ซึ่งหลังออกแบบบอร์ดเกมแล้วผู้วิจัยดำเนินการสร้าง และรวบรวมอุปกรณ์ต่าง ๆ ของบอร์ดเกมตามแนวทางที่กำหนดไว้

2. ผลการประเมินคุณภาพของชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตาราง 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพของชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

บอร์ดเกม	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับคุณภาพ
บอร์ดเกม MATCH RECYCLER	ด้านเนื้อหา	4.50	0.58	มากที่สุด
	ด้านเทคโนโลยีการศึกษา	4.60	0.58	มากที่สุด
บอร์ดเกม THINK REUSING	ด้านเนื้อหา	4.54	0.48	มากที่สุด
	ด้านเทคโนโลยีการศึกษา	4.51	0.46	มากที่สุด
บอร์ดเกม TRASH MATCH	ด้านเนื้อหา	4.53	0.58	มากที่สุด
	ด้านเทคโนโลยีการศึกษา	4.51	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกม MATCH RECYCLER ด้านเนื้อหา พบว่าโดยรวมมีคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$, SD = 0.58) และด้านเทคโนโลยีการศึกษา พบว่า โดยรวมมีคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, SD = 0.58) บอร์ดเกม THINK REUSING ด้านเนื้อหา พบว่า โดยรวมมีคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, SD = 0.48) และด้านเทคโนโลยีการศึกษา พบว่า โดยรวมมีคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, SD = 0.46) และบอร์ดเกม TRASH MATCH ด้านเนื้อหา พบว่า โดยรวมมีคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, SD = 0.58) และด้านเทคโนโลยีการศึกษา พบว่า โดยรวมมีคุณภาพระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, SD = 0.50)

3. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

คะแนน	n	$\bar{x}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	30	10.07	2.02	29	16.558	.001
หลังเรียน	30	16.03	1.59			

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย มีคะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนเท่ากับ 10.07 และหลังเรียนเท่ากับ 16.03 เมื่อเปรียบเทียบพบว่าความรู้ความเข้าใจหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

ตาราง 3 แสดงผลการประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับเจตคติ
ด้านความรู้ (Cognitive Component)	4.43	0.78	ดีมาก
ด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Component)	4.55	0.71	ดีมาก
ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component)	4.45	0.71	ดีมาก
ค่าเฉลี่ย	4.48	0.74	ดีมาก

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย โดยภาพรวมเจตคติของนักเรียนจากการใช้ชุดบอร์ดเกมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.48$, SD = 0.74) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนมีเจตคติด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Component) มากที่สุด โดยมีระดับเจตคติอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.55$, SD = 0.71) รองลงมาคือเจตคติด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) มีระดับเจตคติอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.45$, SD = 0.71) และน้อยที่สุด คือ เจตคติด้านความรู้ (Cognitive Component) มีระดับเจตคติอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.43$, SD = 0.78)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริมเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการหาคุณภาพของชุดบอร์ดเกมทางด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งคุณภาพของบอร์ดเกมสามารถช่วยส่งเสริมเจตคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก และความรู้ความเข้าใจของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย หลังการจัดการเรียนรู้

ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า ชุดบอร์ดเกม ที่ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาขึ้นมาอย่างเป็นระบบ โดยได้ทำการศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบอร์ดเกม, การแยกขยะมูลฝอย, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สารระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน สามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล) จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผ่านชุดบอร์ดเกม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้จัดทำการพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย โดยมีเป้าหมายให้เป็นบอร์ดเกมประเภทครอบครัว (Family games) เนื่องจากมีกติกาที่ไม่ซับซ้อน สามารถอธิบายให้ผู้เล่นที่ไม่เคยเล่นเข้าใจได้ง่าย แต่ก็ไม่ง่ายจนรู้สึกว่ามันทำลาย เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นด้วยกัน มีการพูดคุยเชิงเจรจา แลกเปลี่ยน และอาจจะมีแก๊งกันบ้างเล็กน้อย สอดคล้องกับ Schell (2008) ได้อธิบายการพัฒนาบอร์ดเกมจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ พื้นที่ (Space) เป็นกรอบ สำหรับการปฏิสัมพันธ์ที่จะช่วยสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เล่น, วัตถุ (Objects) เป็นส่วนประกอบของเกม เช่น ตัวหมาก กระดาน คเคแนน การ์ด เป็นต้น, การกระทำ (Action) เป็นสิ่งที่ผู้เล่นสามารถทำได้ในการเล่น เกม, กฎ (Rules) เป็นการกำหนดวิธีการเล่นและเป้าหมาย, ทักษะ (Skills) เป็นสิ่งที่เกมส่งเสริมให้ผู้เล่น ได้พัฒนา และโอกาส (Chance) เป็นสิ่งเพิ่มความสนุกและความไม่แน่นอนในเกม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ ช่วยสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายและน่าสนใจให้กับผู้เล่น ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาชุดบอร์ดเกม ตามวิธีการของ Silverman (2013) โดยคำนึงถึงสิ่งสำคัญในการออกแบบและการพัฒนาบอร์ดเกม คือ เป้าหมายของบอร์ดเกม, จำนวนผู้เล่น, ระยะเวลาในการเล่น, กฎและกติกาการเล่นบอร์ดเกม, กลยุทธ์ และวิธีการเล่นบอร์ดเกม และวิธีการชนะของผู้เล่น จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย ตามแนวทางที่กำหนดไว้ จึงสามารถพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย เพื่อส่งเสริมเจตคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย และ ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย ออกเป็น 3 เกม ประกอบด้วย (1) บอร์ดเกม MATCH RECYCLER เป็นบอร์ดเกมที่นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการรีไซเคิล (Recycle) เป็นการนำวัสดุไปผ่าน กระบวนการให้กลับมาคุณภาพเหมือนเดิม, อัปไซเคิล (Upcycle) เป็นการเพิ่มมูลค่าให้วัสดุก่อนจะ กลายเป็นขยะ และ ดาวน์ไซเคิล (Downcycle) เป็นการต่ออายุให้วัสดุแม้คุณภาพจะลดลง โดยในบอร์ด เกมประกอบด้วยคู่มือการเล่น, การ์ดความรู้, และอุปกรณ์การเล่น ซึ่งนักเรียนจะสวมบทบาทเป็นฮีโร่จิว ที่ต้องการปกป้องโรงเรียนจากขยะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยนักเรียนจะต้องการสะสมการ์ดให้ ครบทั้งกระบวนการ คือ ขยะ + กระบวนการ = สิ่งของที่ผ่านการรีไซเคิล, อัปไซเคิล และดาวน์ไซเคิล เช่น กระป๋องน้ำอัดลม + โรงงานอุตสาหกรรม = กระป๋องที่ผ่านการรีไซเคิล ซึ่งหากนักเรียนคนใดสะสมการ์ดได้ ครบทั้ง 3 กระบวนการก่อนจะเป็นผู้ชนะในเกมนั้น ซึ่งระหว่างการเล่นนักเรียนอาจจับได้การ์ด Jackpot ซึ่ง อาจได้การ์ดขยะเน่า, การ์ดปิ้ง และการ์ดสวิตซ์ ซึ่งช่วยเพิ่มความสนุกให้กับการเล่นบอร์ดเกม (2) บอร์ดเกม THINK REUSING เป็นบอร์ดเกมที่นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการรีไซเคิล (Reuse) เป็นการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ ให้คุ้มค่า โดยในบอร์ดเกมประกอบด้วยคู่มือการเล่น, การ์ดเกม, บอร์ดลงโทษ, การ์ด Think D และลูกเต๋า ซึ่งนักเรียนจะถูกดูดเข้ามาในโลกของ Think Reuse ซึ่งเป็นโลกแห่งการสร้างสรรค์สิ่งของใหม่เพื่อสร้างสรรค์

สิ่งของที่พัง ไม่ได้ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ โดยนักเรียนจะต้องจับคู่การ์ด Think reusing พร้อมทั้งบอกเหตุผลในการริยู่สให้สอดคล้องกับการ์ดที่วางอยู่ ซึ่งนักเรียนที่การ์ดหมดมือก่อนจะเป็นผู้ชนะและรับการ์ด Think D หากนักเรียนที่สามารถสะสมการ์ด Think D ได้ครบ 3 ใบก่อน ถือว่าเป็นผู้ชนะ และ (3) บอร์ดเกม TRASH MATCH เป็นบอร์ดเกมที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแยกขยะมูลฝอยทั้งชนิดของขยะและประเภทของถังขยะ โดยในบอร์ดเกมประกอบด้วยคู่มือการเล่น และการ์ดเกม TRASH MATCH ซึ่งในบอร์ดเกมนี้ นักเรียนจะถูกดูดเข้าไปในโลกเวทย์มนต์ ทั้งนี้ในการออกจากโลกเวทย์มนต์นั้นต้องเล่นบอร์ดเกมนี้ให้ชนะ โดยนักเรียนต้องใช้ความเร็วทำการจับคู่ชนิดของขยะให้ตรงกับประเภทของถังขยะ นักเรียนคนใดสะสมการ์ด TRASH MATCH ได้มากที่สุดจะเป็นผู้ชนะ

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย แล้วนำไปผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และทำการนำไปทดลองใช้ (Try – Out) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของชุดบอร์ดเกม ในด้านความชัดเจนของภาษา ความยากง่ายของเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรม และระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม และได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง จากนั้นนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คุณภาพของชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย ทางด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีทางการศึกษามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับปาริชาติ ชื่นเจริญ, 2549 ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านระบบนิเวศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า บอร์ดเกมที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านระบบนิเวศทั้งหมดได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.82/79.89 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบบอร์ดเกมได้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบจึงส่งผลให้พัฒนาบอร์ดเกมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้โดยชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย หลังการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากบอร์ดเกมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มความสนุกสนานและความกระตือรือร้นในการเรียน ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีน่าสนใจ ลดความเครียดจากการเรียนในรูปแบบเดิม ๆ ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายหรือหลุดออกจากการเรียนรู้ เพราะต้องมีการโต้ตอบและตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งบอร์ดเกมยังส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ทั้งสร้างการเข้าใจและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การรับมือกับความผิดหวังจากการแพ้เกม และการแสดงออกถึงความมีน้ำใจในการเล่น และบอร์ดเกมช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกัน ได้ฝึกทักษะการสื่อสาร การเจรจาต่อรอง และการแบ่งปันความคิดเห็น ทั้งนี้บอร์ดเกมยังทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการลงมือทำ (Hands – on) ซึ่งเป็น การเรียนรู้ที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมและมีประสบการณ์ตรงจากการเล่นบอร์ดเกม ทั้งการ การคิดอย่างมีเหตุผล (Critical thinking) การวางแผน และการตัดสินใจเมื่อนักเรียนเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ภายในเกม ซึ่งทักษะเหล่านี้มีส่วนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้อง

กับงานวิจัยของพนิตนันท์ เขตวิทย์ (2565) ที่ทำการศึกษาคำถามพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการใช้บอร์ดเกม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการใช้บอร์ดเกมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ สามารถนำเสนอความคิดเห็นของตนเองได้อย่างหลากหลาย มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันผ่านการเล่นบอร์ดเกม โดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกตลอดการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพงษ์ จันลาโสม, 2563 ทำการศึกษาคำถามพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเล่นสูงกว่าก่อนเล่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากบอร์ดเกมเป็นสื่อการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งในระดับความจำและความเข้าใจ สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ได้ และชักจูงให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

3. เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย โดยภาพรวมมีระดับเจตคติอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งนักเรียนมีเจตคติด้านความรู้สึกและอารมณ์มีระดับเจตคติอยู่ในระดับดีมาก เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ผ่านเกมช่วยลดความเครียดและเพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย ซึ่งนักเรียนมักแสดงความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เมื่อใช้บอร์ดเกม เพราะเกมเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานและกระตุ้นการมีส่วนร่วม รองลงมา คือ เจตคติด้านพฤติกรรมมีระดับเจตคติอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้การเล่นเกมที่เน้นสถานการณ์จำลองช่วยให้นักเรียนซึมซับแนวคิดและพฤติกรรมที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดความตระหนักและมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติจริง และเจตคติด้านความรู้มีเจตคติอยู่ในระดับดีมาก เพราะบอร์ดเกมมีการออกแบบให้เกี่ยวข้องกับ การแยกขยะมูลฝอยช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการแยกขยะมูลฝอย และผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย จะส่งผลให้เจตคติของนักเรียนพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นในด้านความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรม และความร่วมมือในสังคม พร้อมทั้งช่วยสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพงษ์ จันลาโสม (2563) ทำการศึกษาคำถามพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 เนื่องจากบอร์ดเกมช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ดีขึ้น กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ให้ถี่ถ้วน ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเครียดมากจนเกินไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้หรือการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูล สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการแยกขยะมูลฝอย จนสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย

1.2 หลังการจัดการเรียนรู้ผ่านชุดบอร์ด เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย ครูผู้สอนควรให้นักเรียนทำแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดบอร์ดเกมที่พัฒนาขึ้น ว่ามีส่วนใดบ้างที่นักเรียนชื่นชอบหรือยังพบข้อบกพร่องใดบ้างที่ควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาชุดบอร์ดเกมให้ดียิ่งขึ้น

1.3 ชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย สามารถทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์, ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และความรู้ทางด้านการแยกขยะมูลฝอย จากการเล่นชุดบอร์ดเกม ซึ่งในการเล่นบอร์ดเกมแต่ละเกมจะมีสถานการณ์แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ครูผู้สอนควรให้นักเรียนทำความเข้าใจในกฎและกติกาของการเล่นบอร์ดเกมแต่ละเกมอย่างละเอียด

1.4 ควรศึกษาผลกระทบในระยะยาวของการใช้ชุดบอร์ดเกม เรื่อง การแยกขยะมูลฝอย ต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ รวมถึงการพัฒนาโลกหรือรูปแบบของเกมที่ตอบสนองต่อปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ความเข้าใจ และแรงจูงใจของนักเรียน อีกทั้งควรพัฒนาเครื่องมือวัดที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงของเจตคติในทุกมิติ เช่น ความรู้สึก ความเข้าใจ และพฤติกรรมอย่างละเอียด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ก่อนการพัฒนาชุดบอร์ดเกมควรมีการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบของบอร์ดเกมที่นักเรียนชื่นชอบ เช่น บอร์ดเกมรูปแบบบทบาทสมมติ, บอร์ดเกมแข่งขัน, บอร์ดเกมรูปแบบการ์ด เป็นต้น รวมไปถึงขนาด และสีของบอร์ดเกม เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบและพัฒนาชุดบอร์ดเกมได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน

2.2 ในการพัฒนาชุดบอร์ดครั้งต่อไปควรใช้วัสดุที่มีความแข็งแรงและคงทน อีกทั้งควรมีสีและกราฟิกที่น่าสนใจ เพื่อดูดความสนใจของนักเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาบอร์ดเกมรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะของนักเรียนได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Schell, J. (2008). *The Art of Game Design: A Book of Lenses*. Burlington: Morgan Kaufmann Publishers.

Silverman, S. (2013). **Instant Raspberry Pi Gaming : Your Guide to Gaming on the Raspberry Pi, From Classic Arcade Games to Modern 3D Adventures.**

Birmingham: Packs Publishing

กรมควบคุมมลพิษ. (2562). **คู่มือแนวปฏิบัติการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้โครงการทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท อีซี จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กัมพล แสงเอี่ยม. 2556. การออกแบบระบบคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยใน โรงเรียนประถมศึกษา. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**, 12(2), 95-102.

ปาริชาติ ชื่นเจริญ. (2549). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านระบบนิเวศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปิยะพงษ์ งามลาโสสม. (2563). **การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พนิตนันท์ เขตวิทย์. (2565). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการใช้บอร์ดเกม.** พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พาฝัน จอมสังข์. (2567). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องร้อยละเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รักชน พุทธรังษี. (2560). **การประยุกต์ใช้บอร์ดเกมเพื่อพัฒนาทักษะสื่อสารการแสดง.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2566). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ.** สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2566, จาก <https://spbkk1.sesao1.go.th/year2558/Century21.pdf>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.** กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

การพัฒนาทักษะการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงด้วยการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน ผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds

Developing Virtual Classroom Skills using Virtual Reality Technology through the PlayStation® VR Worlds

ชนาภรณ์ ปัญญาการผล^{*1} ขจรศักดิ์ กั้นใจ^{*2} ยลพรรณชัย ศิริรัตน์^{*3} ฐกร พฤทธิปุรณี^{*4} และภัชรกร ปุยสุวรรณ^{*5}

Chanaphorn Panyakanphon^{*1} Khajonsak Khanchai^{*2} Yonlapat Sirirat^{*3}

Thakorn Pruettipuranee^{*4} and Pattaraporn Puisuwan^{*5}

^{*1}สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{*1}Department of Educational Technology and Communication, Faculty of Education, Bangkokthonburi University

^{*2,5}สาขาวิชาธุรกิจอีสปอร์ต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

^{*2,5}Esports Business, Faculty of Management Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

³สำนักงานสหกรณ์ออมทรัพย์ครูกาญจนบุรี จำกัด

³Kanchanaburi Teacher Savings and Credit Cooperative Limited

⁴สำนักงานมูลนิธิครูดีของแผ่นดิน

⁴Office of the Foundation for the Good Teacher of the Land

^{*}ผู้พิมพ์หลัก e-mail: khajonsak@webmail.npru.ac.th

Received: March 10, 2025

Revised: April 14, 2025

Accepted: April 21, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับทักษะการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงของผู้เรียนผ่านการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน 2) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับทัศนคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน และ 3) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน โดยผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds ทั้งก่อนและหลังการเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาจากสามกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 405 คน โดยการใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามประเมินระดับทักษะ ทัศนคติ และความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาทักษะการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน ผู้เรียนมีระดับทักษะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการนำทางในโลกเสมือน การมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ทัศนคติและความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะด้านจิตวิทยาและประสบการณ์การใช้งาน แต่ยังพบข้อจำกัดด้านความ

สะดวกในการใช้อุปกรณ์ และการสนับสนุนจากผู้สอนในบางกรณี จึงสะท้อนถึงศักยภาพของเทคโนโลยีความจริงเสมือนในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสามารถเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงดิจิทัลในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: ห้องเรียนเสมือนจริง, เทคโนโลยีความจริงเสมือน, วิดีโอเกม, อีสปอร์ต

Abstract

This study aimed to: 1) examine and compare students' skill levels in using virtual classrooms through virtual reality (VR) technology; 2) examine and compare students' attitudes toward learning in virtual classrooms with VR technology; and 3) examine and compare students' satisfaction with learning experiences through VR-based virtual classrooms. The intervention was implemented through the use of PlayStation® VR Worlds both before and after the instructional period. The sample consisted of 405 undergraduate students from three academic disciplines—Health Sciences, Science and Technology, and Humanities and Social Sciences—selected using proportional stratified random sampling. Research instruments included validated and reliable questionnaires assessing skill levels, attitudes, and satisfaction.

The findings revealed that VR technology significantly enhanced students' virtual classroom skills, particularly in navigation within the virtual environment, interaction with digital content, and analytical and synthetic thinking. Students' attitudes and satisfaction toward the use of VR technology showed statistically significant improvement, especially in psychological engagement and user experience. However, limitations were noted regarding equipment usability and occasional lack of instructional support. These findings underscore the potential of VR technology to develop essential 21st-century learning skills and offer guidance for the future design of digital learning environments in Thai higher education.

Keywords: Virtual Classroom, Virtual Reality Technology, Video Games, Esports

---

บทนำ

ในปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งสังคมความรู้ (Knowledge-based Society) และสังคมเทคโนโลยี (Technology Society) ซึ่งเป็นสังคมที่นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในทุวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงการศึกษาด้านเทคโนโลยีการศึกษาของไทยจึงพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มาใช้กันมากขึ้น ในการจะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านความรู้และ

ทักษะต่าง ๆ จึงจำเป็นจะต้องควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม ซึ่งบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเรียนรู้และหาวิธีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่เรียกว่าแก่ง ดี มีความสุข โดยที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก จนกลายเป็นสังคมข้อมูลข่าวสารคือสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Society) ซึ่งในสังคมยุคนี้ต่างจำเป็นต้องใช้ทักษะในด้านการเรียนรู้เพื่อ การดำรงชีวิตอยู่ (ณรงค์ศักดิ์ พรหมวัง และคณะ, 2557 อ้างถึง สุรพล บุญลือ, 2550) และในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทอย่างลึกซึ้งในทุกมิติของชีวิตประจำวัน การศึกษาเป็นอีกหนึ่งภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านจากห้องเรียนแบบดั้งเดิมไปสู่รูปแบบห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) ที่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขอบเขตของเวลาและสถานที่ (Kebritchi et al., 2017) ห้องเรียนเสมือนจริงได้ถูกพัฒนาให้มีความใกล้เคียงกับสถานการณ์การเรียนรู้จริงมากขึ้น โดยมีการนำเทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) เข้ามาใช้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่จำลองได้สมจริงยิ่งขึ้น (Radianti et al., 2020) ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมีส่วนร่วม (engagement) และความเข้าใจเนื้อหาได้ดีกว่าเดิม นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ในรูปแบบ Immersive Learning ผ่านเทคโนโลยีความจริงเสมือนช่วยพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Parong & Mayer, 2018)

การใช้วีดีโอเกม PlayStation® VR Worlds เป็นสื่อการเรียนรู้จึงไม่ได้ถูกมองเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อความบันเทิงอีกต่อไป แต่ได้กลายเป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเกม (Game-based learning) โดยเฉพาะเมื่อรวมกับเทคโนโลยีความจริงเสมือนจะยิ่งช่วยกระตุ้นการเรียนรู้เชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Zhao et al., 2020) ในกรณีนี้ชุดวีดีโอเกมความเป็นจริงเสมือนที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เล่นได้สัมผัสประสบการณ์ที่หลากหลายในโลกเสมือน เช่น การดำน้ำลึก การขับรถ และการสำรวจอวกาศ เกมดังกล่าวมีศักยภาพในการเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ โดยช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะด้านการสังเกต การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการตัดสินใจในสถานการณ์จำลองได้ (Pallavicini et al., 2019) ด้วยความหลากหลายของบริบทในเกม และในด้านการศึกษาความเป็นจริงเสมือนถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยเฉพาะในวิชาที่ต้องการการฝึกฝนหรือการทดลอง เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การแพทย์ รวมถึงการฝึกอบรมในสาขาอาชีพต่าง ๆ (Lee & Wong, 2021) การใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ยากและซับซ้อนได้ดีขึ้น ผ่านการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติและการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Experiential Learning) ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้และทักษะที่ยั่งยืนกว่าการเรียนรู้ผ่านวิธีการแบบดั้งเดิม

แม้ว่าเทคโนโลยีจะสามารถนำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายได้ แต่การใช้ห้องเรียนเสมือนจริงอย่างมีประสิทธิภาพยังคงต้องการ “ทักษะในการใช้ห้องเรียนเสมือนจริง” อย่างเป็นระบบ เช่น การสื่อสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล การโต้ตอบกับเนื้อหาผ่านความเป็นจริงเสมือน การทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมจำลอง และการบริหารเวลาในโลกเสมือน ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างยิ่ง (Bond et al., 2020) นอกจากนี้ การฝึกฝนทักษะดังกล่าวยังส่งผลโดยตรง

ต่อความสามารถของผู้เรียนในการปรับตัวเข้าสู่การเรียนรู้ในยุคใหม่ที่ไม่จำกัดเพียงห้องเรียนจริงเท่านั้น แต่สามารถขยายสู่ห้องเรียนที่ใช้เทคโนโลยีเป็นตัวกลางได้อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งตอบสนองต่อแนวโน้มของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่ได้รับการส่งเสริมจากองค์การการศึกษาทั่วโลก (UNESCO, 2021) ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2563–2565 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล แผนดังกล่าวมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการเรียนการสอนในรูปแบบห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) ช่วยให้นักเรียนและครูสามารถเข้าถึงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ได้จากทุกที่ ต่อเนื่องมาถึงสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัล พ.ศ. 2566–2570 เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลและพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัย การดำเนินงานเหล่านี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับการศึกษาและเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่สังคมดิจิทัลในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้ริเริ่มและพัฒนาการใช้ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เช่น มหาวิทยาลัยมหิดลได้เปิดตัวแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบ Virtual Platform ภายใต้แนวคิด "Study Anywhere" เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ ซึ่งเป็นการปรับตัวต่อวิถีใหม่ของการศึกษา (เวิร์คพอยท์ทูเดย์, 2563) นอกจากนี้ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ยังได้จัดการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนเสมือนจริงเพื่อรองรับสถานการณ์ด้านสาธารณสุขของประเทศ (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้พัฒนา Virtual StudioLab ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทดลองและสร้างสรรค์ผลงานในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563) และยังมี การจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาเมตาเวิร์สสำหรับการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ในระดับอุดมศึกษาสามารถสร้างโลกเสมือนจริงในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2566) การดำเนินงานเหล่านี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่สังคมดิจิทัลในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบูรณาการเทคโนโลยีความจริงเสมือนเข้ากับการเรียนรู้ โดยเฉพาะผ่านวิดีโอเกมอย่าง PlayStation® VR Worlds มีศักยภาพในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงในรูปแบบที่ทันสมัยและใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในบริบทของประเทศไทยเกี่ยวกับการใช้วิดีโอเกมความเป็นจริงเสมือนเพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าวยังมีจำนวนจำกัด อีกทั้งยังขาดการประเมินผลอย่างเป็นระบบว่าการใช้เกมเหล่านี้สามารถเสริมสร้างทักษะในการเรียนรู้ในโลกเสมือนได้จริงหรือไม่ งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการศึกษาว่า การใช้วิดีโอเกมความเป็นจริงเสมือนสามารถ

พัฒนาทักษะการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงของผู้เรียนได้อย่างไร และในระดับใด ผู้วิจัยจึงเห็นแนวทางในการประยุกต์การนำวิดีโอเกมความเป็นจริงเสมือนนี้สู่การเรียนรู้ในห้องเรียนเสมือนจริง โดยเฉพาะสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาและผู้ที่อยู่ในสายงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีหรือการฝึกอบรม เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนในการจัดการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับทักษะของผู้เรียนในการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงก่อนและหลังการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับทัศนคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนก่อนและหลังการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนก่อนและหลังการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds

สมมติฐานการวิจัย

ด้านของทักษะ สมมติฐานที่ตั้งขึ้นคือ ผู้เรียนมีระดับทักษะในการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงหลังการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds สูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (H1) ทั้งนี้อ้างอิงจากแนวคิดของ Dale (1969) ที่เสนอว่า สื่อที่มีลักษณะสมจริงและมีปฏิสัมพันธ์สูงสามารถส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงงานวิจัยของ Makransky & Lilleholt (2018) ซึ่งพบว่าเทคโนโลยี VR สามารถช่วยเพิ่มทักษะเชิงวิเคราะห์และทักษะเชิงปฏิบัติของผู้เรียนในบริบทของการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

ด้านของทัศนคติ สมมติฐานที่ตั้งขึ้นคือ ผู้เรียนมีทัศนคติต่อการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนหลังการใช้งาน PlayStation® VR Worlds สูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (H2) โดยมีพื้นฐานทางทฤษฎีจาก Technology Acceptance Model (Davis, 1989) ซึ่งระบุว่าความง่ายในการใช้งานและประโยชน์ที่รับรู้จะส่งผลต่อทัศนคติในเชิงบวกต่อเทคโนโลยี อีกทั้งงานวิจัยของ Radianti et al. (2020) ยังชี้ว่า เทคโนโลยี VR มีส่วนช่วยกระตุ้นทัศนคติที่ดีของผู้เรียนผ่านการสร้างประสบการณ์ที่สนุกและมีความหมาย

ด้านของความพึงพอใจ สมมติฐานที่ตั้งขึ้นคือ ผู้เรียนมีระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนหลังการใช้ PlayStation® VR Worlds สูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (H3) โดยอิงตาม Expectation-Confirmation Theory ของ Oliver (1980) ซึ่งอธิบายว่าเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ดีเท่ากับหรือมากกว่าความคาดหวัง จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ

ในระดับสูง นอกจากนี้ Wu et al. (2020) ยังพบว่า เทคโนโลยี VR ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในด้านความสมจริง และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องห้องเรียนเสมือนจริง

ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาวิชาได้จากทุกสถานที่ และทุกเวลา โดยไม่จำเป็นต้องเข้าสู่ห้องเรียนแบบดั้งเดิม (ณรงค์ศักดิ์ พรหมวัง และคณะ, 2557) แนวคิดคือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ที่จำลองบรรยากาศของห้องเรียนจริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถโต้ตอบกันได้แบบเรียลไทม์ผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ แชตสด กระดานไวท์บอร์ดดิจิทัล และเครื่องมือการเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative tools) ซึ่งช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างปฏิสัมพันธ์เหมือนอยู่ในห้องเรียนจริง (Hrastinski, 2008) แนวคิดนี้เติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงการระบาดของ COVID-19 เมื่อสถานศึกษาทั่วโลกต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนมาเป็นออนไลน์ ส่งผลให้ห้องเรียนเสมือนจริงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาความต่อเนื่องทางการศึกษา (Dhawan, 2020) จุดเด่นของห้องเรียนเสมือนจริงคือความยืดหยุ่นในการเข้าถึง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ จึงช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือกลุ่มผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านร่างกาย (Zhang et al., 2004) แม้จะมีข้อดีหลายประการ ห้องเรียนเสมือนจริงยังมีข้อจำกัด เช่น ความไม่เท่าเทียมด้านการเข้าถึง อุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต ความท้าทายในการควบคุมวินัยผู้เรียน และข้อจำกัดด้านทักษะดิจิทัลของผู้สอน (Bao, 2020) ดังนั้น การออกแบบการสอนในห้องเรียนเสมือนจริงจึงต้องเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ การประเมินผลแบบต่อเนื่อง และการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่หลากหลาย เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Garrison & Cleveland-Innes, 2005) อนาคตของห้องเรียนเสมือนจริงจะพัฒนาไปพร้อมกับเทคโนโลยีใหม่ เช่น ความจริงเสมือน (VR), ความจริงเสริม (AR) และโลกเสมือน (Metaverse) ที่ช่วยให้การเรียนรู้มีความสมจริงและลงมือปฏิบัติได้มากขึ้น (Radianti et al., 2020) ทั้งหมดนี้สะท้อนว่าห้องเรียนเสมือนจริงไม่ใช่เพียงทางเลือกชั่วคราว แต่เป็นแนวทางการศึกษาสำคัญในยุคดิจิทัล

แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีความจริงเสมือน

เทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) คือการสร้างประสบการณ์ที่ผู้ใช้งานรู้สึกเสมือนเข้าไปอยู่ในโลกจำลองที่ถูกออกแบบโดยคอมพิวเตอร์ โดยมีจุดเด่นคือ การดื่มด่ำทางประสาทสัมผัส (Sensory Immersion) ซึ่งใช้ทั้งภาพ เสียง และการโต้ตอบ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเหมือนอยู่ในสถานการณ์จริง อุปกรณ์ที่ใช้หลัก ๆ ได้แก่ แว่น VR, คอนโทรลเลอร์ และเซนเซอร์ตรวจจับการเคลื่อนไหว แนวคิดนี้ผสมผสานองค์ความรู้จากหลายสาขา เช่น วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ จิตวิทยา และการออกแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับคอมพิวเตอร์ (HCI) ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมจำลองได้อย่างสมจริง (Slater & Sanchez-Vives, 2016) เทคโนโลยีความจริงเสมือนถูกนำมาใช้ในหลายวงการ เช่น การศึกษา ซึ่งสามารถจำลองสถานการณ์เสมือนให้ผู้เรียนฝึกทักษะได้โดยไม่ต้องเสี่ยงต่อความ

ผิดพลาดจริง เช่น การฝึกผ่าตัดของนักศึกษาแพทย์ ที่พบว่าสามารถเพิ่มความแม่นยำและลดความเสี่ยงต่อผู้ป่วย (Pottle, 2019) รวมถึงในด้านสังคม เช่น การเปิดประสบการณ์ให้ผู้สูงอายุหรือผู้พิการได้เข้าถึงสถานที่ที่ไม่สามารถไปได้จริง เช่น การเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ผ่านเทคโนโลยีความจริงเสมือน (Radianti et al., 2020) นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในงานวิจัยทางจิตวิทยา โดยนักวิจัยสามารถใช้สภาพแวดล้อมจำลองเพื่อศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถทดลองจริงได้ เช่น ปฏิกริยาต่อความขัดแย้งทางสังคม หรือภัยพิบัติ ซึ่งช่วยให้เข้าใจการตอบสนองของสมองและอารมณ์ในระดับลึก (Pan & Hamilton, 2018) แต่ยังมีข้อจำกัด เช่น อาการเวียนศีรษะหรือคลื่นไส้จากการเคลื่อนไหวที่ไม่สอดคล้องกับร่างกายจริง (Cybersickness) ค่าอุปกรณ์ที่ยังสูง และข้อจำกัดทางเทคนิค เช่น ความละเอียดของภาพหรือการตอบสนองของระบบที่ยังไม่สมบูรณ์ (LaViola, 2000) แม้กระนั้นแนวโน้มในอนาคตของ VR ยังสดใส โดยเฉพาะเมื่อถูกหลอมรวมกับเทคโนโลยีอื่น เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) และความจริงเสริม (AR) จนเกิดเป็นความจริงผสม (Mixed Reality) ซึ่งจะยกระดับการใช้ชีวิต การเรียนรู้ และการสื่อสารของมนุษย์ให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น (Milgram & Kishino, 1994)

แนวคิดเรื่องการนำวิดีโอเกมและเทคโนโลยีความจริงเสมือนสำหรับพัฒนาผู้เรียน

วิดีโอเกมได้รับความสนใจในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและเสริมทักษะผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยชี้ว่าเกมทั่วไป (non-VR) ช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญา เช่น การคิดเชิงตรรกะ การวางแผน การแก้ปัญหา และส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Gee, 2003; Prensky, 2007) โดยเฉพาะเกมจำลองสถานการณ์และเกมผจญภัยที่ฝึกการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ เทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) ยกระดับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เสมือนจริงที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง (Kolb, 1984) ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมลึกซึ้ง (Presence) และการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Experiential Learning) โดยเฉพาะในทักษะเชิงปฏิบัติและด้านอารมณ์ เช่น การฝึกแพทย์หรือจำลองสถานการณ์ในห้องเรียน (Radianti et al., 2020) ซึ่งสนับสนุนแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เมื่อเปรียบเทียบกับเกมทั่วไป งานของ Parong & Mayer (2018) พบว่า VR ช่วยเสริมประสบการณ์ที่ลึกและการจดจำในระยะยาว โดยเฉพาะในการเรียนรู้ที่ต้องการการมีส่วนร่วมของร่างกาย เช่น วิทยาศาสตร์ การแพทย์ และวิศวกรรม

นอกจากงานวิจัยที่แสดงให้เห็นประโยชน์ของวิดีโอเกมและเทคโนโลยีความจริงเสมือนในด้านการเรียนรู้แล้ว อุตสาหกรรมเกมเชิงพาณิชย์ระดับโลกก็เริ่มมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงแนวทางการออกแบบเกมเพื่อการศึกษา โดยบริษัทเกมรายใหญ่จากญี่ปุ่นและตะวันตกได้พัฒนาเกมที่ส่งเสริมทักษะความรู้ และประสบการณ์เชิงการเรียนรู้มากขึ้น อาทิเช่น Sony Interactive Entertainment ซึ่งเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีความจริงเสมือนผ่านแพลตฟอร์ม PlayStation® VR ได้ริเริ่มสนับสนุนการพัฒนาเกมที่ไม่ว่าเพียงแต่เพื่อความบันเทิง แต่ยังเน้นด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Experiential Learning) เช่น PlayStation® VR Worlds ที่สามารถใช้ในแวดวงการศึกษาสำหรับฝึกทักษะการคิดเชิงระบบ การตัดสินใจ และปฏิสัมพันธ์ในโลกจำลอง Nintendo ก็เป็นอีกหนึ่งบริษัทจากญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านเกมมาอย่างต่อเนื่อง เช่น Brain Age และ Dr. Kawashima's Brain Training ซึ่งออกแบบมาโดยอิงหลักจิตวิทยาและการกระตุ้นสมองเพื่อพัฒนาความจำ การคิดคำนวณ และสมาธิในผู้เล่นทั้งวัยเรียนและผู้สูงอายุ

โดยมีงานวิจัยสนับสนุนว่าเกมของ Nintendo มีผลต่อการพัฒนาทักษะการรับรู้และความยืดหยุ่นทางความคิด (Nouchi et al., 2012) SEGA มีการพัฒนาเกมที่เน้นความรู้ด้านประวัติศาสตร์และสังคม เช่น Sangokushi หรือ Total War: Shogun ซึ่งแม้จะไม่ได้ออกแบบมาเพื่อการศึกษาโดยตรง แต่ได้รับการนำไปใช้ในห้องเรียนเพื่อเสริมบทเรียนด้านวัฒนธรรม การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการเข้าใจพลวัตของสงครามในอดีต (McCall, 2011) Ubisoft ได้ริเริ่มสร้างวิดีโอเกมเชิงประวัติศาสตร์เชิงลึกอย่าง Assassin's Creed Discovery Tour ซึ่งพัฒนาจากเกมภาคหลักโดยปรับเปลี่ยนให้เป็นโหมดไม่มีการต่อสู้ แต่เน้นการเดินทางสำรวจความรู้ด้านอารยธรรมโบราณ เช่น อียิปต์ โรมัน และไวกิง โดยได้ร่วมมือกับนักวิชาการและพิพิธภัณฑ์ในการสร้างประสบการณ์ที่แม่นยำทางวิชาการและใช้งานจริงในห้องเรียน (Campbell, 2019) และ Electronic Arts เป็นค่ายที่เน้นเกมกีฬาและเกมเชิงพาณิชย์เป็นหลัก และได้ริเริ่มความร่วมมือด้าน EdTech โดยเปิด open-source และสนับสนุนนักพัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้ผ่านโครงการ EA Game Changers ซึ่งส่งเสริมให้ครู นักวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ใช้เกมเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้แบบ Active Learning (Farber, 2021) การเคลื่อนไหวของบริษัทเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าวิดีโอเกมเชิงพาณิชย์จะไม่ได้พัฒนาเพื่อการศึกษาโดยตรงในทุกกรณี แต่ก็มีศักยภาพอย่างมากในการสนับสนุนการเรียนรู้หากถูกออกแบบหรือนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเมื่อผนวกกับแนวคิดเชิงจิตวิทยาการเรียนรู้ เช่น Experiential Learning, และ Game-based Learning

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับทักษะ ทักษะคิด และความพึงพอใจของผู้เรียนที่ใช้ห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครทั้งรัฐและเอกชนที่มีการเรียนการสอนตามแนวทางการแบ่งสาขาวิชาของมาตรฐานการจัดจำแนกการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 1,645,391 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาปริญญาตรีเพศชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1-4 ในมหาวิทยาลัยทั้งรัฐและเอกชน ได้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยกำหนดแบบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละสาขาอย่างละจำนวนเท่าๆ กัน ดังนี้ สาขาวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ มีกลุ่มตัวอย่าง 135 คน สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีกลุ่มตัวอย่าง 135 คน และสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีกลุ่มตัวอย่าง 135 คน รวมทั้งหมด 405 คน

3. เครื่องมือวิจัย / วิธีการรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถามด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศแบ่งออกเป็นเพศชาย และหญิง และกลุ่มสาขาวิชาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3.2 แบบประเมินระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน โดยปรับปรุงเมตริกกระบวนการเรียนรู้(Nowlan et al., 2018) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการนำทางในโลกเสมือน 2) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ 3) ด้านการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมเสมือน และ 4) ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งแบบวัดมีลักษณะพฤติกรรมเป็นมาตรประเมินค่า มี 5 ระดับ ตั้งแต่ “ดีเยี่ยม” จนถึง “ควรปรับปรุง” รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ

3.3 แบบประเมินระดับทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน โดยปรับปรุงจากแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างของการตรวจสอบมูลค่าทางอารมณ์ของความเป็นจริงเสมือนแบบเต็มค่าในสถาบันการศึกษา (Makransky & Lilleholt, 2018) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะเฉพาะของเทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR features) 2) ด้านการใช้งาน (Usability) 3) ด้านจิตวิทยา (Psychological factors) และ 4) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcomes) ซึ่งแบบวัดมีลักษณะพฤติกรรมเป็นมาตรประเมินค่า มี 5 ระดับ ตั้งแต่ “มีมากที่สุด” จนถึง “มีน้อยที่สุด” รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ

3.4 แบบประเมินระดับความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน โดยปรับปรุงจากบทวิจารณ์การใช้จอภาพติดหัวเสมือนจริงในด้านการศึกษาและการฝึกอบรม (Jensen & Konradsen, 2017) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนในการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนในการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน และ 4) ด้านการสนับสนุนทางเทคโนโลยี ซึ่งแบบวัดมีลักษณะพฤติกรรมเป็นมาตรประเมินค่า มี 5 ระดับ ตั้งแต่ “มีมากที่สุด” จนถึง “มีน้อยที่สุด” รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ

โดยที่แบบประเมินระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน แบบประเมินระดับทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน และแบบประเมินระดับความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน จะมีการประเมินก่อนและหลังเรียนในรายวิชาการจัดการเรียนการสอนเสมือนจริง ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และการแบ่งตัวชี้วัดตามข้อประเมินดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 โครงสร้างเครื่องมือวัดทักษะ ทัศนคติ และความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนในห้องเรียนเสมือนจริงผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds

ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้ย่อย	จำนวนข้อ	ข้อที่
แบบประเมินระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน	1) ด้านการนำทางในโลกเสมือน	3 ข้อ	2.1 – 2.3
	2) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ	3 ข้อ	2.4 – 2.6
	3) ด้านการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมเสมือน	3 ข้อ	2.7 – 2.9
	4) ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์	3 ข้อ	2.10 – 2.12
รวม		12 ข้อ	

ตารางที่ 1 โครงสร้างเครื่องมือวัดทักษะ ทักษะคิด และความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนในห้องเรียนเสมือนจริงผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds (ต่อ)

ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้ย่อย	จำนวนข้อ	ข้อที่
แบบประเมินระดับทัศนคติต่อการ ใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน	1) ด้านคุณลักษณะเฉพาะของเทคโนโลยีความจริงเสมือน	3 ข้อ	3.1 – 3.3
	2) ด้านการใช้งาน	3 ข้อ	3.4 – 3.6
	3) ด้านจิตวิทยา	3 ข้อ	3.7 – 3.9
	4) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้	3 ข้อ	3.10 – 3.12
รวม		12 ข้อ	
แบบประเมินระดับความพึงพอใจ ต่อการใช้เทคโนโลยีความจริง เสมือน	1) ด้านประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี	3 ข้อ	4.1 – 4.3
	2) ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี	3 ข้อ	4.4 – 4.6
	3) ด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน	5 ข้อ	4.7 – 4.9
	4) ด้านการสนับสนุนทางเทคโนโลยี	3 ข้อ	4.10 – 4.12
รวม		12 ข้อ	

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ได้จากการเก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย ซึ่งมีแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติ ดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติบรรยายเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และ การทดสอบค่า t (t-test) สำหรับวิเคราะห์การตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ ดังนี้

- การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สำหรับตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาที่วัดกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด โดยให้ ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัดหรือไม่ วิธีนี้เป็นการหาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

- การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้การวัดความสอดคล้องภายใน (Measure of Internal Consistency) ลักษณะของแบบสังเกตที่เป็นแบบ Check-list การตรวจสอบหาความเชื่อมั่นเป็นการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตเพราะใช้การเก็บข้อมูลของผู้สังเกต ผู้สังเกตจึงจัดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่กับแบบสังเกตความเชื่อมั่นที่เกิดขึ้นเป็นความเชื่อมั่นที่เกิดจากผู้สังเกตตั้งแต่ 2 ท่านขึ้นไปที่ใช้แบบสังเกตและสังเกตสิ่งเดียวกันด้วยสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 ผลประเมินระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนก่อนและหลังเรียนในรายวิชาการจัดเรียนการสอนเสมือนจริง

ตัวบ่งชี้ย่อยและข้อประเมิน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>		
1) ด้านการนำทางในโลกเสมือน	2.99	.63	3.82	.49	6.79	.000*
สามารถเคลื่อนที่หรือเปลี่ยนมุมมองภายในโลกเสมือนได้อย่างคล่องแคล่ว	3.10	.63	3.89	.58	7.15	.000*
เข้าใจตำแหน่งของวัตถุหรือเส้นทางภายในสภาพแวดล้อมเสมือน	2.95	.64	3.91	.48	8.31	.000*
ใช้อุปกรณ์ควบคุมเพื่อเข้าสู่พื้นที่เป้าหมายได้ตรงจุด	2.91	.61	3.66	.40	4.91	.000*
2) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ	3.07	.61	3.79	.45	6.37	.000*
สามารถกดปุ่มหรือเลือกเมนูภายในโลกเสมือนได้ถูกต้อง	2.89	.62	3.59	.45	5.38	.000*
สามารถหยิบ จับ หรือใช้งานวัตถุเสมือนได้ตามสถานการณ์	3.29	.60	4.07	.43	6.68	.000*
มีการตอบสนองต่อปฏิสัมพันธ์กับวัตถุเสมือนในเวลาที่เหมาะสม	3.02	.62	3.70	.47	7.06	.000*
3) ด้านการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมเสมือน	3.04	.55	3.59	.51	4.64	.031*
สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อนในเกมเพื่อเลือกวิธีแก้ไขที่เหมาะสม	3.21	.56	3.23	.63	0.84	.092
ตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาภายในเกมอย่างเป็นลำดับ	2.76	.50	3.58	.43	7.80	.000*
ปรับวิธีการเล่นเมื่อเจออุปสรรคหรือความผิดพลาด	3.15	.59	3.97	.48	5.28	.000*
4) ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์	2.96	.58	3.47	.54	5.19	.041*
เปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพและเสียงในเกมเพื่อใช้ตัดสินใจ	2.86	.65	3.61	.52	4.86	.000*
สรุปความรู้ที่ได้รับจากการเล่นเกมเพื่อนำไปใช้ในบริบทจริง	2.83	.52	2.90	.58	1.74	.123
อธิบายกระบวนการคิดของตนเองระหว่างทำภารกิจในโลกเสมือนได้อย่างมีเหตุผล	3.19	.58	3.91	.52	8.96	.000*
เฉลี่ยรวม	3.01	.59	3.67	.49	5.75	.018*

* p < .05

ตารางที่ 3 ผลประเมินระดับทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนก่อนและหลังเรียนในรายวิชาการจัดเรียนการสอนเสมือนจริง

ตัวบ่งชี้ย่อยและข้อประเมิน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>		
1) ด้านคุณลักษณะเฉพาะของเทคโนโลยีความจริงเสมือน	3.08	.59	3.92	.51	6.27	.000*
เทคโนโลยี VR ทำให้รู้สึกสมจริงเหมือนอยู่ในโลกนั้นจริงๆ	2.90	.54	3.68	.44	8.72	.000*
ภาพ เสียง และการเคลื่อนไหวของ VR มีความเสถียรและน่าเชื่อถือ	3.27	.65	4.06	.52	6.53	.000*
การใช้ VR ทำให้มีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น	3.07	.60	4.02	.58	3.57	.000*
2) ด้านการใช้งาน	3.14	.63	3.71	.58	4.10	.046*
เทคโนโลยี VR ใช้งานได้ง่ายและไม่ซับซ้อน	3.16	.59	3.97	.50	4.52	.000*
สามารถเรียนรู้การใช้ VR ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีผู้แนะนำมาก	2.96	.67	3.8	.47	6.29	.000*
อุปกรณ์ VR มีความสะดวกในการใช้งานระหว่างการเรียนรู้	3.30	.63	3.37	.79	1.49	.139
3) ด้านจิตวิทยา	2.82	.58	3.65	.48	7.10	.000*
รู้สึกสนุกและมีส่วนร่วมมากกว่าการเรียนแบบปกติ	3.02	.56	3.92	.48	6.91	.000*
เทคโนโลยี VR ช่วยให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายขณะเรียน	2.71	.61	3.54	.50	7.15	.000*
การเรียนรู้ผ่าน VR ช่วยลดความกลัวหรือความประหม่าในการแสดงออก	2.72	.58	3.48	.46	7.26	.000*

ตารางที่ 3 ผลประเมินระดับทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนก่อนและหลังเรียนในรายวิชาการจัดเรียนการสอนเสมือนจริง (ต่อ)

ตัวบ่งชี้ย่อยและข้อประเมิน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.		
4) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้	3.19	.59	3.81	.55	5.87	.042*
สามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ชัดเจนเมื่อใช้ VR	3.08	.61	4.07	.51	7.39	.000*
เข้าใจเนื้อหาหรือสถานการณ์ได้ง่ายขึ้นกว่าการเรียนแบบเดิม	3.43	.63	3.51	.58	1.58	.127
เทคโนโลยี VR ช่วยพัฒนาทักษะในการคิดและวิเคราะห์ได้ดีขึ้น	3.06	.54	3.86	.56	8.63	.000*
เฉลี่ยรวม	3.05	.60	3.77	.53	5.84	.022*

* $p < .05$

ตารางที่ 4 ผลประเมินระดับความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนก่อนและหลังเรียนในรายวิชาการจัดเรียนการสอนเสมือนจริง

ตัวบ่งชี้ย่อยและข้อประเมิน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.		
1) ด้านประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี	3.28	.60	3.77	0.55	5.55	.029*
ความสนุกและความตื่นเต้นขณะใช้งาน VR	3.16	.67	3.87	.43	8.38	.000*
บรรยากาศเสมือนจริงที่ VR สร้างขึ้น	3.44	.57	4.14	.50	6.74	.000*
ความสามารถของ VR ในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์	3.24	.57	3.29	.71	1.52	.086
2) ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี	3.17	.54	3.95	.53	7.16	.000*
รู้สึกว่าการอุปกรณ์และระบบ VR มีความพร้อมและใช้งานได้จริงในชั้นเรียน	3.31	.58	4.03	.54	5.65	.000*
ไม่รู้สึกว่ายาวนานหรือร่างกายได้รับผลกระทบจากการใช้ VR	3.05	.52	3.98	.51	7.89	.000*
รู้สึกว่ามีความสะดวกและโอกาสเพียงพอในการทดลองใช้ VR	3.16	.53	3.84	.53	7.95	.000*
3) ด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน	2.91	.62	3.81	.47	8.46	.000*
พึงพอใจกับการเรียนรู้ที่ได้จากการใช้ VR มากกว่าวิธีการแบบเดิม	3.05	.57	3.88	.51	7.94	.000*
มีความรู้สึกรู้สึกว่าผลการเรียนดีขึ้นหลังจากใช้ VR	2.86	.62	3.85	.44	8.48	.000*
เชื่อว่า VR ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น	2.81	.66	3.69	.46	8.95	.000*
4) ด้านการสนับสนุนทางเทคโนโลยี	3.01	.62	3.53	.53	7.29	.041*
มีการช่วยเหลือหรือแนะนำการใช้ VR อย่างเพียงพอจากผู้สอน	3.05	.58	3.09	.60	2.36	.123
การดูแลอุปกรณ์ VR และการสนับสนุนทางเทคนิค	2.82	.60	3.54	.52	7.92	.000*
มีความมั่นใจในระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนผ่าน VR	3.17	.67	3.97	.49	11.58	.000*
เฉลี่ยรวม	3.09	.59	3.76	.52	7.11	.017*

* $p < .05$

สรุปผลการวิจัย

ผลจากตารางที่ 1 พบว่าระดับทักษะการใช้ห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนในภาพรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะในด้าน "การนำทางในโลกเสมือน" ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 2.99 เป็น 3.82 ($t = 6.79, p = .000*$), ด้าน "การมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ" เพิ่มขึ้นจาก 3.07 เป็น 3.79 ($t = 6.37, p = .000*$) และ "การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์" เพิ่มขึ้นจาก 2.96 เป็น 3.47 ($t = 5.19, p = .041*$) แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีความจริงเสมือนส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการคิดเชิงวิเคราะห์

ในสถานการณ์จำลองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 ที่ระบุว่าผู้เรียนจะมีระดับทักษะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds อย่างไรก็ตาม ในบางข้อ เช่น “สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อนในเกมเพื่อเลือกวิธีแก้ไขที่เหมาะสม” และ “สรุปความรู้ที่ได้รับจากการเล่นเกมเพื่อนำไปใช้ในบริบทจริง” ยังไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งควรพิจารณาปรับปรุงในแง่ของการออกแบบกิจกรรมหรือบริบทการใช้งานเพิ่มเติม

ผลจากตารางที่ 2 พบว่าระดับทัศนคติของผู้เรียนต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทุกด้าน โดยเฉพาะด้าน "คุณลักษณะเฉพาะของเทคโนโลยีความจริงเสมือน" ที่ค่าเฉลี่ยเพิ่มจาก 3.08 เป็น 3.92 ($t = 6.27, p = .000^*$), ด้าน "จิตวิทยา" เพิ่มจาก 2.82 เป็น 3.65 ($t = 7.10, p = .000^*$) และ "ผลลัพธ์การเรียนรู้" เพิ่มจาก 3.19 เป็น 3.81 ($t = 5.87, p = .042^*$) ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2 ที่คาดการณ์ว่าผู้เรียนจะมีทัศนคติเชิงบวกมากขึ้นต่อการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี VR อย่างไรก็ตาม ในบางประเด็น เช่น “อุปกรณ์ VR มีความสะดวกในการใช้งานระหว่างการเรียนรู้” และ “เข้าใจเนื้อหาหรือสถานการณ์ได้ง่ายขึ้นกว่าการเรียนรู้แบบเดิม” ยังไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและประสบการณ์ผู้ใช้

และผลจากตารางที่ 3 พบว่าระดับความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้าน "ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี" ที่ค่าเฉลี่ยเพิ่มจาก 3.28 เป็น 3.77 ($t = 5.55, p = .029^*$) และด้าน "ผลลัพธ์ของผู้เรียน" เพิ่มจาก 2.91 เป็น 3.81 ($t = 8.46, p = .000^*$) ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า ผู้เรียนจะมีระดับความพึงพอใจสูงขึ้นหลังการใช้ VR อย่างไรก็ตามยังมีบางประเด็น เช่น “ความสามารถของ VR ในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์” และ “มีการช่วยเหลือหรือแนะนำการใช้ VR อย่างเพียงพอจากผู้สอน” ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งควรให้ความสำคัญในแง่ของการออกแบบระบบสนับสนุนและการฝึกอบรมให้กับผู้สอนในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีความจริงเสมือนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะ “Active Learning” และ “Immersive Learning” ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเพิ่มแรงจูงใจและความสนใจในการเรียน (Slater & Sanchez-Vives, 2016) การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีความจริงเสมือนช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนา “Soft Skills” เช่น การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจในสถานการณ์จำลอง (Radianti et al., 2020) และพบว่าการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนผ่านวิดีโอเกม PlayStation® VR Worlds ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทัศนคติ และความพึงพอใจของผู้เรียน โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Dale (1969) ที่เสนอว่า ประสบการณ์เสมือนจริงสามารถสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพราะผู้เรียนได้รับการกระตุ้นผ่านประสาทสัมผัสหลายมิติการที่ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะ

การเรียนรู้ เช่น การนำทางในโลกเสมือน การตอบสนองต่อสถานการณ์ และการวิเคราะห์ปัญหา เป็นผลมาจากธรรมชาติของเทคโนโลยีความจริงเสมือนที่ช่วยจำลองสถานการณ์ได้อย่างสมจริงและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบทดลองและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Experiential Learning) ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Kolb (1984) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากการมีประสบการณ์ตรง การสะท้อนผล และการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

ทั้งนี้ผู้เรียนยังมีระดับทัศนคติเชิงบวกเพิ่มขึ้นต่อการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนโดยเฉพาะด้านจิตวิทยาและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Makransky & Lilleholt (2018) ที่พบว่า VR ช่วยเพิ่มคุณค่าทางอารมณ์ในห้องเรียน และสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมซึ่งช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แบบเชิงลึก (Deep Learning) และด้านความพึงพอใจ ผู้เรียนให้ผลว่ารู้สึกสนุก ตื่นเต้น และเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นเมื่อใช้ VR สิ่งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jensen & Konradsen (2017) ที่ยืนยันว่า การใช้ Head-Mounted Displays (HMDs) ในการเรียนรู้สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นความสนใจและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่มีความเบื่อหน่ายต่อวิธีการเรียนรู้แบบดั้งเดิม แม้ผลการวิจัยโดยรวมจะมีแนวโน้มเชิงบวก แต่ยังพบข้อจำกัดบางข้อคำถามยังไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เช่น ความสะดวกของการใช้อุปกรณ์ VR หรือการช่วยเหลือจากผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Radianti et al. (2020) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านเทคนิคและการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ผ่าน VR และยังคงเป็นข้อจำกัดที่ต้องได้รับการปรับปรุงในการใช้งานจริง

สุดท้ายในภาพรวม การใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือนมีนัยสำคัญต่อบริบทการศึกษาในประเทศไทยที่กำลังปรับตัวเข้าสู่โลกดิจิทัลและเน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ เทคโนโลยีความจริงเสมือนจึงเป็นเครื่องมือที่สามารถเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสร้างแรงจูงใจ ความเข้าใจในเนื้อหาที่ยาก และการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไทยในการขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (Digital Learning) และการพัฒนาครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคหลังโควิด-19 ที่เกิดความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้ทันสมัยและเข้าถึงนักเรียนหลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดในการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

การวิจัยครั้งนี้ประสบปัญหาหลักจากข้อจำกัดด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีความจริงเสมือนที่มีราคาสูง และต้องใช้เวลาที่เฉพาะ ส่งผลให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมกับกลุ่มใหญ่พร้อมกันได้ อีกทั้งผู้เรียนบางรายมีอาการวิงเวียนหรือคลื่นไส้จากการใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน (Cybersickness) ซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องในการเรียนรู้ และผู้เรียนบางคนยังขาดทักษะดิจิทัลพื้นฐาน ทำให้ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนก่อนเรียนจริง อีกทั้งการใช้แบบประเมินในเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถสะท้อนประสบการณ์เชิงลึกของผู้เรียนได้ครบถ้วน

ทั้งนี้ควรเพิ่มเวลาในการฝึกอบรมการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีความจริงเสมือน ให้ผู้เรียนคุ้นชินก่อนเริ่มเรียน และพิจารณาใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกควบคู่กับแบบประเมิน และควรรายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่หลากหลาย รวมถึงเปรียบเทียบกับสื่อการเรียนรู้รูปแบบอื่น เพื่อวัดประสิทธิภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาแบบประเมินให้สอดคล้องกับบริบทของเกมที่เป็นเครื่องมือหลักที่ใช้งาน และเสริมการสนับสนุนจากผู้สอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีความจริงเสมือนอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- Bailenson, J. (2018). **Experience on demand: What virtual reality is, how it works, and what it can do**. New York: W. W. Norton & Company.
- Bond, M., Zawacki-Richter, O., & Nichols, M. (2020). Digital learning in higher education: A systematic review of the field. *Frontiers in Education*, 5, 1-8.
- Campbell, C. (2019). **Assassin's Creed Odyssey's Discovery Tour is an inspiring journey through ancient Greece**. Retrieved on March 31, 2025 from <https://www.polygon.com/reviews/2019/9/10/20859403/assassins-creed-odysseys-discovery-tour-review-ancient-greece-education-game>
- Dale, E. (1969). **Audiovisual methods in teaching**. Holt, Rinehart & Winston. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340.
- Farber, M. (2021). **Gaming SEL: Games as Transformative to Social and Emotional Learning**. Frankfurt: Peter Lang Publishing.
- Gee, J. P. (2003). **What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy**. London: Palgrave Macmillan.
- Jensen, L., & Konradsen, F. (2017). A review of the use of virtual reality head-mounted displays in education and training. *Education and Information Technologies*, 23(4), 1515–1529.
- Kebritchi, M., Lipschuetz, A., & Santiago, L. (2017). Issues and challenges for teaching successful online courses in higher education. *Journal of Educational Technology Systems*, 46(1), 4–29. .
- Kolb, D. A. (1984). **Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development**. Hoboken: Prentice Hall.

- Lee, J., & Wong, K. (2021). Use of virtual reality in education: A systematic review. **Education and Information Technologies**, 26(6), 6451–6471.
- Makransky, G., & Lilleholt, L. (2018). A structural equation modeling investigation of the emotional value of immersive virtual reality in education. **Education Tech Research Dev**, 66, 1141–1164.
- McCall, J. (2011). **Gaming the Past: Using Video Games to Teach Secondary History**. London: Routledge.
- Nouchi, R., Taki, Y., Takeuchi, H., Hashizume, H., Akitsuki, Y., Shigemune, Y., Sekiguchi, A., & Kawashima, R. (2012). Brain Training Game Improves Executive Functions and Processing Speed in the Elderly: A Randomized Controlled Trial. **PLoS ONE**, 7(1), e29676.
- Nowlan, N. S., Hartwick, P., & Arya, A. (2018). Skill Assessment in Virtual Learning Environments. **2018 IEEE International Conference on Computational Intelligence and Virtual Environments for Measurement Systems and Applications (CIVEMSA)**, 1-6.
- Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. **Journal of Marketing Research**, 17(4), 460–469.
- Pallavicini, F., Pepe, A., & Minissi, M. E. (2019). Gaming in virtual reality: What changes in terms of usability, emotional response and sense of presence compared to non-immersive video games? **Simulation & Gaming**, 50(4), 435–449.
- Parong, J., & Mayer, R. E. (2018). Learning science in immersive virtual reality. **Journal of Educational Psychology**, 110(6), 785–797.
- Prensky, M. (2007). **Digital Game-based Learning**. N.P.: n.p.
- Radianti, J., Majchrzak, T. A., Fromm, J., & Wohlgenannt, I. (2020). A systematic review of immersive virtual reality applications for higher education: Design elements, lessons learned, and research agenda. **Computers & Education**, 147, 103778.
- Slater, M., & Sanchez-Vives, M. V. (2016). Enhancing our lives with immersive virtual reality. **Frontiers in Robotics and AI**, 3, 74.
- UNESCO. (2021). **Reimagining our futures together: A new social contract for education**. Retrieved on February 28, 2025 from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>
- Wu, H. K., Lee, S. W. Y., Chang, H. Y., & Liang, J. C. (2020). Current status, opportunities and challenges of augmented reality in education. **Computers & Education**, 62, 41-49.

Zhao, Y., Dede, C., & Richards, J. (2020). Designing game-based learning environments using virtual reality: An investigation of design models and learning outcomes.

Educational Technology Research and Development, 68(5), 2405–2422.

เวิร์คพอยท์ทูเดย์. (2563). **ม. มหิดล เปิดตัวห้องเรียนออนไลน์รองรับวิถีใหม่ ในรูปแบบ Virtual**

Platform. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://workpointtoday.com/03-66>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563-2565**.

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2567). **Virtual StudioLab ห้องเรียนวิทยาศาสตร์เสมือนจริง บ่มเพาะ**

เด็กไทยสู่นักสร้างสรรค์นวัตกรรมวิทยาศาสตร์ ผลงานนิสิต ป.เอก ครุฯ จุฬาฯ คิวรางวัล

ระดับโลก. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.chula.ac.th/highlight/205956>

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). **คณะสาธารณสุขศาสตร์ ม.มหิดล เปิดห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual**

Classroom) เพิ่มทักษะสู้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ (COVID-19). สืบค้นเมื่อ

28 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://mahidol.ac.th/th/2020/ph-virtual-classroom/>

สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. (2566). **โครงการ**

อบรม เรื่อง การพัฒนาเมตาเวิร์สสำหรับการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

(ระดับ Advanced). สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2568 จาก [https://www.thailandpod.org/](https://www.thailandpod.org/training/2023/metaverse/course.html?utm_source=chatgpt.com)

[training/2023/metaverse/course.html?utm_source=chatgpt.com](https://www.thailandpod.org/training/2023/metaverse/course.html?utm_source=chatgpt.com)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). **แผนปฏิบัติการดิจิทัล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา**

พ.ศ. 2566–2570. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มความมั่นคงทางไซเบอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์

สำนักเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การเพิ่มมูลค่าเส้นทางเรียนรู้ของจริงลงมือทำในเขตพัฒนา
การท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
Value-Adding of Learning Path by Seeing the Real Thing and Taking Action
in Cultural Heritage Tourism Development Zone for Creative Tourism

รัตติกาลญจน์ ภูษิต

Rattigan Phusit

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่

Faculty Liberal Arts, Thailand National Sports University Chiang Mai Campus

e-mail: Rattigan.ting@gmail.com

Received: February 12, 2025

Revised: April 15, 2025

Accepted: April 21, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าเส้นทางเรียนรู้ของจริงลงมือทำในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน พื้นที่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย จังหวัดสุโขทัย ตาก พิษณุโลก และกำแพงเพชร ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม 2) เพื่อสร้างเส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code 3) เพื่อประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code

พบว่า แหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตมรดกโลกด้านวัฒนธรรม และสามารถนำมาสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ผ่านการสแกน QR Code ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย คือ ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัยใต้ถุนบ้าน มีระดับความพร้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$) จังหวัดตาก คือ ชุมชนบ้านธงชัย (ชุมชนม้ง) มีระดับความพร้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$) จังหวัดพิษณุโลก คือ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านมุงเหนือ มีระดับความพร้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.31$) จังหวัดกำแพงเพชร คือ ชุมชนนครชุม มีระดับความพร้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.22$) และการประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code มีระดับการยอมรับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.25$)

คำสำคัญ: การเพิ่มมูลค่าเส้นทางเรียนรู้, เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม,
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research study on “Value-Adding of Learning Path by Seeing the Real Thing and Taking Action in Cultural Heritage Tourism Development Zone for Creative Tourism”. This study employed both qualitative and quantitative research methods. Data were collected through interviews with 20 informants approach utilizing questionnaires from a sample group of 400 tourists in Cultural Heritage Tourism Development Zone covering Sukhothai, Tak, Phitsanulok, and Kamphaeng Phet Provinces. The objectives of this study were: 1) to explore learning path by seeing the real thing and taking action in Cultural Heritage Tourism Development Zone for creative tourism, 2) to create a learning path by seeing the real thing and taking action in Cultural Heritage Tourism Development Zone in the form of an electronic document accessible via a QR Code, and 3) to evaluate the acceptance of users regarding the learning path by seeing the real thing and taking action in Cultural Heritage Tourism Development Zone in the form of an electronic document accessible via a QR Code.

The findings revealed that the learning path by seeing the real thing and taking action in Cultural Heritage Tourism Development Zone could be used to establish a creative tourism route in the form of an electronic document accessible via a QR Code. In Sukhothai Province, the Learning Center Under the House College exhibited the highest level of readiness ($\bar{x} = 4.26$). In Tak Province, Ban Thong Chai Community (Hmong Community) demonstrated the highest level of readiness ($\bar{x} = 4.37$). In Phitsanulok Province, Ban Mung Nuea Tourism Community showed the highest level of readiness ($\bar{x} = 4.31$). In Kamphaeng Phet Province, Nakhon Chum Community had the highest level of readiness ($\bar{x} = 4.22$). The evaluation of user acceptance of the route in electronic document format accessible via scanning a QR Code indicated the highest level of acceptance ($\bar{x} = 4.25$).

Keywords: Value-Adding of Learning Path, Cultural Heritage Tourism Development Zone, Creative Tourism

---

บทนำ

กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามแนวโน้มการพัฒนาของโลก ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่ได้เดินทางเพียงเพื่อการพักผ่อนอย่างเดียวแต่ยังต้องการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ การเรียนรู้ ความแตกต่างทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเช่นกัน ทั้งนี้แนวทางสำคัญของการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวควรมุ่งพัฒนาโดยการออกแบบเมืองท่องเที่ยวให้มีความสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทั่วไป โดยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการและสตาร์ทอัพประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมในการส่งเสริมการบริหารการตลาดและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้กำหนดให้จังหวัดสุโขทัย ตาก พิษณุโลก และกำแพงเพชร เป็นพื้นที่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามประกาศของคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมโดยมีเป้าหมายหลักคือ การพลิกโฉมการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคนภายใต้วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่ามีความสามารถในการปรับตัวเติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นกลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้เป็นจุดขายได้ เนื่องจากเป็นเมืองมรดกโลกด้านวัฒนธรรมคือ มีความโดดเด่นเรื่องของวิถีชีวิตที่มีผู้คนเติบโตมาพร้อมกับงานศิลปะ อาทิ การทอผ้าตีนจก การทำเครื่องสังคโลก ศิลปะปูนปั้น งานไม้ อาหาร ประเพณี และการละเล่นพื้นบ้าน ทุกอย่างล้วนมีความสวยงามและมีอัตลักษณ์ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้นักท่องเที่ยวยังไม่ทราบว่ามียุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของจริงและลงมือทำได้

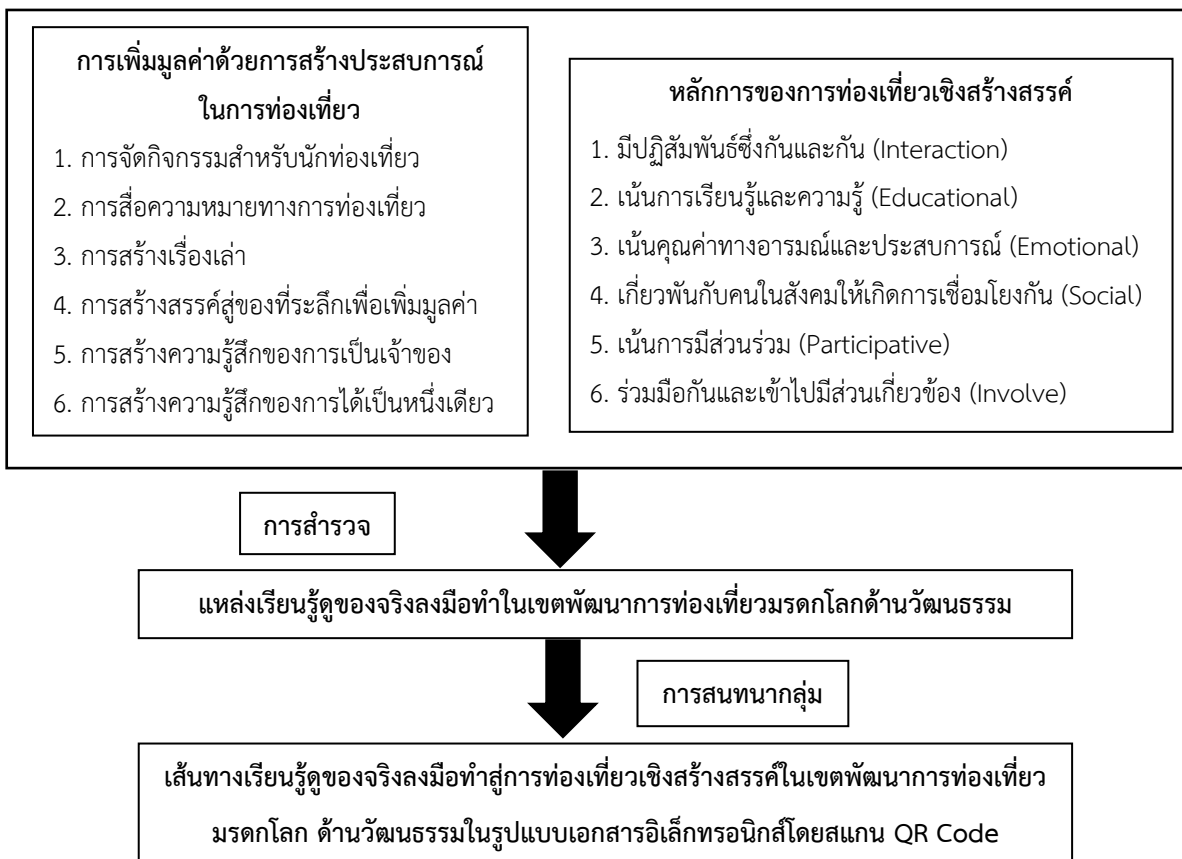
ดังนั้นหากได้มีการเพิ่มมูลค่าเส้นทางทั้ง 4 จังหวัด โดยการสร้างแผนที่เส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอวิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการประชาสัมพันธ์และกระจายข้อมูลต่าง ๆ ไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ รวมทั้งเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมทั้ง 4 จังหวัดนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพย่อมก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อการยกระดับให้ทั้ง 4 จังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมให้มีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเรียนรู้ของจริงลงมือทำในกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตงานศิลปวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละจังหวัดเพิ่มมากขึ้น ตลอดจน

เป็นการส่งเสริมการสร้างงานเพิ่มรายได้ส่งผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศและสามารถนำต้นทุนที่มีอยู่ภายในชุมชนมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่คนในชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม
2. เพื่อสร้างเส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code
3. เพื่อประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของผู้จริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งมีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของการสำรวจ (exploratory research) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จากเกณฑ์การคัดเลือก 3 ข้อ ได้แก่ ข้อแรก เป็นผู้ประกอบการที่ยังคงมีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ข้อที่สอง เป็นผู้ประกอบการที่อยู่ในเขตจังหวัดสุโขทัย ตาก พิษณุโลก และกำแพงเพชร ข้อที่สาม เป็นผู้ประกอบการที่ยินยอมเข้าร่วม การวิจัย (รวมถึงผู้สืบทอดการดำเนินธุรกิจหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหาร) ซึ่งการคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล มีจำนวน 20 คน ถือว่าเพียงพอต่อการรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งต้องการผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่ 6 ถึง 10 คน (Sandelowski, 1995) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) โดยยึดตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และแนวคิดการเพิ่มมูลค่าด้วยการสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยว เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาหลักการและทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิด กำหนดโครงสร้างในการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาการกำหนดโครงสร้างและแนวคิดรวบรวมเป็นแนวทางการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบ

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ซึ่งพบว่า ประเด็นในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นมีเนื้อหาตรงประเด็นและมีความครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการศึกษา ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงนั้น กระทำได้โดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ตัดสินใจในการให้คะแนน ซึ่งมีวิธีการให้คะแนน ดังนี้

ให้ 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาจริง

ให้ 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนั้นวัดตามเนื้อหาจริง

ให้ -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง นั้นวัดไม่ตรงตามเนื้อหาจริง

จากนั้นได้นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดคำนวณหาค่า IOC โดยการหาดัชนีความสอดคล้องซึ่งวิธีคำนวณหาค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 78) ทั้งนี้ ค่า IOC ที่คำนวณได้จะต้องมีค่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการวิเคราะห์ประเด็นในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ครั้งนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในขั้นตอนที่ 1 มาดำเนินการร่างเป็นเส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code ผู้วิจัยได้นำร่างเส้นทางดังกล่าวมาทำการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ประกอบการเจ้าของแหล่งเรียนรู้ บุคลากรของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาที่อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ จังหวัดสุโขทัย ตาก พิษณุโลก กำแพงเพชร และบุคลากรของสำนักงานพื้นที่พิเศษ 4 องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) โดยพิจารณาให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยให้ครอบคลุมประเด็นตามแนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าด้วยการสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยวและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขเส้นทางดังกล่าวให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในแหล่งเรียนรู้ที่ได้จากการสำรวจตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัยใต้ถุนบ้านชุมชนบ้านธงชัย (ชุมชนมั่ง) ชุมชนท่องเที่ยวบ้านมุงเหนือ และชุมชนนครชุม โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อความคลาดเคลื่อนเป็น 400 คน เพื่อประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code ในแต่ละจังหวัด ๆ ละ 100 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (questionnaire) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการและทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวกับการประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code

2. การกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

3. การสร้างเครื่องมือโดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดมารวบรวมเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของคำถามในแต่ละข้อ เพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ซึ่งพบว่า ประเด็นในแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นมีเนื้อหาตรงประเด็นและมีความครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการศึกษา ซึ่งมีวิธีในการตรวจสอบความเที่ยงตรงนั้น

กระทำได้โดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ตัดสินใจในการให้คะแนน ซึ่งมีวิธีการให้คะแนน ดังนี้

ให้ 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นวัดได้ตรงตามเนื้อหาจริง

ให้ 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นวัดตามเนื้อหาจริง

ให้ -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นวัดไม่ตรงตามเนื้อหาจริง

จากนั้นได้นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดคำนวณหาค่า IOC โดยการหาดัชนีความสอดคล้องซึ่งวิธีคำนวณหาค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 78) ทั้งนี้ ค่า IOC ที่คำนวณได้จะต้องมีค่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการวิเคราะห์ประเด็นในแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 ส่วนการทดสอบค่าความเที่ยง (reliability) นั้นผู้วิจัยนำแบบแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปเก็บข้อมูลภาคสนามแบบทดลอง (try out) จากนักท่องเที่ยวนอกเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ที่ไม่ได้ถูกคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน และวิเคราะห์ค่าครอนบาคอัลฟา (Cronbach's Alpha) ได้เท่ากับ 0.82 สรุปได้ว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความตรงและความเที่ยงสูงเหมาะสมสำหรับการนำไปเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม พบว่า

1.1 จังหวัดสุโขทัย พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัยใต้ถุนบ้าน มีการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติผลิตงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาของสุโขทัย โดยการสร้างงานศิลปะจากดินสู่เครื่องปั้นดินเผาได้ด้วยตัวเอง และมีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีผลประเมินระดับความพร้อม ภาพรวมมีระดับความพร้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$) เมื่อพิจารณารายการประเมินผลความพร้อมมีระดับความพร้อมมากที่สุด จำนวน 5 รายการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่ให้คุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.41$) การจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.34$) การจัดกิจกรรมที่มีความร่วมมือกันระหว่างเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างและการประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวกลายเป็นประสบการณ์ที่หลากหลายและสร้างความทรงจำที่ดีได้ ($\bar{x} = 4.33$) การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เน้นการสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.26$) การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงวัฒนธรรมเจ้าของท้องถิ่นท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดโดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.23$) และมีระดับความพร้อมมาก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม

ร่วมในการวางแผนทริป โดยเลือกกิจกรรมต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นได้ ($\bar{x} = 3.98$) ตามลำดับ

1.2 จังหวัดตาก พบว่า ชุมชนบ้านธงชัย (ชุมชนม้ง) โดยชุมชนได้จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวลงมือปฏิบัติเน้นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับชุมชนเมื่อนักท่องเที่ยวได้ลงมือทำแล้วสามารถกลับไปเป็นของที่ระลึกได้ และมีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ดูของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีผลประเมินระดับความพร้อม ภาพรวมมีระดับความพร้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายการประเมินผลความพร้อม มีระดับความพร้อมมากที่สุด จำนวน 6 รายการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงวัฒนธรรมเจ้าของท้องถิ่นท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดโดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.43$) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนทริปโดยเลือกกิจกรรมต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นได้ ($\bar{x} = 4.38$) การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เน้นการสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.36$) การจัดกิจกรรมที่มีความร่วมมือกันระหว่างเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและการประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวกลายเป็นประสบการณ์ที่หลากหลายและสร้างความทรงจำที่ดีที่สุด ($\bar{x} = 4.32$) การจัดกิจกรรมที่ให้คุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.29$) และการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.24$) ตามลำดับ

1.3 จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวบ้านมุงเหนือ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมนั่งรถรางชมบรรยากาศนครป่าหินที่สวยงาม กิจกรรมเรียนรู้การทำข้าวแตงกา กิจกรรมการทำผ้ามัดย้อม และเมื่อทำเสร็จแล้วนักท่องเที่ยวสามารถนำกลับไปเป็นของที่ระลึกได้ มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ดูของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีผลประเมินระดับความพร้อม ภาพรวมมีระดับความพร้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณารายการประเมินผลความพร้อมของชุมชนท่องเที่ยวบ้านมุงเหนือพบว่า มีระดับความพร้อมมากที่สุด จำนวน 6 รายการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.38$) การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงวัฒนธรรมเจ้าของท้องถิ่นท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดโดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.35$) การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เน้นการสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.33$) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนทริป โดยเลือกกิจกรรมต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นได้ ($\bar{x} = 4.28$) การจัดกิจกรรมที่ให้คุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.26$) และการจัดกิจกรรมที่มีความร่วมมือกันระหว่างเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็น

เพื่อให้การท่องเที่ยวกลายเป็นประสบการณ์ที่หลากหลายและสร้างความทรงจำที่ดีได้ ($\bar{x} = 4.25$) ตามลำดับ

1.4 จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ชุมชนนครชุม มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ วัฒนธรรมอาหารของชาวนครชุม การลงมือทำอาหารและลิ้มรสอาหารท้องถิ่นจากฝีมือของตนเองซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งของการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชน มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ของ จริ่งลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีผล ประเมินระดับความพร้อม ภาพรวมมีระดับความพร้อมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.22$) เมื่อพิจารณารายการ ประเมินผลความพร้อมของชุมชนนครชุม พบว่า มีระดับความพร้อมมากที่สุด จำนวน 4 รายการ ได้แก่ การ จัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงวัฒนธรรมเจ้าของท้องถิ่นท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด โดยมี ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.39$) การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เน้น การสื่อสารทางด้าน วัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.38$) การจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.33$) และการจัดกิจกรรมที่มีความร่วมมือกันระหว่างเจ้าของ สถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่ สำหรับการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและการประสานงาน เพื่อให้การ ท่องเที่ยวกลายเป็นประสบการณ์ที่หลากหลายและสร้างความทรงจำที่ดีได้ ($\bar{x} = 4.27$) ตามลำดับ และมี ระดับความพร้อมมาก มีจำนวน 2 รายการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่ให้คุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.97$) และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ในการวางแผนทริป โดยเลือกกิจกรรมต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นได้ ($\bar{x} = 3.95$) ตามลำดับ

2. ผลการสร้างเส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริ่งลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขต พัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมผ่านรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยการสแกน QR Code ในการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ตรงสำหรับนักท่องเที่ยว โดยสามารถนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ สถานที่ท่องเที่ยว ทั้ง 4 จังหวัด ที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่ทันสมัยพร้อมกำหนดเส้นทางการเดินทางให้ สามารถเข้าถึงง่าย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 QR Code ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ทั้ง 4 จังหวัด

ภาพที่ 3 QR Code เส้นทางเรียนรู้ของจริงลงมือทำ

ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3. การประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code พบว่า ภาพรวมมีระดับการยอมรับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.25$) เมื่อพิจารณารายการประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code ทั้ง 3 ด้านพบว่า มีระดับการยอมรับมากที่สุด ได้แก่ ด้านภาพรวมผลการใช้ ($\bar{x} = 4.36$) ด้านข้อมูล ($\bar{x} = 4.23$) และมีระดับการยอมรับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการออกแบบ ($\bar{x} = 4.15$) ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการออกแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับการยอมรับมาก ($\bar{x} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ สามารถสื่อสารที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.25$) เข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วต่อการใช้งานไม่ซับซ้อน ($\bar{x} = 4.22$) และอยู่ในระดับการยอมรับมาก จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ สามารถสื่อสารกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ ($\bar{x} = 4.16$) และข้อความหรือรูปภาพสามารถใช้ในการสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี ($\bar{x} = 3.98$) ตามลำดับ

ด้านข้อมูล ภาพรวมอยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ สามารถสื่อสารให้ท่านเห็นโอกาสในการร่วมกิจกรรมหรือสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวได้ ($\bar{x} = 4.28$) สื่อที่ใช้ในการนำเสนอทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

($\bar{x} = 4.25$) และอยู่ในระดับการยอมรับมาก จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจครบถ้วนและครอบคลุม ($\bar{x} = 4.20$) นำเสนอใช้ภาษากระชับและเข้าใจง่ายเหมาะสมกับการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.17$) ตามลำดับ ด้านภาพรวมผลการใช้งาน ภาพรวมอยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับการยอมรับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ สะดวกในการใช้งานด้วยตนเอง ($\bar{x} = 4.51$) ประหยัดเวลาและทรัพยากร ($\bar{x} = 4.43$) ทำให้ท่านรู้สึกมีประสบการณ์ร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.31$) และอยู่ในระดับการยอมรับมาก ได้แก่ ข้อมูลที่ได้ตรงตามความต้องการ ($\bar{x} = 4.19$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าเส้นทางเรียนรู้คู่มือของจริงลงมือทำในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้คู่มือของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม พบว่า 1) จังหวัดสุโขทัย มีศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัยใต้ถุนบ้านซึ่งมีกิจกรรมที่เน้นการให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติผลิตงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผา โดยนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเรียนรู้จะได้ผลงานเครื่องปั้นดินเผาเป็นของที่ระลึก และได้มาสัมผัสกับกระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผาด้วยตัวเองในทุกขั้นตอน ทั้งนี้เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรของชุมชนเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีผลประเมินระดับความพร้อมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภาพรวมมีระดับความพร้อมมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย การจัดกิจกรรมที่ให้คุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมที่มีความร่วมมือกันระหว่างเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและการประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวกลายเป็นประสบการณ์ที่หลากหลายและสร้างความทรงจำที่ดีได้ การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เน้นการสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงวัฒนธรรมเจ้าของท้องถิ่นท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดโดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสอดคล้องกับของแนวคิดองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2566) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกระบวนการการท่องเที่ยวที่เพิ่มมูลค่าทางจิตต่าง โดยใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ คือ ต่อยอดเป็นการต่อยอดจากฐานทุนเดิมที่มีอยู่ทั้งทุนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เพิ่มค่าเป็นการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแก่ทรัพยากรการท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ความเป็นไทยหาจุดต่างคือ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่แปลกใหม่โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) จังหวัดตาก พบว่าชุมชนบ้านธงชัย (ชุมชนม้ง) มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวลงมือปฏิบัติ เน้นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งนี้เป็นการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและการบริการทางการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานทรัพยากรที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนสู่การ

ห้องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีผลประเมินระดับความพร้อมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภาพรวมมีระดับความพร้อมมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย การจัดการกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงวัฒนธรรมเจ้าของท้องถิ่นท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดโดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจัดการกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนทริปโดยเลือกกิจกรรมต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นได้ การจัดการกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เน้นการสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการกรรมที่มีความร่วมมือกันระหว่างเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและการประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวกลายเป็นประสบการณ์ที่หลากหลายและสร้างความทรงจำที่ดีได้ การจัดการกรรมที่ให้คุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว และการจัดการกรรมที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมการท่องเที่ยว (2560) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาศัยฐานของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งวิถีวัฒนธรรมและธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นของชุมชนหรือพื้นที่ในการพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว เรียกว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้ชุมชนบ้านธงชัย (ชุมชนม่วง) สามารถพัฒนาให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ เนื่องจากมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการลงมือทำการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคนในสังคมหรือชุมชน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของทรัพยากรหรือเจ้าบ้านซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจผ่านประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของนุพงษ์ กองพิมพ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านขาว อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านขาว อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านศาสนา/ความเชื่อ/ความศรัทธา 2. ด้านอาหารพื้นบ้าน และ 3. ด้านหัตถกรรมท้องถิ่น ทั้งหมดนี้เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นและยังคงดำรงอยู่กับชุมชนบ้านขาว รวมถึงการรักษาวัฒนธรรมให้มั่นคงกับชุมชน และยังคงกลิ่นอายวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน นำมาสู่การศึกษาปัจจัยที่จะจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเส้นทาง พบว่า ชุมชนบ้านขาวมีความพร้อมด้านการให้บริการของชุมชนมากที่สุด และรองลงมาความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมด้านพื้นที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และความพร้อมด้านกิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก 3) จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวบ้านมุงเหนือ มีการจัดการกรรมที่เน้นการให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมนั่งรถรางชมบรรยากาศนครป่าหินที่สวยงาม กิจกรรมเรียนรู้การทำข้าวแฉกกา กิจกรรมการทำผ้ามัดย้อม และเมื่อทำเสร็จแล้วนักท่องเที่ยวสามารถนำกลับไประลึกได้ ทั้งนี้เป็นการพัฒนากระบวนการสื่อความหมายของแหล่งเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจและลึกซึ้ง ในการเดินทางท่องเที่ยว โดยการสื่อความหมายนี้อาจดำเนินการได้ทั้งการสื่อความโดยอาศัยคนท้องถิ่นหรือเจ้าของทรัพยากรในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีผลประเมินระดับความพร้อมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ภาพรวมมีระดับความพร้อมมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย การจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงวัฒนธรรมเจ้าของท้องถิ่นท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดโดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เน้นการสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนทริป โดยเลือกกิจกรรมต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวเลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นได้ การจัดกิจกรรมที่ให้คุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมที่มีความร่วมมือกันระหว่างเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและการประสานงานเพื่อให้การท่องเที่ยวกลายเป็นประสบการณ์ที่หลากหลายและสร้างความทรงจำที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าด้วยการสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยวของ กรมการท่องเที่ยว (2560) ได้กล่าวว่า การสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยว โดยสามารถสื่อสารสู่นักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว (tourist activity) การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว (tourism interpretation) การสร้างเรื่องเล่า (story telling) การสร้างสรรค์สิ่งของที่ระลึกเพื่อเพิ่มมูลค่า การสร้างความรู้สึกของการเป็นเจ้าของ การสร้างความรู้สึกของการได้เป็นหนึ่งเดียวและการสร้างความรู้สึกของการมีส่วนร่วม และสอดคล้องงานวิจัยของกชธมน วงศ์คำ ชาตรี ไกรพิรพรรณ และเวธกา ภูมิเนตร (2563) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนมีความต้องการและยินดีเปิดชุมชนเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว และชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนสถานที่พร้อมการรับประเมินจากนักท่องเที่ยวในระดับดีมาก 4) จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ชุมชนนครชุม มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำอาหารและลิ้มรสอาหารท้องถิ่นของนครชุม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนนครชุม ทั้งนี้เป็นการพัฒนาและสร้างเรื่องราวเรื่องเล่าที่สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเรื่องเล่านี้ต้องอยู่บนฐานของความเป็นจริงของชุมชนนครชุม มีการสอดแทรกเนื้อหาที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและสนใจ ตลอดจนสามารถเรียนรู้ได้จากกิจกรรมการทำอาหาร เพื่อไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีผลประเมินระดับความพร้อมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภาพรวมมีระดับความพร้อมมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยการจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าถึงวัฒนธรรมเจ้าของท้องถิ่นท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด โดยมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เน้นการสื่อสารทางด้านวัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และความรู้ในด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมที่มีความร่วมมือกันระหว่างเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ในการทำความเข้าใจต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและการประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวกลายเป็นประสบการณ์ที่หลากหลายและสร้างความทรงจำที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกรมการท่องเที่ยว (2560) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็น

กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การต่อยอดจากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม 2) เน้นการมีส่วนร่วมและประสบการณ์จริงด้วยการเรียนรู้ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมและมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน 3) การสร้างความแตกต่างในการท่องเที่ยวโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ มีการสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนพัฒนาให้เกิดความแปลกใหม่ในการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของหนึ่งหทัย ขอผลกลาง และกันตภณ แก้วสง่า (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมมาท่องเที่ยวเชียงคานเพื่อรับประทานอาหารเช้า และไปแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม เช่น ถนนคนเดินและแก่งคุดคู้ ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และศักยภาพของท้องถิ่นมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ทั้งนี้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจริงลงมือทำใน 4 จังหวัด ได้แก่ สุโขทัย ตาก พิษณุโลก และกำแพงเพชร แต่ละพื้นที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการสร้างประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ดังกล่าวสามารถนำมาเพิ่มมูลค่าให้เป็นเส้นทางเรียนรู้ของจริงลงมือทำในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ohridska-Olson & Ivanov (2010) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มุ่งเน้นที่นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความสนใจเฉพาะ (niche interests) และให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เป็นสำคัญจุดเน้นของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิสาข์ พลอย อินสว่าง ดุสิตพร สกทา และอัญชิษฐา กิมภู (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดตรังอย่างมีส่วนร่วมพบว่า นักท่องเที่ยวเข้ามาส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมพบว่านักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนให้มีความยั่งยืน ตั้งแต่การวางแผน การคิดวิเคราะห์ การลงปฏิบัติ และการควบคุมดูแล และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวรณีย์ เสากะสิยว ศรีปริญญา ฐปกระจำง และเสาวภาคย์ กระจำงยุทธ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชน จังหวัดปทุมธานี ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนควรร่วมมือกันสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว บริหารจัดการ ทำแผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมไทย มรดกทางวัฒนธรรม อาหารไทย กิจกรรมและสินค้าของชุมชนและร่วมกันขับเคลื่อนนโยบาย ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่การพัฒนาจังหวัดปทุมธานีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นแหล่งเรียนรู้ของจริง

ลงมือทำใน 4 จังหวัดดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้วนั้น ยังเป็นการสร้างประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมที่สร้างพื้นที่สำหรับการแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน เช่น การสร้างพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวและเจ้าของสถานที่สามารถเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และยังเป็นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

2. การเส้นทางแหล่งเรียนรู้คู่มือของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code เป็นวิธีในการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ตรงสำหรับนักท่องเที่ยว โดยสามารถนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และศิลปะที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่ทันสมัยและเข้าถึงง่าย นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นข้อความ รูปภาพ วิดีโอ หรือเสียงผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบโต้ตอบ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วมและเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับพื้นที่นั้น ๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐวุฒิ บุญโรจน์วงศ์ และกชกร พระพรตระการ (2560) ได้มีการประยุกต์ใช้รหัสคิวอาร์ในการใช้งานด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาการรักษาความปลอดภัย บริการทางการแพทย์ การท่องเที่ยว การตลาด และการบริการลูกค้า เป็นต้น การใช้ QR Code เพื่อเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วให้แก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของการออกแบบเพื่อความสะดวกในการใช้งาน (Usability) ตามแนวคิดของ Jakob Nielsen ที่กล่าวถึงการออกแบบระบบที่ช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลหรือบริการได้อย่างรวดเร็วและไม่ซับซ้อน ดังนั้น การนำเสนอเส้นทางแหล่งเรียนรู้คู่มือของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code จึงเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัยและมีความสะดวก ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb เน้นว่า ผู้เรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์เหล่านั้น การใช้ QR Code เป็นช่องทางให้ผู้เข้าถึงข้อมูลได้ทันที นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์และการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ในเชิงสร้างสรรค์ โดยนักท่องเที่ยวสามารถใช้ข้อมูลที่ได้รับผ่านเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อวางแผนการท่องเที่ยว และเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในขณะเดินทาง ทำให้การท่องเที่ยวกลายเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดเส้นทาง

3. จากผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้เส้นทางแหล่งเรียนรู้คู่มือของจริงลงมือทำสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรมในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกน QR Code พบว่า ภาพรวมมีระดับการยอมรับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายการประเมินผลการยอมรับของผู้ใช้ มีระดับการยอมรับมากที่สุด ประกอบด้วย ด้านภาพรวมผลการใช้งาน ได้แก่ สะดวกในการใช้งานด้วยตนเอง ประหยัดเวลาและทรัพยากร ทำให้ท่านรู้สึกมีประสบการณ์ร่วมกับกิจกรรม

การท่องเที่ยว และด้านข้อมูล ได้แก่ สามารถสื่อสารให้ท่านเห็นโอกาสในการร่วมกิจกรรมหรือสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวได้ สื่อที่ใช้ในการนำเสนอทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น อีกทั้งมีระดับการยอมรับมากคือด้านการออกแบบ ได้แก่ สามารถสื่อสารที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวต่างเข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วต่อการใช้งานไม่ซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษยา หมีเงิน และกุลกนิษฐ์ ทองเงา (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบแผ่นพับและโปสเตอร์ผสมผสานร่วมกับ QR Code และสื่อวีดิทัศน์ เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขตเทศบาล ตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบแผ่นพับและโปสเตอร์ผสมผสานร่วมกับ QR Code และสื่อวีดิทัศน์มีความเหมาะสม ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบแผ่นพับและโปสเตอร์ผสมผสานร่วมกับ QR Code และ สื่อวีดิทัศน์เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่อวีดิทัศน์ และด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรยา สุขนิิตย์ และสุรสิทธิ์ ศักดา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการสร้างเส้นทาง การท่องเที่ยวชุมชนจากข้อมูล Geolocation ตามมาตรฐาน Google Maps พบว่า ระบบสารสนเทศที่พัฒนาสามารถกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อช่วยสนับสนุนข้อมูลและวางแผนการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยวัดระดับความพึงพอใจด้วยข้อกำหนดของการทดสอบระบบสารสนเทศมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 4.82 อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาพร เลิศกมลลา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมในการใช้คิวอาร์โค้ดสำหรับร้านอาหารในกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซียและกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย พบว่า ระดับการยอมรับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด ในด้านการรับรู้คุณประโยชน์ ความง่ายต่อการเรียนรู้ ความตั้งใจในการใช้งาน อิทธิพลทางสังคม ทศนคติต่อการใช้งาน การรับรู้ความสามารถของตนเองอยู่ในระดับมาก ดังนั้น การใช้ QR Code เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลแหล่งเรียนรู้การเข้าถึงข้อมูล (Information Accessibility) ซึ่งเน้นความสำคัญของการทำให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว QR Code ช่วยให้ผู้ใช้งานไม่ต้องค้นหาข้อมูลผ่านสื่ออื่น ๆ เพียงแค่สแกนก็สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ทันที ทำให้การรับรู้และการตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของณกฤษ รัตนวงศา สุวรรณรัตน์ พุทธอุปถัมภ์ และเพ็ญฤทัย หนูสวัสดิ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แผนที่ท่องเที่ยวแบบความจริงเสมือน กรณีศึกษา อำเภอบางพลี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1) แผนที่ท่องเที่ยวความจริงเสมือนที่ได้มีรูปแบบของแผนที่เป็นลักษณะการนำเสนอแบบ Infographic และใช้เทคนิคความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) ร่วมกับการนำเสนอผ่านสื่อวีดิโอ ซึ่งสามารถใช้งานผ่านโปรแกรม HP Reveal และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อแผนที่ท่องเที่ยวแบบความจริงเสมือน กรณีศึกษา อำเภอบางพลี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อแผนที่ท่องเที่ยวแบบความจริงเสมือน กรณีศึกษา อำเภอบางพลี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการนำระบบสารสนเทศนี้มาใช้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่นสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้มากขึ้น เช่นเดียวกับการให้ข้อมูลผ่าน QR Code เพื่อช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่จดจำได้ดีซึ่งข้อมูลที่นักท่องเที่ยวได้รับจะช่วยทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น สามารถ

นำประสบการณ์และความรู้สึกที่ได้จากการเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นมาผสมผสานกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้การท่องเที่ยวมีความหมายและเป็นที่ยึดจำ ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นการใช้ QR Code ในการนำเสนอเส้นทางแหล่งเรียนรู้สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเข้าถึงข้อมูล ทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากขึ้น สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว และสร้างประสบการณ์ที่ดีได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยการนำผลการวิจัยไปพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืน

2. ควรมีการพัฒนาทักษะและการให้ความรู้กับชุมชนท้องถิ่น โดยการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรม และเสริมทักษะให้กับคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

3. ควรนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการตลาด โดยการพัฒนาเครื่องมือดิจิทัลในรูปแบบ Application

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไปควรสำรวจความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติ นักท่องเที่ยวในประเทศที่มีความสนใจในเชิงวัฒนธรรม หรือนักท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายเฉพาะด้านการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายได้มากขึ้น

2. ควรทำการวิจัยเพิ่มเติมในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและหาจุดแข็ง-จุดอ่อนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการนำผลการวิจัยจากหลายพื้นที่มาเปรียบเทียบกัน จะช่วยสร้างแนวทางในการพัฒนาที่หลากหลายและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมที่เน้นไปที่การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่นและสามารถวางแผนพัฒนาที่ตอบโจทย์การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กชธมน วงศ์คำ ชาตรี ไกรพีรพรรณ และ เวรกา มณีเนตร. (2563). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.

มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). **คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ณกฤษ รัตนวงศา สุวรรณรัตน์ พุทธอุปถัมภ์ และเพ็ญฤทัย หนูสวัสดิ์. (2563). แผนที่ท่องเที่ยวแบบความจริงเสมือน กรณีศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **วารสารสาระคาม**, 11(1), 33-44.
- ณัฐวุฒิ บุญโรจน์วงศ์ และกชกร พระพรตระกูล. (2560). ความหลากหลายของคิวอาร์โค้ด A Variety of QR Code. **วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**, 6(1), 117-126.
- นุพงษ์ กองพิมพ์. (2563). **ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุษยา หมีเงิน และ กุลกนิษฐ์ ทองเงา. (2566). การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบแผ่นพับและโปสเตอร์ ผสมผสานร่วมกับ QR Code และสื่อวีดิทัศน์ เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขตเทศบาล ตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 8(2), 251-263.
- วันวิสาข์ พลอย อินสว่าง ดุสิตพร ฮกทา และอัญชิษฐา กิมมู่. (2564). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดตรังอย่างมีส่วนร่วม. **การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**, 2394-2401.
- สถาพร เลิศกมลลา. (2563). **การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมในการใช้คิวอาร์โค้ด สำหรับร้านอาหารในกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซียและกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย**. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมทางธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสาวรณีย์ เสากะเลียว ศรีปริณญา ฐูประจาง และ เสาวภาคย์ กระจ่างยุทธ. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชน จังหวัดปทุมธานี. **วารสารรัชต์ภาคย์**, 16(4), 263-282.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง และ กันตภณ แก้วสง่า. (2564). แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. **วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย**, 16(1), 12-25.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2566). **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2566 จาก www.dasta.or.th/th/theory/489-489.html.
- อรยา สุขนิดิย์ และสุรสิทธิ์ ศักดา. (2563). ระบบการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนจากข้อมูล Geolocation ตามมาตรฐาน Google Maps. **วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ**, 23(1), 66-77.

Ohridska-Olson, R. & Ivanov, S. (2010). Creative Tourism Business Model and its Application in Bulgaria. **Proceedings of the Black Sea Tourism Forum 'Cultural Tourism – The Future of Bulgaria.**

Sandelowski, M. (1995). Sample size in qualitative research. **Research in Nursing & Health, 18(2), 179–183.**

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก
RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP
OF THE ADMINISTRATORS AND BEING A LEARNING ORGANIZATION
OF WESTERN REGION RAJABHAT UNIVERSITIES

สมหญิง จันทรูไทย^{*1} ประพจน์ แยมติม² ยุภาวรัตน์ ชันตีกรม³ ธิตาภา เบ็ญจาทิกุล⁴ และจันทรรัตน์ ภคมาศ⁵

Somying Chuntaruthai^{*1} Prapot Yamtim² Yupawarat Kunteekrom³

Thitapa Benchathikul⁴ and Juntharat Pakamas⁵

^{*1-5}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{*1-5}Education Administration, Faculty of Science and Sports, Bangkokthonburi University

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: somyingsport75906@gmail.com

Received: February 18, 2025

Revised: April 19, 2025

Accepted: April 21, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก 2) ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก จำนวน 1,344 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกนและใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ จำนวน 302 คน วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) เก็บรวบรวมข้อมูล และ (4) วิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, องค์กรแห่งการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยราชภัฏ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study of the transformational leadership of the administrators of Western Region Rajabhat Universities; (2) to study being a learning organization of Western Region Rajabhat Universities; and (3) to study the relationship between transformational leadership of administrators and being a learning organization of Western Region Rajabhat Universities. The research was survey research. The population was 1,344 teachers of Western Region Rajabhat Universities. The sample was 302 teachers, by using Krejci & Morgan's sample size table, and obtained by stratified random sampling method. There were four steps of the research procedure: (1) review of related literature; (2) constructing research instruments; (3) collecting the data; and (4) analyzing the data. The questionnaire for collecting data was a five-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, means, Standard Deviation, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The results were found that: (1) the transformational leadership of the administrators of the Western Region Rajabhat Universities overall and each aspect were at high level; (2) the being a learning organization of Western Region Rajabhat Universities overall and each aspect were at high level; and (3) the relationship between transformational leadership of administrators and being a learning organization of Western Region Rajabhat Universities, overall were at high positive correlation with statistical significance at .01 level.

Keywords: Relationship, Transformational Leadership, Being a Learning Organization

---

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน องค์กรต่างๆ รวมถึงสถานศึกษา จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำพาสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งเป็นองค์กรที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน: ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และ

พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การจัดการความขัดแย้งและความต้านทาน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถจัดการความขัดแย้งและความต้านทานที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถประเมินและปรับปรุงกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ส่วนองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) คือ องค์กรที่มีการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากร ควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก โดยมีเป้าประสงค์สำคัญคือ เอื้อให้เกิดโอกาสในการหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็งขององค์กร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จะเห็นได้ว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการการเพิ่มขึ้นของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่สามารถคาดการณ์ได้ ความสามารถในการเรียนรู้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

สถานศึกษาจะพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่รู้จักวางแผนบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ เพราะการก้าวอย่างช้าๆจะทำให้เสียโอกาสอีกมากมาย การจัดการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งนอกจากจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้วยังจะต้องเป็นกลไกสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีงานวิจัยหลายเรื่องที่สนับสนุนแนวคิดนี้และยืนยันว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัว พัฒนาขีดความสามารถให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังที่ Leithwood, Jantz & Steinbach (1996) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการแสดงพฤติกรรมของผู้นำที่กระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนำองค์กรมุ่งสู่ความสำเร็จของเป้าหมายของกลุ่มและการให้ความร่วมมือขององค์กร การปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง ศิริกาญจน์ ช่วยจันทร์และคณะ (2557) ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยึดหยุ่นตามสถานการณ์และแสดงศักยภาพ นำพาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกันทำให้เกิดคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกเป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค มีภารกิจและปณิธานตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 “ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการ

แก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริม วิทยฐานะครู” เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ดังได้กล่าวไปแล้วในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่หยุดนิ่ง มหาวิทยาลัยย่อมได้รับผลกระทบกับการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับบริบทใหม่ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนอง ความต้องการของสังคมและผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) มีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคตะวันตก ซึ่งผลการวิจัยอาจช่วยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคตะวันตกเข้าใจบทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ พัฒนาและดำเนินการกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปรับปรุงการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อให้สามารถตอบสนอง ความต้องการของสังคมและผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นต้นแบบสำหรับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ใน การพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ราชภัฏในกลุ่มภาคตะวันตกให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก
2. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก

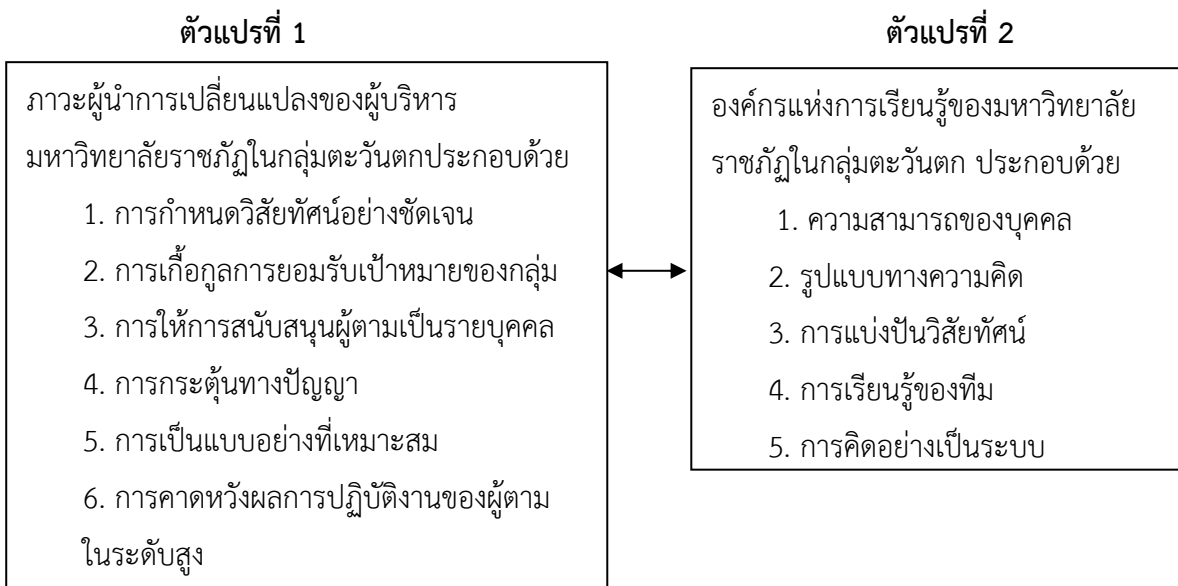
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และระดับการเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับมหาวิทยาลัยนำไปประยุกต์ใช้ใน องค์กรตลอดจนใช้ในการวางแผนและปรับปรุงการบริหารมหาวิทยาลัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

2. ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Leithwood, Jantz & Steinbach (1996) ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน 2) การเกื้อกูล การยอมรับ เป้าหมายของกลุ่ม 3) การให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 4) การกระตุ้นทางปัญญา 5) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 6) การคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง และองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิด Senge (1990) ประกอบด้วย 1) ความสามารถของบุคคล 2) รูปแบบทางความคิด 3) การแบ่งปันวิสัยทัศน์ 4) การเรียนรู้ของทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก จำนวน 4 แห่งประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 1,344 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก จำนวน 4 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejci & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน แล้วทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก 6 ด้าน จำนวน 32 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามในตอน 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทาง กูเกิลฟอร์มผ่านการสแกน คิวอาร์โค้ด ให้กับตัวแทนอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก จำนวน 4 แห่งเพื่อส่งผ่านไปยังอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นๆ จำนวน 302 ตัวอย่างติดตามรวบรวมแบบสอบถามจากระบบได้รับแบบสอบถามกลับคืน 302 ตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (r)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศชาย	95	31.46
1.2 เพศหญิง	207	68.54
รวม	302	100
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 40 ปี	181	59.93
2.2 40 ปีขึ้นไป	121	40.07
รวม	302	100.00

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ปริญญาตรี	11	3.64
3.2 ปริญญาโท	184	60.93
3.3 ปริญญาเอก	107	35.43
รวม	302	100.00

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก

ลำดับ	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	การกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน	3.95	0.69	มาก
2.	การถือฤลการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม	3.99	0.74	มาก
3.	การให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล	3.97	0.69	มาก
4.	การกระตุ้นทางปัญญา	3.97	0.71	มาก
5.	การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม	4.07	0.61	มาก
6.	การคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง	4.07	0.67	มาก
	รวม	4.00	0.69	มาก

ผลการวิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก

ลำดับ	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ความสามารถของบุคคล	4.11	0.61	มาก
2.	รูปแบบทางความคิด	4.10	0.62	มาก
3.	การแบ่งปันวิสัยทัศน์	4.00	0.74	มาก
4.	การเรียนรู้ของทีม	4.08	0.64	มาก
5.	การคิดอย่างเป็นระบบ	4.09	0.71	มาก
	รวม	4.08	0.66	มาก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อ	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้					ภาพรวม (Y _{tot})
		ความสามารถของบุคคล (Y ₁)	รูปแบบทางความคิด (Y ₂)	การแบ่งปันวิสัยทัศน์ (Y ₃)	การเรียนรู้ของทีม (Y ₄)	การคิดอย่างเป็นระบบ (Y ₅)	
1.	การกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน (X ₁)	.598**	.590**	.684**	.598**	.627**	.695**
2.	การถือหลักการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม (X ₂)	.655**	.612**	.685**	.592**	.541**	.691**
3.	การให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล (X ₃)	.680**	.640**	.687**	.615**	.563**	.713**
4.	การกระตุ้นทางปัญญา (X ₄)	.699**	.698**	.723**	.649**	.608**	.756**
5.	การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม (X ₅)	.660**	.657**	.687**	.635**	.615**	.729**
6.	การคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง (X ₆)	.782**	.670**	.661**	.583**	.566**	.714**
ภาพรวม (X _{tot})		.731**	.705**	.753**	.700**	.642**	.784**

** ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (X_{tot}) กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y_{tot}) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .784$) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก ตระหนักถึงความเป็นผู้นำและความสำคัญของภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wright & None (1996) กล่าวว่าภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับองค์กรเพราะจะเพิ่มเติมเสริมความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว งานของภาวะผู้นำจึงไม่ใช่เป็นการดำเนินงานตามกรอบงานประจำ แต่จะเป็นการดำเนินงานให้เกิดผลสร้างสรรค์ต่อองค์กรใช้แนวคิด หรือทฤษฎีใหม่เพื่อพัฒนาองค์กรภายในสถานการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก บทบาทของผู้นำจะมีอิทธิพลอย่างมากภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่งของโลกในปัจจุบัน ผู้นำมีส่วนสำคัญในการนำพามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตกให้สามารถดำเนินการนโยบายต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ระบุไว้ใน มาตรา 7 “ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู ซึ่งเป็นภารกิจและปณิธานของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยิ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัชนี้ บุญกล้า (2563) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนภัทร พึ่งพงษ์ (2564) ที่ได้ศึกษาคำความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 2 กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตกได้พยายามปฏิบัติตามภารกิจและปณิธานตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นภารกิจและปณิธานของมหาวิทยาลัย

ราชภัฏ ในการดำเนินการไปสู่เป้าหมายตามนโยบายต่าง ๆ ได้นั้น มหาวิทยาลัยจะต้องมีกระบวนการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อจะทำให้สถานศึกษาก้าวหน้าไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถของบุคคล จะพบว่าคณาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษามีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อความสำเร็จของมหาวิทยาลัย ด้านรูปแบบทางความคิด คณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่การทำงานของตนเอง และใช้ความคิดที่หลากหลายในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย ด้านการแบ่งปันวิสัยทัศน์ คณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความผูกพันและมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งพัฒนาวิสัยทัศน์ของตนเองให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วย ด้านการเรียนรู้ของทีม มหาวิทยาลัยมีการสร้างบรรยากาศของการทำงานเป็นทีม คณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยมองเห็นร่วมกันว่าการเรียนรู้ของทีมทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างแท้จริง และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาสนับสนุนให้คณาจารย์และบุคลากรพัฒนาความคิดอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ คณาจารย์และบุคลากรสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานและปฏิบัติงานที่สลับซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่มีการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน ภายในระหว่างบุคลากร ควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก เป้าประสงค์สำคัญ คือเอื้อให้เกิดโอกาสในการหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างเป็นฐานความรู้ที่เข้มแข็ง (Core competence) ขององค์กร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (HRD BRIDGE CONSULTING AND TRAINING CO.,LTD., n.d.) Senge (1990) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึงที่ซึ่งคนในองค์กรได้ขยายขอบเขตที่บุคคลในระดับต่าง ๆ ต้องการอย่างแท้จริง เป็นองค์กรที่มีความคิดใหม่ ๆ และการแตกแขนงของความคิดที่ได้รับการยอมรับเอาใจใส่ และเป็นองค์กรที่ซึ่งบุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องของวิธีการที่จะเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งองค์กร ซึ่งทักษะหรือวินัยที่จำเป็นต่อการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 5 ประการ ได้แก่ (1) ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษของบุคคล (Personal Mastery) (2) มีโลกทัศน์ (Mental Models) ที่มองโลกตามความเป็นจริง (3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Building Shared Vision) (4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) และ (5) การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนครินทร์ จัปจิตต์ (2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาวิณี ชุ่นทรัพย์ และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ (2563) ได้ศึกษาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและ การศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและ การศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่สุด 1 ด้านได้แก่ การคิดอย่างเป็นระบบ และมี

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ของทีม แบบแผนความคิดอ่าน และ ความรอบรู้แห่งตน ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .784 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกเป็นผู้นำในองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแล ควบคุม กำกับและส่งเสริมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามภารกิจ ปณิธาน และนโยบายที่วางไว้ การนำองค์กรให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำในการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อมั่น กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้พัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันภายใต้สภาพแวดล้อมและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Burns (1978) เป็นแนวคิดแรกเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง Burns มีแนวคิดว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอาจจะมีการแสดงออกโดยผู้ใดก็ได้ในองค์กรทุกตำแหน่ง โดยเป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม ซึ่งผู้นำจะเป็นผู้ที่คอยกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดการตอบสนองทางด้านแรงจูงใจ รวมทั้งเปลี่ยนแปลงรูปแบบของพฤติกรรม รวมถึงมีคุณลักษณะที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญขึ้นในองค์กร เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงโดยการสร้างวิสัยทัศน์ กลยุทธ์และวัฒนธรรมขององค์กรพร้อมไปกับการส่งเสริมให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ให้ได้ผลงานผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ อีกด้วย ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะไม่ใช้แรงจูงใจทางวัตถุเพื่อมีอิทธิพลเหนือผู้ตาม แต่จะเน้นการใช้สิ่งที่มีลักษณะเชิงนามธรรมมากกว่า เช่น การใช้วิสัยทัศน์ (Vision) ค่านิยมร่วม (Shared values) และการสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน (Consideration) การพยายามทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำ มีความหมายเชิงคุณค่า การสร้างความเข้าใจและความรู้สึกมีส่วนร่วมของผู้ตามตลอดกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจึงขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้นำ เช่น ค่านิยม (Values) ความเชื่อ (Beliefs) และคุณลักษณะอื่น เช่น ความมีบารมีหรือความเสน่ห์ (Charisma) ของผู้นำเองมากกว่าการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะเน้นที่ “ความมีประสิทธิภาพ” (Effectiveness) ของงานในบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนของโลกยุคปัจจุบัน ความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจึงเหมาะสมและมีการนำไปใช้ในแทบทุกองค์การอย่างแพร่หลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิประภา งามอาจ (2557) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์

ทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐพร สายศร (2563) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับตัวของผู้บริหาร สถานศึกษากับการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิลปิน ทิพย์นพคุณ (2566) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่คือ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก ประกอบด้วย 5 ด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้แก่ ความสามารถของบุคคล รูปแบบทางความคิด การคิดอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้ของทีม และการแบ่งปันวิสัยทัศน์ ดังนั้นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบจากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก ผู้บริหารควรพัฒนาเกี่ยวกับความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงาน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามที่มอบหมายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อความต่อเนื่องของงานและเพื่อพัฒนาให้การปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น
2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก บุคลากรในมหาวิทยาลัยควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยควรมีการชี้แจง ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่วิสัยทัศน์เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในมหาวิทยาลัย สามารถนำไปปฏิบัติงานได้ถูกต้อง
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

พร้อมเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพราะผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำให้คณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยสามารถเรียนรู้และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขับเคลื่อนสถานศึกษา เกิดองค์กรที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร สายศร. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษากับ การเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, 7(2), 147-161.
- ธนภัทร พึ่งพงษ์. (2564) “ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 2 กรุงเทพมหานคร. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 6(2), 72-85.
- นครินทร์ จัปจิตต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.**
- ภาวิณี ชุันททรัพย์ และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2563) องค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 11(1), 165-180.
- รัชณี บุญกล้า. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างยั่งยืน”. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**, 7(8), 335 – 343.
- ศศิประภา อองอาจ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.**
- ศิริกาญจน์ ช่วยจันทร์ ปัทมาพร ชเลิศเพ็ชร และวันชัย ธรรมสัจจาร. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. **การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 5**, 931-939.
- ศิลป์น ทิพย์นพคุณ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. **วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย**, 7(1), 202 -216.

- HRD BRIDGE CONSULTING AND TRAINING CO.,LTD.. (n.d.). **KM 02 องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)**. Retrieved on January 10, 2025 from <https://www.hrdbridge.com/17214672/km-02-learning-organization>.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607-610.
- Leithwood, K., Jantz, D. & Steinbach, R. (1999). Changing Leadership for Changing Times. **International Journal of Educational Management**, 13(6), 301-302.
- Senge, P. M. (1990). **The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization**. New York: Doubleday Currency.
- Wright, P. M. & Noe, R. A. (1996). **Management of Organizations**. Chicago: Irwin.

การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนางัว จังหวัดเพชรบูรณ์
โดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น
Developing Writing Performance of Mathayomsuksa 1
Students at Bannangou School in Phetchabun Province
through Writing Exercises Integrated Local Wisdom-Based Content

ศิวภรณ์ ไสโต^{*1} ฉัตรชัย เสมาทอง² และกฤติยาภรณ์ ดาทอง³
Siwaporn Saito¹ Chatchai Semathong² and Kidtiyaphorn Datong³

^{*1-3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

^{*1-3}Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: siwaporn.sai@pcru.ac.th

Received: February 5, 2025

Revised: April 20, 2025

Accepted: April 21, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนางัว (เจริญวิทยาคาร) จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 7 ชุด 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และสถิติทดสอบที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะมีค่าเท่ากับ 81.25/82.40 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถด้านการเขียน, แบบฝึกทักษะการเขียน, เนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop English writing exercises to meet the efficiency criterion of 80/80, 2) to compare students' English writing performance before and after using English writing exercises integrated local wisdom-based content, and 3) to study students' opinion towards English writing exercises integrated local wisdom-based content. The samples were 25 Mathayomsuksa 1 students at Bannangou (Jarernwitthayakan) School in Phetchabun Province in the second semester of the academic year 2023. The research instruments used for collecting data were: 1) seven units of English writing exercises integrated local wisdom-based content, 2) writing tests used as the pretest and posttest, and 3) questionnaires of students' satisfaction towards English writing exercises integrated local wisdom-based content. The data were analyzed using means, standard deviation, and t-test dependent. The results of this research were as follows: 1) the average formative score of the seven lessons was 81.25 percent, and the average summative test score was 82.40 percent (81.25/82.40), which met the set criterion 80/80; 2) the students' writing performance after being exposed to learning with English writing exercises integrated local wisdom-based content was higher than that before learning, with a statistical significance at a .05 level; 3) the students' satisfaction with English writing exercises integrated local wisdom-based content was at the highest level.

Keywords: writing performance, English writing exercises, local wisdom-based content

---

บทนำ

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการติดต่อสื่อสาร ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางเพื่อแสดงความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมในหลายประเทศทั่วโลกจึงมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับทักษะภาษาอังกฤษเพื่อช่วยในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา นอกจากนี้ภาษาอังกฤษยังจำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบัน โดยผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้จะมีความได้เปรียบและมีโอกาสในการทำงานสูงขึ้น ทำให้การศึกษาของไทยต้องมีการพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน เพื่อให้สามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารได้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นจะอาศัยทักษะที่ประกอบไปด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียน การฟังและการพูด โดยทักษะทางการเขียนถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดความคิดไปยังผู้อื่น อีกทั้งการเขียนยังเป็นทักษะที่ยั่งยืนและซับซ้อน เนื่องจากผู้เรียนจำเป็นต้องถ่ายทอด

ความคิดผ่านสื่อทางการเขียน คือ คำศัพท์ และการเรียบเรียงคำศัพท์เหล่านั้นให้เป็นประโยคและต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของภาษานั้นๆ อีกด้วย (สุจิตตรา สิงหาร, 2555)

หากพิจารณาทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ ทักษะการเขียนอาจถือเป็นทักษะที่ยากที่สุดทักษะหนึ่ง เพราะทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ซับซ้อน โดยในการเขียนนั้นผู้เขียนต้องใช้ความคิดในเรื่องที่เขียนจากนั้นต้องเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นตัวอักษร ซึ่งต้องคำนึงถึงการใช้ไวยากรณ์ เครื่องหมายวรรคตอน โครงสร้างของรูปประโยค เพื่อให้สามารถสื่อสารให้ผู้รับสารอ่านแล้วเข้าใจ ดังนั้นผู้เรียนจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนจึงจะสามารถถ่ายทอดความหมายเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งต้องอาศัยความสามารถอย่างแท้จริง (วารุณี สุขชูเจริญกิจ, 2556) ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนนั้น ครูผู้สอนจึงต้องเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนหรือเทคนิคในการพัฒนาทักษะการเขียนที่เหมาะสมกับวัยเพื่อให้ นักเรียนสามารถเขียนภาษาอังกฤษได้และในการสอนการเขียนภาษาอังกฤษนั้นจะต้องมีลำดับขั้นตอนในการสอนภาษาอังกฤษ (อนัญญา เอกจัน และ เพ็ญจันทร์ โมฟเพ็ทท์, 2566) สำหรับปัญหาในการเขียนภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาที่สองนั้น เกิดจากขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น การขาดโอกาสในการฝึกฝนการเขียนภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีความรู้เรื่องคำศัพท์จำกัด ขาดความรู้ด้านไวยากรณ์ ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดออกมาผ่านการเขียนได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดอาจเกิดจากหลากหลายสาเหตุ เช่น นักเรียนไม่ชอบการเขียนภาษาอังกฤษ ครูมีการสอนและทบทวนฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะการเขียนน้อยเกินไปเนื่องจากการเขียนภาษาอังกฤษต้องใช้เวลาในการเรียนการสอนมากกว่าทักษะอื่นๆ และมีการปฏิสัมพันธ์น้อยมาก (รัชดาภรณ์ พิมพ์พิสิฐถาวร, 2563) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว จึงมีการนำแบบฝึกทักษะมาใช้พัฒนาการเขียน เนื่องจากแบบฝึกทักษะซึ่งเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกเขียนและมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น อีกทั้งรูปแบบของสื่อการสอนยังมีส่วนช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะคิดต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย โดยประโยชน์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของแบบฝึกคือแบบฝึกช่วยแก้ปัญหาคความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยในการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญ ทำให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง อีกทั้งทำให้ผู้เรียนได้ทบทวนและตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน (ณัฐกฤตา คงรัตน์ และ ทับทิมทอง กอบัวแก้ว, 2563)

จากเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเมื่อพิจารณาที่ตั้งของโรงเรียนจึงพบว่าโรงเรียนบ้านนางัว (เจริญวิทยาคาร) ตั้งอยู่ในตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นแหล่งการเกษตรที่ขึ้นชื่อ รวมทั้งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ชุดฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการเขียนอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยเนื้อหาจากภูมิปัญญาของถิ่นที่ตนอาศัยอยู่พร้อมๆ กับได้ฝึกฝนทักษะการเขียนภาษาอังกฤษควบคู่ไปด้วย การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้เรียนมาใช้เป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนภาษา นอกจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นของตนได้ลึกซึ้งขึ้นแล้ว ยังเป็น

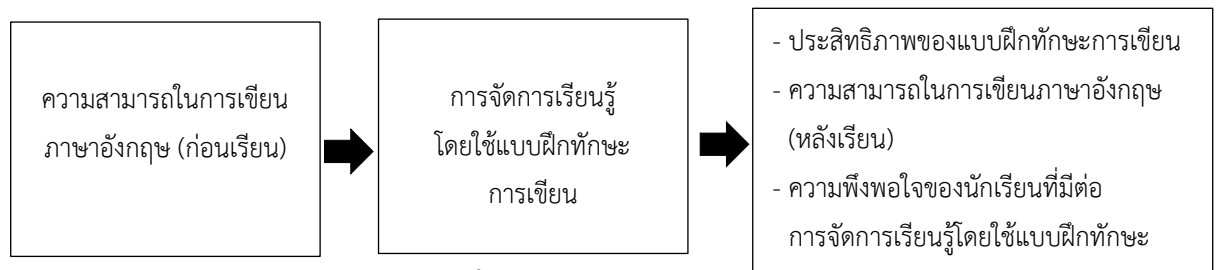
การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถทางภาษาของตนให้ดีขึ้นด้วย เนื่องจากทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนผ่อนคลาย สร้างแรงจูงใจในการเรียน โดยหวังว่าการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยแบบแผนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (one group pre-test post-test design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนางัว (เจริญวิทยาคาร) ตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 25 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนางัว (เจริญวิทยาคาร) ตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้วิจัย

กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน โดยมีระดับความคลาดเคลื่อน 5% หรือความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน (สมชาย วรภิเกษมสกุล, 2554, น. 157) แต่เนื่องจากประชากรมีขนาดเล็กผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรทั้งหมดของโรงเรียนซึ่งมีเพียง 1 ห้องเรียน จำนวนทั้งหมด 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนทั้งหมด 7 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที

2. แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ 1) Tamarind, 2) Beautiful Thai Buffaloes, 3) Basketry Museum, 4) Our Village, 5) Cassia Leave Curry, 6) Hae Nang Meaw, และ 7) Cocoa ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยศึกษาจากเอกสารหลักสูตรขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และหนังสือเรียนภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหาร การประกอบอาชีพพืชท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องราวใกล้ตัวของนักเรียนและเป็นเรื่องที่น่าสนใจ รวมทั้งเลือกใช้โครงสร้างไวยากรณ์และคำศัพท์ที่มีความเหมาะสมกับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. ข้อสอบวัดความสามารถด้านการเขียน โดยเป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 (14 คะแนนขึ้นไป) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนโดยใช้องค์ประกอบงานเขียนของ Harris (1974: 68-69) แบ่งเป็น 5 ด้าน ด้านละ 4 คะแนน ประกอบด้วย 1) เนื้อหา (Content) ได้แก่ เนื้อหาสาระของการเขียนตลอดจนความนึกคิดที่แสดงออก 2) รูปแบบ (Form) ได้แก่ การเรียบเรียงและจัดลำดับเนื้อหาใหม่มีความต่อเนื่องและเพื่อให้ตรงตามจุดมุ่งหมายในการเขียน 3) ไวยากรณ์ (Grammar) ได้แก่ การใช้รูปแบบและโครงสร้างไวยากรณ์อย่างถูกต้องและสื่อความหมายได้ 4) ลีลาภาษา (Style) ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดอารมณ์และอรรถรสในข้อความที่เขียน 5) กลไกลทางภาษา (Mechanics) ได้แก่ การใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เครื่องหมายวรรคตอนการสะกดคำ และการใช้ตัวอักษรตัวเล็กใหญ่ได้ถูกต้องตามแบบแผนของภาษา การเขียนด้านเนื้อหา คำศัพท์และการเลือกใช้ประโยค

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5-point Likert Scale) แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ 2. ด้านการจัดกิจกรรม 3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ จำนวนทั้งหมด 14 ข้อ โดยกำหนดระดับของความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้มาจากการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหา ภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ซึ่งขั้นตอนการสอนหลัก ๆ ได้แก่ การเรียนรู้คำศัพท์ และความหมายของคำศัพท์ การเขียนประโยค การเขียนบรรยายเกี่ยวกับรูปภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตนเอง โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน ขั้นตอนกระบวนการจัดทำ จัดสรรตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

2. กำหนดกรอบเนื้อหา ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และการวัดประเมินผลในความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

3. ศึกษาหลักการ วิธีการ เนื้อหาที่จะใช้สอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการ เนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน ซึ่งศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอน เทคนิค วิธีการ และมีกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ สอดแทรกการเรียน การสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ

4. สร้างแผนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเนื้อหาจะแบ่งเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจและจดจำเนื้อหาในการ การเขียน ภาษาอังกฤษ

5. หลังจากนั้น นำแผนการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อ ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำมาตรวจสอบหาความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของแผนการเรียนรู้ในประเด็นต่างๆ โดยได้ใช้ผลมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไป ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์

2. แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องการสอนพร้อมกับศึกษาแบบฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการจัดทำ

วิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกลวิธีการสอนของแผนการจัดการเรียนรู้

นำแบบฝึกทักษะมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาจ้ว (เจริญวิทยาคาร) ตำบลนาจ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

นำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดในบท และคะแนนทดสอบหลังเรียน มาหาค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะว่าเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้หรือไม่

3. ข้อสอบวัดความสามารถด้านการเขียน โดยเป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ โดยแบบวัดความสามารถด้านการเขียนวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบฝึกทักษะการเขียนทั้ง 7 เรื่อง จากนั้นนำมาออกแบบข้อสอบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ซึ่งจะพิจารณาตามค่า IOC อยู่ที่ 0.67 – 1.00 นำมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำมาปรับเป็นข้อสอบวัดความสามารถด้านการเขียนฉบับสมบูรณ์ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความยากง่ายของข้อสอบรายข้อ เลือกข้อที่มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 เหลือข้อสอบ จำนวน 2 ข้อ เลือก 1 ข้อ เพื่อใช้ประเมินความสามารถด้านการเขียนก่อนเรียนและหลังเรียน

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อเป็นการกำหนดเนื้อหา ขอบข่ายของการสำรวจ

นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบให้ครอบคลุมในแต่ละหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการและถูกต้องเหมาะสม

นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อคำถาม การใช้ภาษาและความชัดเจนของคำถาม ซึ่งจะพิจารณาตามค่า IOC อยู่ที่ 0.67 – 1.00 นำมาปรับปรุงและแก้ไขแบบประเมินความพึงพอใจตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยการพัฒนาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 10 สัปดาห์ เริ่มดำเนินการในสัปดาห์แรก โดยเป็นการชี้แจงให้ข้อมูลและเตรียมการในการดำเนินการวิจัย จากนั้นในสัปดาห์ที่ 2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ในช่วงสัปดาห์ที่ 3-9 จำนวนทั้งสิ้น 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

โดยในแต่ละสัปดาห์ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบทดสอบย่อยท้ายแผน ในสัปดาห์ที่ 10 ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบทดสอบหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติที่ใช้เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test (Dependent Sample) ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนน	แบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น							ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
								ร้อยละ (E1)	ร้อยละ (E2)
ระหว่างเรียน	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	ชุดที่ 6	ชุดที่ 7	81.25	82.40
	77.20	76.80	72.60	79.07	86.40	88.67	88.00		
E1/E2 = 81.25/82.40									

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียนมีค่าเท่ากับ 81.25 และร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนถูกต้องมีค่าเท่ากับ 82.40 แสดงว่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเท่ากับ 81.25/82.40 เมื่อเทียบตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ปรากฏว่าแบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนการใช้	25	20	6.44	4.63	23.98	.000*
แบบฝึกทักษะ						
หลังการใช้	25	20	16.48	3.25		
แบบฝึกทักษะ						

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหา ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการเรียนรู้หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 16.48 (S.D. = 3.25) สูงกว่าผลการเรียนรู้ก่อนเรียนซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 6.44 (S.D. = 4.63)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหา ภูมิปัญญา ท้องถิ่น

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้			
1. นักเรียนมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.44	0.48	มาก
2. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมการเขียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.32	0.71	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.68	0.48	มากที่สุด
4. นักเรียนเกิดความสามัคคี รู้จักการทำงานเป็นทีมในการเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.32	0.48	มาก
5. แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้นักเรียน ได้มีการฝึกปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.72	0.46	มากที่สุด
เฉลี่ยด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	4.49	0.52	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรม			
6. แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้นักเรียน เกิดความสามารถด้านการเขียน มีความเข้าใจเรื่องที่เรียนได้ง่าย	4.52	0.51	มากที่สุด
7. อุปกรณ์และสื่อการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความหลากหลาย น่าสนใจ	4.68	0.48	มากที่สุด
8. นักเรียนมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหา ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.36	0.49	มาก
9. การเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าตอบ กล้าแสดงออก	4.64	0.49	มากที่สุด
10. แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้นักเรียน รู้สึกสนุกสนานกับการเรียนภาษาอังกฤษ	4.32	0.56	มาก
เฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรม	4.50	0.50	มาก

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
11. แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนชอบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น	4.28	0.79	มาก
12. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญา ท้องถิ่นช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน	4.68	0.48	มากที่สุด
13. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญา ท้องถิ่นทำให้นักเรียนมีความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษได้ถูกต้อง ตามหลักไวยากรณ์ยิ่งขึ้น	4.56	0.51	มากที่สุด
14. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.68	0.47	มากที่สุด
เฉลี่ยด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.55	0.56	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.51	0.53	มากที่สุด

จากตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อพิจารณาใน ภาพรวมพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.51 (S.D = 0.53) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยมี คะแนนเฉลี่ย 4.55 (S.D = 0.56)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากมี คะแนนเฉลี่ย 4.49 (S.D = 0.52) โดยข้อที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดคือ แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหา ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้นักเรียนได้มีการฝึกปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 4.72 (S.D = 0.46) ส่วนข้อที่ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมการเขียน โดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคะแนนเฉลี่ย 4.32 (S.D = 0.71) และนักเรียน เกิดความสามัคคี รู้จักการทำงานเป็นทีมในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 4.32 (S.D = 0.48)

ด้านการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.50 (S.D = 0.50) โดยข้อที่ได้รับความ พึงพอใจสูงสุดคือ อุปกรณ์และสื่อการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความหลากหลาย น่าสนใจ ค่าเฉลี่ย 4.68 (S.D = 0.48) ส่วนข้อที่ ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้นักเรียน รู้สึกสนุกสนานกับการเรียนภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ย 4.32 (S.D = 0.56)

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 (S.D = 0.56) โดยข้อที่ ได้รับความพึงพอใจสูงสุดมี 2 ข้อ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิ

ปัญหาท้องถิ่นช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ค่าเฉลี่ย 4.68 (S.D = 0.48) และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าเฉลี่ย 4.68 (S.D = 0.47) ส่วนข้อที่ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านนี้คือ แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนชอบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.28 (S.D = 0.79)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการทดสอบระหว่างเรียน (E1) ซึ่งได้มาจากคะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายบทของแบบฝึกทักษะแต่ละชุด มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.25 และผลการทดสอบหลังเรียน (E2) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.00 แสดงว่าประสิทธิภาพ 81.25/82.40 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่แบบฝึกทักษะนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเนื้อหาและระดับความยากง่ายของคำศัพท์ที่ใช้ในแบบฝึกทักษะเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และแบบฝึกทักษะยังผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำมาทำการทดลอง นอกจากนี้ แบบฝึกทักษะการเขียนชุดนี้ยังมีภาพประกอบที่มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชดาภรณ์ พิมพ์พิสิฐถาวร (2563) ที่กล่าวว่าแบบฝึกทักษะที่สามารถพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษได้นั้นควรเป็นแบบฝึกทักษะที่มีรูปภาพ มีสีสัน เนื้อหาน่าสนใจ เหมาะแก่ใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อทักษะการเขียนภาษาอังกฤษนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษหลังใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษก่อนใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแบบฝึกทักษะนี้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการเขียนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการเขียนซ้ำๆ อีกทั้งยังมีภาพประกอบที่สอดคล้องกับเรื่องราวในบทอ่านที่มีสีสันสดใส ดึงดูดใจ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐกฤตา คงรัตน์และทับทิมทอง กอบัวแก้ว (2563) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกเอาไว้ว่าแบบฝึกช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยในการฝึกทักษะต่างๆ ให้เกิดความชำนาญ ทำให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง อีกทั้งทำให้ผู้เรียนได้ทบทวนและตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

สอดคล้องกับงานวิจัยของพนัสวี หวนจิตรและอนุสิษฐ์ พันธกล้า (2562) ซึ่งศึกษาการพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนคำศัพท์พื้นฐานภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกทักษะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์พื้นฐานภาษาอังกฤษผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะมีกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

นอกจากนั้น เนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาบูรณาการในแบบฝึกทักษะยังช่วยพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษและทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ใกล้ตัวและนักเรียนคุ้นเคย เมื่อได้เรียนรู้คำศัพท์และโครงสร้างที่จำเป็นในการเขียน นักเรียนจึงสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาผ่านการเขียนภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของรพีพรรณ จันทระสา (2560) ที่กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นส่งผลเชิงบวกแก่เยาวชน เนื่องจากทำให้นักเรียนได้ตระหนักคุณค่าของภูมิปัญญาไทยอันเกิดจากการวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากของจริง ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนน่าสนใจ สนุกสนาน ส่งผลให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และเห็นคุณค่าชุมชน ทำให้นักเรียนเกิดความรักในถิ่นฐานบ้านเกิดอีกด้วย (พิชญาสุวรรณโนและคณะ, 2564) ซึ่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลต่อการยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม รวมถึงประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นรอบตัว (อมลรัศมี จันเชิว และ สุทธิกัญจน์ ทิพยเกษตร, 2564)

เช่นเดียวกับพิลาศลักษณ์ ภูลวรรณ (2560) ซึ่งกล่าวว่าจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ช่วยให้สามารถจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้แม่นยำ เนื่องจากเนื้อหาเป็นเรื่องที่คุ้นเคยทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้ การจัดการศึกษาที่ดีจึง ควรต้องทำให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ต่างๆ รอบตัว ก็จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับได้เรียนรู้เรื่องราวในชุมชนอีกด้วย

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, $S.D = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.55 ($S.D = 0.56$) โดยข้อที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดมี 2 ข้อคือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ค่าเฉลี่ย 4.68 ($S.D = 0.48$) และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าเฉลี่ย 4.68 ($S.D = 0.47$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาในแบบฝึกทักษะที่บูรณาการเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน เป็นเรื่องในชุมชนและท้องถิ่นที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ และยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา คำศัพท์และความหมายของภาษาอังกฤษได้ง่ายขึ้น อีกทั้งกิจกรรมในห้องเรียนยังมีความน่าสนใจ ทำให้นักเรียนรู้สึกกระตือรือร้นในการเรียนและการทำกิจกรรม และเมื่อได้รับการฝึกทักษะการเขียนอย่างเป็นระบบทำให้นักเรียนสามารถนำเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง สอดคล้องงานวิจัยของมาลี ไชยเสนาและพจน์ ไชยเสนา (2561) ที่พบว่าเนื้อหาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ที่นักเรียนต้องการเรียนรู้มากที่สุดคือเนื้อหาที่เน้นการพูดคุยและสื่อสารกับชาวต่างประเทศ โดยเน้นเนื้อหาที่เป็น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีชื่อเสียงทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. นักเรียนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนภาษาอังกฤษและไม่มีโอกาสฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ทักษะการเขียนไม่พัฒนาเท่าที่ควร
2. ครูขาดแบบฝึกทักษะหรือสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ
3. การจัดกลุ่มนักเรียนในชั้นเรียนยังไม่ได้คำนึงถึงความหลากหลายของความสามารถ ส่งผลให้การเรียนรู้ร่วมกันไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
4. ครูยังไม่มีประเมินหรือวิเคราะห์ว่าแบบฝึกทักษะที่นำมาใช้นั้นเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

ณัฐกฤตา คงรัตน์ และทับทิมทอง กอบัวแก้ว. (2563). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 12(2), 43-53.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พนัสวี หวนจิตร และอนุสิษฐ์ พันธุ์กล้า. (2562). การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนคำศัพท์พื้นฐานภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ครั้งที่ 2*, 176-186.

พิชญา สุวรรณโน รุ่งทิพย์ ปราโมทย์พันธุ์ ชญานัทธ เอี้ยวเรืองสุรดี ณัฐกา นาเลื่อน และ จุฑารัตน์ คชรัตน์. (2564). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12*, 889-900.

พิลาศลักษณ์ ภูลวรรณ. (2560). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสคำปลาผาโนนชัยอำเภอมือเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 4(2), 354-373.

มาลี ไชยเสนา และพจน ไชยเสนา. (2561). การศึกษาความสนใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตแหล่งท่องเที่ยวอุทยาน

- แห่งชาติผาแต่้ม อำเภอโงงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. *Journal of Research and Development Institute Rajabhat Maha Sarakham University*, 5(1), 31-40.
- รพีพรรณ จันทรา. (2560). **การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น**. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- รัชดาภรณ์ พิมพ์พิสิฐถาวร. (2563). การพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 18(1), 361-373.
- วารุณี สุขชูเจริญกิจ. (2556). **ผลการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุจิตตรา สิงหนการ. (2555). เทคนิคการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 5(1). 164-165.
- อนัญญา เอกจัน และเพียงจันทร์ โมฟเพ็ทท์. (2566). ศึกษาการสร้างรูปแบบชุดฝึกทักษะการเขียน ภาษาอังกฤษโดยใช้ Mind Mapping Game ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้าน พุเลียบและโรงเรียนวัดกาญจนบุรีเก่า จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 17(2), 184-205.
- อมลรัศมี จันเขียว และสุทธิกัญจน์ ทิพยเกษตร. (2564). **ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องผ้าทอท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตศรัทธาเชิงสังคมล้านนาในสังคมวิถี ใหม่**, 152-164.
- Harris, D. P. (1974). *Testing English as a Second Language*. New Delhi: McGraw-Hill Publishing.

การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมา

The Promoting Emotional Intelligence in Lower Secondary School
Students in Nakhon Ratchasima Province

ลาวรรณ ศรีสูงเนิน^{*1} พิสิษฐ์ ศิริรักษ์² คิรินทร์ ตั้งอำพรทิพย์³ จิตเกษม ทองนาค⁴
Lavun Srisungnoen^{*1} Pisit Siriruk² Kirin Tangampornthip³ Chitkasem Thongnak⁴
เหมววรรณ แดงอ่อน⁵ ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล⁶ นุชชฎา ภัทรพพัฒน์⁷ สายพิน อัครปัทมานนท์⁸
Hemwan Taengon⁵ Prasitruk Charoenphon⁶ Nutchada Phatphruethanon⁷
Saiphin Akarapatmanon⁸

^{*1}สาขาวิชา สาธารณสุขศาสตร์ สังกัด วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ ² สำนักอธิการวิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
³สาธาณสุขชำนาญงาน โรงพยาบาลสูงเนิน ⁴⁻⁸ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ สาขาการศึกษาปฐมวัย
^{*1}Public Health, Science and Technology, Phanomwan College of Technology
²Rector of Phanomwan College of Technology ³Public Health Expert, Suang Noen Hospital
⁴⁻⁸Branch Early childhood education Department Phanomwan College of Technology
ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: cnrtee@hotmail.com

Received: February 5, 2025

Revised: April 22, 2025

Accepted: April 25, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยภาคตัดขวางนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความฉลาดทางอารมณ์ 2) การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ระดับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครราชสีมา ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมา ปี 2567 จำนวน 1,896 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan สุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นภูมิในเขตและโรงเรียน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายในระดับชั้นเรียนตามเป้าหมายจำนวน 320 คน หาคุณภาพของเครื่องมือโดย หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีของ Cronbach ผลการศึกษา พบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่า BMI ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเคยเรียนซ้ำชั้น การมีโรคประจำตัว ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่ใคร รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา อาชีพของครอบครัว ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องของนักเรียน

นักเรียนเป็นบุตรลำดับที่เท่าไรของพ่อแม่ จำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียนต่อวัน และการเก็บออมเงินของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

This cross-sectional research aimed to study 1) The emotional intelligence. 2) The promotion of emotional intelligence, level of emotional intelligence, level of promotion of emotional intelligence. 3) The factors related to emotional intelligence, promotion of emotional intelligence of lower secondary school students in Nakhon Ratchasima Province. The population was lower secondary school students in Nakhon Ratchasima Province in 2024, totaling 1,896 people. The sample group was determined using the ready-made table of Krejcie and Morgan. Sampling was done according to the level of the district and school. Simple random sampling was used at the target classroom level at 320 people. The quality of the instrument was found by finding the alpha coefficient using the Cronbach's method. The results of the study found that.1) The emotional intelligence and promotion of emotional intelligence were at a moderate level. 2) The factors related to emotional intelligence and promotion of emotional intelligence of lower secondary school students were age, weight, height, BMI, academic achievement, repeating a grade, having a chronic disease, where the student currently lives, family income per month, father's highest education level, mother's highest education level, family occupation, the grade the student is currently studying, and the number of siblings of the student. Students' parents' number of children, the amount of money they bring to school per day, and students' savings were statistically significant at .05 level.

Keywords: Emotional Intelligence, Emotional Intelligence promotion, Junior high school students

---

บทนำ

การพัฒนาเยาวชนจึงเป็นเรื่องที่ประเทศทั่วโลกตระหนักและให้ความสำคัญเยาวชนหรือวัยรุ่นเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและเปี่ยมด้วยศักยภาพ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นจึงมีความพยายามต่อการพัฒนาเยาวชนมาโดยต่อเนื่อง แต่โดยธรรมชาติของเยาวชน

ที่ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในขณะที่ยังขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ตีพอประกอบกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างประชากร โครงสร้างครอบครัวและสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเยาวชนส่งผลให้เยาวชนไทยปัจจุบันประสบกับปัญหาหลายอย่างที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง หรือบางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการผิด ๆ (กรมสุขภาพจิต, 2543 ก) การพัฒนาเยาวชนเป็นเรื่องที่ประเทศทั่วโลกตระหนักและให้ความสำคัญเยาวชนหรือวัยรุ่น เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและเปี่ยมด้วยศักยภาพ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นจึงมีความพยายามต่อการพัฒนาเยาวชนมาโดยต่อเนื่องแต่โดยธรรมชาติของเยาวชน ที่ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในขณะที่ยังขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ตีพอ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างประชากร โครงสร้างครอบครัวและสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเยาวชนส่งผลให้เยาวชนไทยปัจจุบันประสบกับปัญหาหลายอย่างที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองหรือบางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการผิด ๆ (กรมสุขภาพจิต, 2543 ข) ระบบการศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าแก่สังคม โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) พบว่าบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตขึ้นอยู่กับความฉลาดทางสติปัญญาร้อยละ 20 เปอร์เซ็นต์ และความฉลาดทางอารมณ์ร้อยละ 80 ความต้องการความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งนี้เชื่อกันว่าความสำเร็จของการดำเนินชีวิต หรือการทำงานให้ประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วยความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) และความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) (กรมสุขภาพจิต, 2543 ก)

ความสำเร็จและความก้าวหน้าของคนเกิดจากเชาวน์ปัญญา (Intelligence Quotient) หรือ ไอคิว (IQ) เป็นความฉลาดทางด้านการคิด การใช้เหตุและผลการคิดวิเคราะห์และการคำนวณ การเชื่อมโยงทำให้คนเราใช้ความคิดที่ถูกต้องสามารถแก้ปัญหาได้แต่ปัจจุบันนักจิตวิทยาเชื่อกันใหม่ว่าเชาวน์ปัญญาเป็นส่วนประกอบหนึ่งเท่านั้น ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) ซึ่งมีส่วนผลักดันให้คนเราประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริง (Goleman, 1998) ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตีความหมายความเข้าใจและจัดการอารมณ์ของทั้งตัวเองและคนรอบข้างได้ เป็นเรื่องของการควบคุมสติ อารมณ์ภายใต้ความกดดันการช่วยให้ผู้อื่นรู้สึกสบายใจเป็นความฉลาดที่ต่างไปจากความฉลาดทางปัญญาซึ่งเน้นความสามารถทางภาษา ตรรกวิทยา และคณิตศาสตร์ ผู้มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะทำงานและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีมีโอกาสรอบความสำเร็จและไม่มีความทุกข์และความฉลาดทางอารมณ์คือ ความสามารถในการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างฉลาด ทั้งนี้จิตวิทยาค้นพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ เป็นเรื่องของทักษะ (Skill) ซึ่งไม่ใช่เรื่องของพันธุกรรม (Gene) ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงสามารถเพิ่มพูนได้โดยการเรียนรู้ คนที่ประสบผลสำเร็จงานการงาน คือ คนที่

สามารถทำงานและสามารถพัฒนาตนเองตามความต้องการ และบรรลุวัตถุประสงค์และมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและเข้ากับคนในองค์กรได้ดีกว่า (Goleman, 1998)

สำหรับประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุขสภาพจิต ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาแนวคิด และเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กไทยใน 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มุ่งเน้นพัฒนาด้านการจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กล่าวคือ ระบบการศึกษา มุ่งเน้นที่จะผลิตผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่“ดี เก่ง และมีความสุข” ตระหนักถึงคุณลักษณะของการพัฒนาสติปัญญา ร่วมกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่สามารถสร้างทรัพยากรของชาติให้มีความพร้อมในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นความสุขโดยพัฒนาตั้งแต่การศึกษาระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพ (กรมสุขภาพจิต, 2544)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พ่อแม่ ผู้ปกครองครอบครัว ครูอาจารย์โดยนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมิน การวางแผนและให้การช่วยเหลือ การเฝ้าระวังและป้องกันภาวะด้อยความฉลาดทางอารมณ์โดยการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ มีแนวทางในการให้ความรู้และเพิ่มทักษะสำหรับเด็ก ผู้ปกครองและครอบครัว ให้มีพฤติกรรมการเฝ้าระวังและป้องกันภาวะด้อยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก มีแนวทางให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีพฤติกรรมในการเฝ้าระวังและป้องกันภาวะด้อยความฉลาดทางอารมณ์อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพสามารถนำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องไปใช้วางแผนสนับสนุนและพัฒนาระบบการบริการ การดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

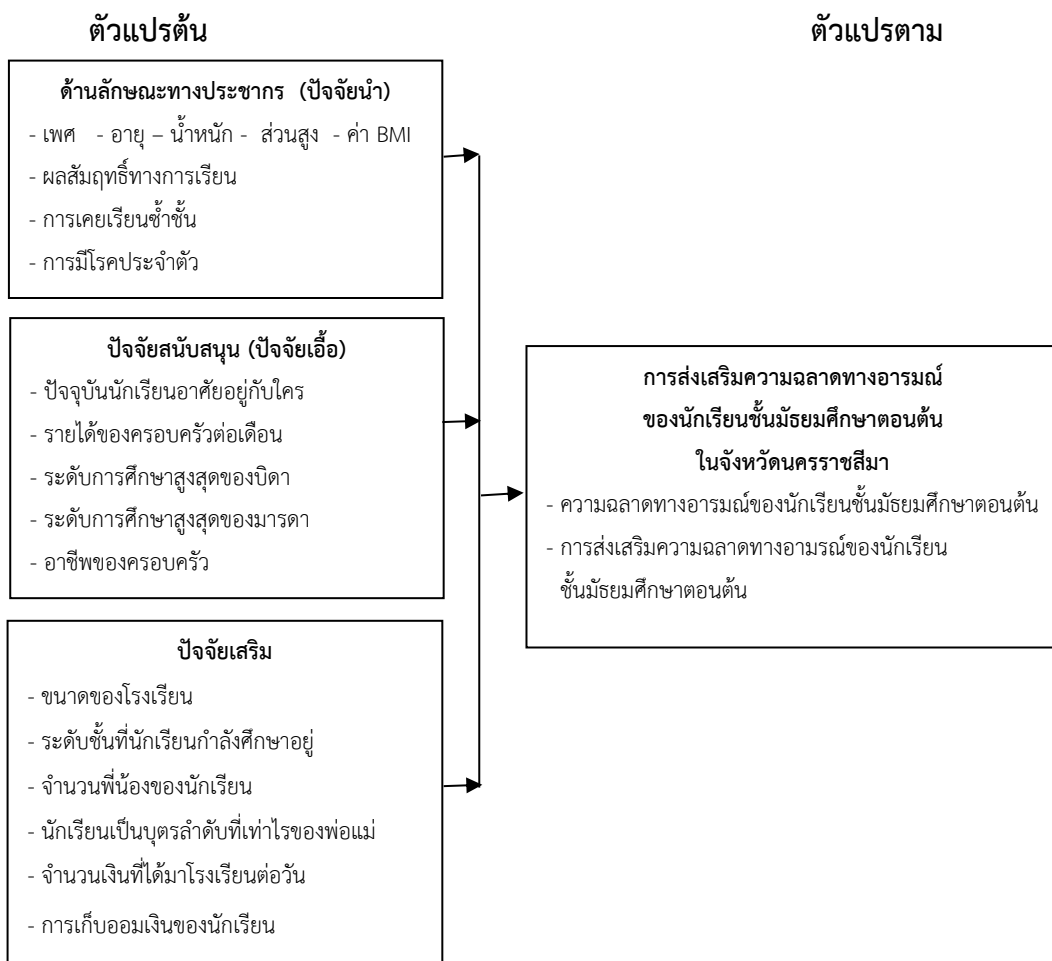
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมา
2. ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์และระดับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมา
3. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การกำหนดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎี PRECEDE Model หรือ PRECEDE Framework ของ Lawrence W.Green (1991) ใช้โดยได้กำหนด ปัจจัยนำ คือ ด้านคุณลักษณะทางประชากรประกอบด้วย เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่า BMI ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเคยเรียนซ้ำชั้น การมีโรคประจำตัว ปัจจัยสนับสนุน คือปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับใคร รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา อาชีพของครอบครัว และปัจจัยเสริม คือ ขนาดของโรงเรียน ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องของนักเรียน นักเรียนเป็นบุตรลำดับที่เท่าไรของพ่อแม่ จำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียนต่อวัน การเก็บออมเงินของนักเรียน ตัวแปรตาม คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey)

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา จำนวน 32 อำเภอ จำนวน 7 เขตการศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา จำนวน 1,896 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2567 เพศชาย เพศหญิง และยินดีให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 320 คน ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็นโดยการสุ่มตามระดับชั้นภูมิ (Stratified random sampling) แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นเขตการศึกษา ทำการสุ่มตัวอย่างแต่ละเขตการศึกษาอย่างเป็นสัดส่วน จากนั้นเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ในจำนวนแต่ละโรงเรียนจำแนกตามชั้นเรียนจนครบตามจำนวนเป้าหมาย จำนวน 320 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 19 ข้อ เป็นแบบเติมคำลงในช่องว่างและเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 52 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ คะแนนเต็ม 208 คะแนน

ส่วนที่ 3 การประเมินการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 50 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ คะแนนเต็ม 250 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน

การแปลความหมายคะแนน โดยการอิงเกณฑ์ของ Benjamin Bloom (Bloom, 1976 อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553) ดังนี้

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน

คะแนน	ร้อยละ	ระดับความฉลาดทางอารมณ์
138.68 – 208.00	ร้อยละ 80.00 – 100.00	ระดับสูง
69.34 – 138.67	ร้อยละ 60.00 – 79.99	ระดับปานกลาง
00.00 – 69.33	ร้อยละ 00.00 – 59.99	ระดับต่ำ

คะแนน	ร้อยละ	ระดับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์
166.68 – 250.00	ร้อยละ 80.00 – 100.00	ระดับสูง
83.34 – 166.67	ร้อยละ 60.00 – 79.99	ระดับปานกลาง
00.00 – 83.33	ร้อยละ 00.00 – 59.99	ระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามในส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แบบสอบถาม ในส่วนที่ 2 - 3 ตรวจสอบเนื้อหาและความถูกต้องของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) การหาความตรงตามโครงสร้าง (construct validity) และการหาความตรงเชิงสัมพันธ์กับเกณฑ์ (criterion-related validity) จึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความชัดเจนของเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จนทำให้การศึกษาครั้งนี้ครั้งนี้สมบูรณ์ ทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อดูการใช้ภาษา ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมาย และความต่อเนื่องของคำถาม เพื่อความพร้อมในการเก็บข้อมูลจริง (บุญชม ศรีสะอาด, 2553). หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ด้วยวิธีของ Cronbach (สุวิมล ติรกานันท์, 2549) ถ้าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่าเท่ากับหรือมากกว่า .70 ขึ้นไป ถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในงานวิจัย

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ทำหนังสือขออนุญาตจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์ หลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ตามเลขที่โครงการวิจัย NRPH 052 วันที่รับรอง 5 เมษายน 2567 แล้ว จึงดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2567 ถึง 31 สิงหาคม 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติเชิงพรรณนา จำนวน ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (chi – square test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การจัดระดับความฉลาดทางอารมณ์และระดับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์

รายการ (n=382)	Mean	S.D.	Min.	Max.	การจัดระดับ
ความฉลาดทางอารมณ์	119.19	15.93	71.00	163.00	ระดับปานกลาง
การเสริมความฉลาดทางอารมณ์	47.59	28.19	66.00	218.00	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ความฉลาดทางอารมณ์ ไม่พบอยู่ระดับต่ำ อยู่ระดับปานกลางร้อยละ 77.19 และอยู่ระดับสูงร้อยละ 22.81, $\bar{X}$ = 126.36, S.D = 15.93 Min=71.00, Max = 163.00) และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์อยู่ระดับต่ำร้อยละ 1.87 อยู่ระดับปานกลางร้อยละ 74.69 และ อยู่ระดับสูงร้อยละ 23.44 ($\bar{X}$ = 147.59, S.D = 28.19, Min=66.00, Max = 218.00)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับความฉลาดทางอารมณ์ และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์

ปัจจัย	ความฉลาดทางอารมณ์		การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์	
	χ^2	P-value	χ^2	p-value
ปัจจัยนำ				
เพศ	12.20	.42	15.72	.84
อายุ	81.84	.01*	11.17	.02*
น้ำหนัก	77.54	.01*	10.17	.01*
ส่วนสูง	40.20	.01*	61.41	.01*
ค่า BMI	15.56	.00*	23.54	.01*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	98.68	.01*	15.87	.01*
การเคยเรียนซ้ำชั้น	14.47	.03*	21.33	.06
การมีโรคประจำตัว	28.29	.01*	32.33	.01*
ปัจจัยเอื้อ				
ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับใคร	76.63	.01*	10.53	.01*
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน	30.06	.01*	48.21	.01*
ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา	10.42	.01*	11.59	.01*
ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา	94.85	.01*	13.51	.01*
อาชีพของครอบครัว	47.57	.02*	82.89	.04*
ปัจจัยเสริม				
ขนาดของโรงเรียน	20.55	.03*	27.89	.06
ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่	32.61	.01*	32.61	.02*
จำนวนพี่น้องของนักเรียน	10.55	.01*	15.47	.01*
นเป็นบุตรลำดับที่เท่าไรของพ่อแม่	71.94	.01*	97.90	.01*
จำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียนต่อวัน	18.21	.01*	30.28	.01*
การเก็บออมเงินของนักเรียน	50.86	.01*	65.18	.02*

* = P<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่า BMI ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเคยเรียนซ้ำชั้น การมีโรคประจำตัว ปัจจุบัน นักเรียนอาศัยอยู่ใคร รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา อาชีพของครอบครัว ขนาดของโรงเรียน ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องของนักเรียน นักเรียนเป็นบุตรลำดับที่เท่าไรของพ่อแม่ จำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียนต่อวัน การเก็บออมเงินของนักเรียน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่า BMI ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเคยเรียนซ้ำชั้น การมีโรคประจำตัว คือปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่ใคร รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา อาชีพของครอบครัว ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องของนักเรียน นักเรียนเป็นบุตรลำดับที่เท่าไรของพ่อแม่ จำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียนต่อวันการเก็บออมเงินของนักเรียน

อภิปรายผล

พบว่านักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ที่ระดับปานกลางสอดคล้องกับการศึกษาของขจร บุตรแสงโคตร (2564) ความฉลาดทางอารมณ์ของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับลาวรรณ ศรีสูงเนิน และพิสิษฐ์ ศิริรักษ์ (2564) ที่พบว่านักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของณรมา วรกลิ่น และวิชณพงษ์ โพธิ์พิรุฬห์ (2560) พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของหัวหน้างานในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับพรพรรณ หาญณรงค์และคณะ (2563) ที่พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ ไม่สอดคล้องกับประภาศ ปานเจียง (2558) ที่พบว่านักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลามีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ภูมิวรพล กุณฑา (2562) ที่พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของศรินทิพย์ เหล็กสูงเนิน (2561) ที่พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูงทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่สอดคล้องกับ King (1992) ที่พบว่าความฉลาดทางอารมณ์กับผู้นำโรงเรียนที่จบปริญญาโทและปริญญาเอกที่เข้าอบรมเพื่อเตรียมเป็นผู้บริหารโรงเรียนอยู่ระดับสูง

พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนคืออายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่า BMI ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเคยเรียนซ้ำชั้น การมีโรคประจำตัว คือ ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับใคร รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา อาชีพของครอบครัว ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ จำนวนพี่น้องของนักเรียน นักเรียนเป็นบุตรลำดับที่เท่าไรของพ่อแม่ จำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียนต่อวัน การเก็บออมเงินของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษา

ของขจร บุตรแสงโคตร (2564) ที่พบว่าครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 คือ เพศ อายุ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยาลัยพร ศรีรัตน์และคณะ (2564) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลในองค์กร คือ การอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ การใช้อำนาจและ แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ การศึกษาของเจนรพ เบี้ยฟู (2561) ที่พบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์คือ ความสำเร็จในการทำงาน การศึกษาของ King (1992) ที่พบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์คือประสบการณ์การเป็นผู้นำ การศึกษาของ Manhart (1998) ที่พบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์คือ ความสำเร็จในการทำงานวิจัย การศึกษาของ Natalie & et al.(2010) ที่พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

จากการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอยู่ระดับปานกลางสถานศึกษาผู้ปกครอง คนในครอบครัวหรือตัวนักเรียนเองควรมีการพัฒนาให้ความฉลาดทางอารมณ์เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์ มีคุณประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกระยะและต่อเนื่อง ดังนี้ 1) ด้านตนเอง บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้ที่เรียนหนังสือเก่ง เพราะมีสมาธิในการเรียน รักการศึกษาหาความรู้ สามารถปรับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีความสุขตามอัตภาพ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ที่มีเป้าหมายในชีวิต รู้จักปรับตนเองอยู่เสมอ รู้และเข้าใจตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ 2) ด้านครอบครัว บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่นและสมาชิกในครอบครัว อันจะทำให้ตนเองและครอบครัวมีความสุข 3) ด้านสังคม บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่มีความสามารถลดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้ทำให้การเอาใจเอาเปรียบและความเห็นแก่ตัวในสังคมลดน้อยลง สามารถสร้างความรักใคร่ปรองดอง คิดถึงใจเขาใจเรา ทำให้สังคมมีความสุข (เทิดศักดิ์ เดชคง, 2542) นอกจากนี้ การนำหลักการของความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในการทำงานจะก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) พัฒนาการด้านอารมณ์ และบุคลิกภาพของเด็ก ความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงประสงค์เสริมสร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เจริญสมวัยสร้างความสามารถในการปรับตัว การแก้ไขปัญหา ความเครียดและความกดดันในชีวิตในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันได้ดี 2) การสื่อสาร การแสดงความรู้สึกและอารมณ์ของตน ความฉลาดทางอารมณ์ช่วยให้บุคคลเป็นผู้ที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นรับฟังปัญหาของผู้อื่นอย่างตั้งใจไม่รู้สึกแปลกแยกจากบุคคลอื่นและสังคม ตลอดจนสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ 3) การปฏิบัติงานในการทำงาน ความฉลาดทางอารมณ์เกื้อหนุนการยอมรับ ความคิดริเริ่ม แลก่อให้เกิดการสร้างผลิตผลที่สนองเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์กรทั้งนี้เพราะผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สามารถลดความขัดแย้งระหว่างผู้ร่วมงานลงสามารถติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดียอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถปรับตัวปรับใจต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอย่างดี 4) การให้บริการ ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์มักมี

แนวโน้มในการให้บริการแก่ผู้ที่มารับบริการหรือลูกค้า ชอบทำความรู้จักกับลูกค้า รับฟังความต้องการของลูกค้า ตลอดจนมีความจงรักภักดีในการใช้สินค้าและบริการของหน่วยงาน 5) การบริหารจัดการความฉลาดทางอารมณ์ช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพของความเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและครองใจคนได้ ผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่คำพูดและการกระทำตรงกัน มีความซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงตรง มักกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ สามารถพูดโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรักในงาน และรักองค์กรมากขึ้น 6) การเข้าใจชีวิตของตนเองและผู้อื่น การศึกษาเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์ทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ทำให้ตนเองและครอบครัวมีความสุขกล่าวโดยสรุปความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของบุคคลทั้งในด้านการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต ทำให้บุคคลสามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จและมีความสุข ทำให้ครอบครัวและสังคมเจริญก้าวหน้าอย่างสร้างสรรค์และสงบสุข (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2551)

เพื่อให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ และส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข โดยด้านดีหมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองรู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ซึ่งความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ แสดงออกอย่างเหมาะสม ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น ใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม ความสามารถในการรับผิดชอบ รู้จักการให้ รู้จักการรับ รู้จักรับผิดชอบ รู้จักให้อภัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเอง ได้ มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา รับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม แสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเองพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ ความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต รู้จักมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ความสงบทางใจ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย มีความสงบทางจิตใจ จากองค์ประกอบข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ = เข้าใจตนเอง + เข้าใจผู้อื่น + แก้ไขความขัดแย้งได้ - เข้าใจตนเอง ---> เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก และความต้องการในชีวิตของตนเอง - เข้าใจผู้อื่น ---> เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม - แก้ไขความขัดแย้งได้ ---> เมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขจัดการให้ผ่านพ้นไปได้อย่างเหมาะสม ทั้งปัญหาความเครียดในใจ หรือปัญหาที่เกิดจากการขัดแย้งกับผู้อื่น หรือความฉลาดทางอารมณ์ คือ ฉลาดคิด สามารถควบคุมความคิดได้คิดในทางที่ดีคิดแง่บวกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ฉลาดพูด รู้จักพูดรู้ว่าอะไร

ควรพูดและอะไรไม่ควรพูดเลือกพูดในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ โดยหลีกเลี่ยงคำพูดที่อาจจะทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อนได้ ฉลาดทำ “ทำเป็น” ไม่ใช่แค่ “ทำได้” มีความรู้ความเชี่ยวชาญในงานนั้นๆ และ กระทำในสิ่งที่ “ถูกต้อง” ไม่ใช่ “ถูกใจ” โดยคำนึงถึงความถูกต้องทางจริยธรรม (กรมสุขภาพจิต, 2543 ก)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ ด้านนโยบาย ควรมีแผนงานโครงการให้เกิดความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการประเมินและการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์แก่เด็กนักเรียน บุคลากรทุกระดับในสถานศึกษา ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ด้านการปฏิบัติ ควรเพิ่มทักษะในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ แก่เด็กนักเรียน บุคลากรทุกระดับในสถานศึกษา ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ด้านการมีส่วนร่วม ควรเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความฉลาดทางอารมณ์และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์แก่ประชาชนในชุมชน สถาบัน องค์การภาครัฐและเอกชน ให้รับทราบและตระหนักถึงความจริงของแต่ละกลุ่มตัวอย่างเพื่อความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการให้เกิดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เช่น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ครู อาจารย์และบุคลากรสนับสนุนด้านต่าง ๆ ในสังกัดอื่น ๆ สถาบันอุดมศึกษาและประชาชนทั่วไป เป็นต้น ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ในกลุ่มอื่น เช่น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ครู อาจารย์และบุคลากรสนับสนุนด้านต่างๆ ในสังกัดอื่นๆ สถาบันอุดมศึกษาและประชาชนทั่วไป ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง บุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ พฤติกรรมการส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2543). **คู่มือความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กรมสุขภาพจิต. (2543ก). **คู่มือความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมสุขภาพจิต. (2543ข). **อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต. (2544). **รายงานการวิจัยการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12-60 ปี**. นนทบุรี: วังมณีโปรดักชั่น.

- ขจร บุตรแสงโคตร. (2564). **ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ บัณฑิตวิทยาลัย. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เจนรพ เบี้ยฟู. (2561). **ความฉลาดทางอารมณ์ ความสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงาน แรงบันดาลใจการสื่อสาร และความก้าวหน้าในอาชีพที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตสลิมกรุงเทพมหานคร**. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณรมา วรกลิ่น และวิษณุพงษ์ โพธิ์พิรุฬห์. (2560). **อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ของหัวหน้างานต่อความพึงพอใจในหัวหน้างานและการรับรู้ประสิทธิผลของหัวหน้างาน: การศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตคณะวิทยาการจัดการ. สงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2542). **ความฉลาดทางอารมณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุริยาสานการพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). **สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- ประภาศ ปานเจียง. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา**. รายงานวิจัย สาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พรพรรณ หาญณรงค์ ภัทราพร จูไรใหม่ ทยุทธ ศรีบุญครอง สิริยากรณ์ พลบุตร สุทธิดาภรณ์ หอมอ่อน และปรีชา สุวรรณทอง. (2563). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. **วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ**, 13(1), 136-144.
- ภูมิวรพล กุณฑา. (2563). **ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์ ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลาวรรณ ศรีสูงเนิน และพิสิษฐ์ ศิริรักษ์. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 9 “การสร้างสรรค์ นวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างวิถีชีวิตใหม่”**, 2, 14-23.
- วลัยพร ศรีรัตน์ สุขุม เฉลยทรัพย์ และชนะศึก นิชานนท์. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์**. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 6(10) : 408-422.

- วีระวัฒน์ บันนิตามัย. (2551). **เชาว์อารมณ์ (E.Q.) : ดัชนีความสุขและความสำเร็จของชีวิต**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ศรินทิพย์ เหล็กสูงเนิน. (2561). **ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปี ที่ 1**. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2549). **การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom, Benjamin S. (1976). **Taxonomy of Education Objective, Handbook I: Cognitive Domain**. New York: David Mckay.
- Goleman, D. (1998). **Working with emotional intelligence**. New York: Bantum Book.
- Green, L.W. & Kreuter, M.W. (1991). **Health Promotion Planning: An Educational and Environment Approach**. California: Mayfield Publishing.
- King, M.I. (1992). Extraordinary leaders in education: Understanding transformational leadership. **Journal of Educational Research**, 85(5), 303-311
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and psychological measurement**, 30(3) : 607-610.
- Manhart, S. F. (1998). **Emotional Intelligence: An Alternative Explanation of Career Success. Development of Multicomponatial Theory of Emotional Intelligence and its Relationship to Interview Outcomes (Affect)**. Dissertation, Ph.D. (Library and Information Science). Tampa: University of South Florida.
- Natalie L. & et al. (2010). The Effects of Emotional Intelligence, Age, work Experience, and Academic Performance. **Research in Higher Education Journal**. 6(9), 1-18.

องค์ประกอบเชิงยืนยันการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน
ตามกรอบมาตรฐานคุณภาพอาจารย์มืออาชีพ
THE CONFIRMATION OF COMPONENTS FOR THE DEVELOPMENT
OF PRIVATE UNIVERSITY INSTRUCTORS ACCORDING
TO THE PROFESSIONAL STANDARDS FRAMEWORK (PSF)

วรชัย วิภูอุปโภคตร

Vorachai Viphooouparakhot

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Master of Education, Leadership in Educational Administration

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

e-mail: Vorachai.vip@bkkthon.ac.th

Received: March 21, 2025

Revised: April 23, 2025

Accepted: April 25, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากรอบแนวคิดการพัฒนาอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ 2) เพื่อระบุองค์ประกอบที่ใช้ยืนยันผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาอาจารย์ตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ และ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบจำลองการประเมินผลการพัฒนาอาจารย์ตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในมหาวิทยาลัยเอกชนในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชน งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันครอบคลุม 3 มิติหลักตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ ได้แก่ กิจกรรมการสอน (Areas of Activity: AoA) ความรู้หลักที่จำเป็น (Core Knowledge: CK) และค่านิยมทางวิชาชีพ (Professional Values: PV) ผ่านการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 300 คน

ผลการวิเคราะห์พบว่า ทั้งสามมิติมีองค์ประกอบที่มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมในการใช้เป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพการพัฒนาอาจารย์ ข้อค้นพบนี้ สามารถนำไปสู่การพัฒนาแบบจำลองการประเมินผลการพัฒนาอาจารย์ และเสนอแนวทางเชิงนโยบายในการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาอาจารย์, มหาวิทยาลัยเอกชน, กรอบมาตรฐานคุณภาพอาจารย์มืออาชีพ

Abstract

This study aimed to: (1) examine the conceptual framework for faculty development in higher education based on the Professional Standards Framework (PSF), (2) identify the core components that validate the effectiveness of faculty development aligned with the PSF, and (3) develop a practical evaluation model for faculty development that can be applied in the context of private universities in Thailand.

A quantitative research approach was employed, utilizing confirmatory factor analysis (CFA) to investigate three core dimensions of the PSF: Areas of Activity (AoA), Core Knowledge (CK), and Professional Values (PV). Data were collected through a five-point Likert-scale questionnaire administered to a sample of 300 faculty members from private universities. The results indicated that all three dimensions contained components with significantly high factor loadings, supporting their validity as indicators of faculty development quality. These findings contribute to the development of an evaluation model and offer policy implications for promoting sustainable and effective professional practice among faculty in private higher education institutions.

Keywords: Faculty Development, Private Universities, Professional Standards Framework (PSF)

บทนำ

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี ความหลากหลายของความต้องการจากตลาดแรงงาน และความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วโลกจึงกำลังเผชิญกับแรงกดดันในการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้การพัฒนาอาจารย์ในระดับอุดมศึกษากลายเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยเอกชนของประเทศไทยที่ต้องเผชิญการแข่งขันทั้งจากมหาวิทยาลัยของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ความสามารถในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของคณาจารย์ ในฐานะผู้ขับเคลื่อนหลักของกระบวนการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานการอุดมศึกษา, 2565) หลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับการกำหนดกรอบมาตรฐานวิชาชีพสำหรับอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพอย่างเป็นระบบ หนึ่งในกรอบแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ คือ Professional Standards Framework (PSF) ซึ่งพัฒนาโดย Advance HE จากประเทศสหราชอาณาจักร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเป็นมืออาชีพของอาจารย์ในการสอน การออกแบบการเรียนรู้ และการสนับสนุนผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา (Advance HE, 2023)

กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ (Professional Standards Framework: PSF) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 มิติ ได้แก่ (1) กิจกรรมการสอน (Areas of Activity), (2) ความรู้หลักที่จำเป็น (Core

Knowledge) และ (3) ค่านิยมทางวิชาชีพ (Professional Values) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเองของอาจารย์ กำหนดแนวทางการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นเกณฑ์รับรองสมรรถนะทางวิชาชีพในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับเริ่มต้น (Associate Fellow) ไปจนถึงระดับผู้นำทางวิชาการ (Principal Fellow) กรอบมาตรฐานดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก และในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ได้เริ่มมีการนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้มีความร่วมมือกับ Advance HE ในการจัดอบรมและรับรองอาจารย์ในแต่ละระดับตามเกณฑ์ของ PSF อย่างเป็นระบบ (Advance HE, 2021) การนำกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพมาใช้จึงมิได้เป็นเพียงการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์ให้สอดคล้องกับบริบทสากลเท่านั้น หากแต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์อย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดที่ชัดเจน มีเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม และสามารถประเมินผลได้อย่างมีระบบ

การวิจัยนี้มีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติในหลายมิติ (1) กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยเน้นการประเมินตนเองบนพื้นฐานของหลักฐาน (Evidence-based Self-assessment) ซึ่งช่วยให้อาจารย์สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบการเรียนรู้แบบกระตุ้นผู้เรียน (Active Learning), การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) หรือการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) (Holmes, Bialik, & Fadel, 2019) (2) กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพทำหน้าที่เป็นกรอบมาตรฐานกลางที่สามารถใช้ในการเปรียบเทียบและประเมินคุณภาพอาจารย์ได้ทั้งในระดับภายในสถาบันและในระดับสากล ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักศึกษา ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายต่อคุณภาพของหลักสูตรและบุคลากร ในบริบทมหาวิทยาลัยเอกชนที่เผชิญการแข่งขันสูงด้านความน่าเชื่อถือของระบบการจัดการศึกษา และ (3) การประยุกต์ใช้กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพเอื้อต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) ภายในองค์กร เนื่องจากกระบวนการพัฒนาตามกรอบดังกล่าวมักกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสะท้อนการปฏิบัติ (Reflective Practice) และการจัดกิจกรรมเสวนาทางวิชาการระหว่างคณาจารย์ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ความสำคัญของการวิจัยนี้ จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการนำกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพมาใช้ในกระบวนการพัฒนาเท่านั้น ผู้วิจัยมุ่งที่การระบุงองค์ประกอบที่สามารถยืนยันผลลัพธ์ของการพัฒนาอาจารย์ได้ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาแบบจำลองการประเมินผลการพัฒนาอาจารย์แบบองค์รวม ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมการสอน ความพึงพอใจของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น รวมถึงการออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ทั้งนี้องค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยจะมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัย ทั้งในด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล การออกแบบหลักสูตร การจัดสรรงบประมาณ และการพัฒนาผู้นำทางวิชาการในอนาคต อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นเกณฑ์ประกอบในการประเมินผลสัมฤทธิ์และความคุ้มค่าของโครงการพัฒนาอาจารย์ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรระหว่างประเทศในระยะยาว

กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพจะมีโครงสร้างที่ชัดเจน และได้รับการยอมรับในฐานะเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ทั้งนั้นการนำกรอบดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยยังคงประสบกับข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งแสดงถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังนี้ (1) ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพมีข้อจำกัดในระดับนโยบายของมหาวิทยาลัยเอกชนบางแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กรอบดังกล่าวยังไม่ได้ถูกบูรณาการเข้าไว้ในแผนยุทธศาสตร์หรือระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของสถาบัน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาอาจารย์ขาดทิศทางที่ชัดเจนและไม่สามารถขับเคลื่อนอย่างมีระบบได้ (Ulla, 2022) (2) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญ หรือเวลาในการดำเนินการ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและภาระงานสูง อาจทำให้ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้เพียงพอสำหรับการเตรียมเอกสารและกระบวนการรับรองตามระดับต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง และ (3) การขาดกรอบการประเมินผลที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่แท้จริงของนักศึกษา ทำให้ยากต่อการวิเคราะห์หรือยืนยันว่าการพัฒนาอาจารย์ภายใต้กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในระดับชั้นเรียนหรือในระดับของสถาบันอย่างแท้จริงหรือไม่

จากอุปสรรคข้างต้นแสดงถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการศึกษาองค์ประกอบที่สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาอาจารย์ตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพเพื่อวางรากฐานของแนวทางการประเมินผลที่ทั้งมีความเป็นระบบ และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการวิจัยชุดองค์ประกอบที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการยืนยันความสำเร็จของการพัฒนาอาจารย์ตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย โดยมุ่งที่ความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของไทย การมีเครื่องมือเชิงประจักษ์ที่เชื่อถือได้นี้ จะช่วยให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสามารถใช้ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการกำหนดทิศทางการพัฒนาอาจารย์อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถออกแบบนโยบายทรัพยากรบุคคลที่ตอบสนองต่อเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของสถาบันได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ชุดองค์ประกอบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นยังสามารถทำหน้าที่เป็นกรอบอ้างอิงในระดับมหภาคเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาคณาจารย์ของประเทศ อันเป็นกลไกหนึ่งในการยกระดับมหาวิทยาลัยเอกชนของไทยให้เข้าสู่ระบบคุณภาพระดับสากล โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพอย่างยิ่งย่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารอบแนวคิดการพัฒนาอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ
2. เพื่อระบุองค์ประกอบที่ใช้ยืนยันผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาอาจารย์ ตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชน
3. เพื่อพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบจำลองการประเมินผลการพัฒนาอาจารย์ตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในมหาวิทยาลัยเอกชน

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยจึงกลายเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับระบบการศึกษาของประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก หน่วยงานการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้พัฒนากรอบแนวทางเพื่อใช้ประเมินและพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายและครอบคลุมมากที่สุด คือ กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษากรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ ดังต่อไปนี้

1) UK Professional Standards Framework (UKPSF) เป็นกรอบมาตรฐานที่พัฒนาโดย Advance HE (2023a) ในสหราชอาณาจักร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและประเมินคุณภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา กรอบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรฐานวิชาชีพสำหรับผู้สอนในมหาวิทยาลัย โดยมีการพัฒนาทักษะการสอนและการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ พื้นที่ของกิจกรรม (Areas of Activity) ความรู้หลัก (Core Knowledge) และค่านิยมวิชาชีพ (Professional Values) ซึ่งครอบคลุมการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ การสอนและการสนับสนุนการเรียนรู้ การประเมินและให้ข้อเสนอแนะ การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งแบ่งระดับการรับรองเป็น 4 ระดับ ได้แก่ Associate Fellow, Fellow, Senior Fellow และ Principal Fellow โดยแต่ละระดับสะท้อนประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของอาจารย์ที่แตกต่างกัน

2) Thailand Professional Standards for Teachers (TPST) เป็นกรอบมาตรฐานวิชาชีพครูที่พัฒนาโดยคุรุสภา เพื่อเป็นกรอบอ้างอิงในการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย กรอบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพที่ครูควรมี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้และการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติวิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งครอบคลุมทั้งทักษะการสอน ความเข้าใจในผู้เรียน และการดำรงตนในวิชาชีพอย่างเหมาะสม การนำไปใช้ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู และเป็นเครื่องมือในการประเมินและรับรองคุณภาพการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2562)

3) Thailand Professional Standards Framework (Thailand-PSF) หรือ กรอบมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา เป็นกรอบมาตรฐานที่พัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) และสมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (คพอท) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและประเมินสมรรถนะของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการขับเคลื่อนประเทศสู่ยุค Thailand 4.0 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) สมรรถนะ (Competencies) และ ค่านิยม (Values) กรอบนี้ยังมีการกำหนดระดับของสมรรถนะอาจารย์ในด้านการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 4 ระดับ เพื่อสะท้อนถึงพัฒนาการและความเชี่ยวชาญของอาจารย์ในแต่ละระดับ (เครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2566)

4) Mahidol University Professional Standards Framework (MUPSF) เป็นกรอบมาตรฐานคุณภาพการสอนที่มหาวิทยาลัยมหิดลพัฒนาขึ้นโดยอิงตามแนวคิดของ UKPSF เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพภายในมหาวิทยาลัย กรอบนี้เน้นความเชี่ยวชาญในบทบาทของผู้สอน โดยแบ่งระดับการรับรองออกเป็น 4 ระดับที่เทียบเท่ากับ UKPSF และสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้และการวิจัยทางการสอน ยังใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของคณาจารย์ในระดับสากลอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพการสอนตามระดับต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยมหิดล (Mahidol University International College, 2023)

5) EI/UNESCO Global Framework of Professional Teaching Standards กรอบมาตรฐานระดับโลกนี้พัฒนาโดย Education International ร่วมกับ UNESCO เพื่อส่งเสริมคุณภาพการสอนและการเรียนรู้ทั่วโลก โดยมีที่ความรู้และความเข้าใจในการสอน การปฏิบัติการสอน และความสัมพันธ์ในการสอน กรอบนี้มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูในระดับประเทศให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4) แต่จะไม่มีระดับการรับรองแบบเป็นทางการ แต่กรอบนี้เป็นฐานในการพัฒนานโยบายวิชาชีพครูในระดับชาติหลายประเทศ โดยเน้นบทบาทของครูในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและองค์กรวิชาชีพในการพัฒนานโยบายการศึกษา (Education International, 2019)

6) Southeast Asia Teachers Competency Framework (SEA-TCF) เป็นกรอบความสามารถของครูที่พัฒนาโดย SEAMEO INNOTECH ร่วมกับ 11 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูในภูมิภาค กรอบนี้ประกอบด้วย 4 ความสามารถหลัก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในชุมชนวิชาชีพ และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง กรอบมาตรฐานนี้ไม่มีการจัดระดับรับรองเช่นเดียวกับ UKPSF แต่กรอบนี้เป็นรากฐานให้กับหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยในการพัฒนามาตรฐานครูแห่งชาติ และช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการเคลื่อนย้ายครูในภูมิภาคอาเซียน (SEAMEO INNOTECH, 2018)

จากกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพที่ทบทวนวรรณกรรมไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบหลักของกรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพในระดับชาติและนานาชาติ

กรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพ	ประเทศต้นกำเนิด	องค์ประกอบหลัก				ระดับการรับรอง
		พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม	ความรู้หลัก	ค่านิยมวิชาชีพและจรรยาบรรณ	สมรรถนะและการพัฒนา	
UKPSF (Advance HE, 2023a)	สหราชอาณาจักร	✓	✓	✓		4
TPST (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2562)	ไทย		✓	✓		-
Thailand-PSF (เครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2566)	ไทย		✓	✓	✓	4

ตารางที่ 1 องค์ประกอบหลักของกรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพในระดับชาติและนานาชาติ (ต่อ)

กรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพ	ประเทศต้นกำเนิด	องค์ประกอบหลัก				ระดับการรับรอง
		พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม	ความรู้หลัก	ค่านิยมวิชาชีพและจรรยาบรรณ	สมรรถนะและการพัฒนา	
MUPSF (Mahidol University International College, 2023)	ไทย	✓	✓			4
EI/UNESCO (Education International, 2019)	นานาชาติ	✓	✓	✓		-
SEA-TCF (SEAMEO INNOTECH, 2018)	อาเซียน	✓	✓		✓	-
ความถี่		3	6	4	2	

จากตารางที่ 1 พบว่าการเปรียบเทียบองค์ประกอบหลักของกรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพจาก 6 กรอบมาตรฐาน ได้แก่ UKPSF, TPST, Thailand-PSF, MUPSF, EI/UNESCO และ SEA-TCF โดยเปรียบเทียบในมิติขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม ความรู้หลัก ค่านิยมวิชาชีพและจรรยาบรรณ สมรรถนะและการพัฒนา รวมถึงระดับการรับรอง ซึ่งพบว่า “ความรู้หลัก” เป็นองค์ประกอบที่ปรากฏมากที่สุด ในทั้ง 6 กรอบ รองลงมาคือ “ค่านิยมวิชาชีพและจรรยาบรรณ” และ “พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม” ตามลำดับ ทั้งนี้ การจัดระดับการรับรองมีเฉพาะในบางกรอบ เช่น UKPSF, MUPSF และ Thailand-PSF เท่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของการพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนานาชาติและระดับชาติ พบว่าองค์ประกอบที่ปรากฏร่วมกันมากที่สุด 3 ด้านจากตารางเปรียบเทียบ ได้แก่ (1) ความรู้หลัก (Core Knowledge) (2) ค่านิยมวิชาชีพและจรรยาบรรณ (Professional Values) และ (3) พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม (Areas of Activity) จึงเลือกใช้ 3 องค์ประกอบนี้เป็นฐานในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ซึ่งจึงถูกนำมาเป็นฐานในการออกแบบเครื่องมือวิจัย (Creswell & Creswell, 2018) ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 คือ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดเบื้องต้น โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่สอดคล้องกันในบริบทระหว่างประเทศและในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 คือ การออกแบบแบบสอบถามโดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับของ Likert ซึ่งเหมาะสมกับการวัดทัศนคติและการรับรู้ (Likert, 1932)

ขั้นตอนที่ 3 คือ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ในการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงทฤษฎีกับข้อมูลจริง โดยอาศัยค่า index ต่าง ๆ เช่น χ^2 , RMSEA, CFI, TLI ตามแนวทางของ Hair et al. (2010) และ Brown (2015)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายของการวิจัยคืออาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ คือมีประสบการณ์การสอนระดับอุดมศึกษาอย่างน้อย 3 ปี และยังดำรงตำแหน่งสายงานสอนในปัจจุบัน รวมถึงกลุ่มผู้บริหารทางวิชาการหรืออาจารย์ที่ได้รับการรับรองตามระดับของมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการพัฒนาอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างกำหนดตามข้อเสนอของ Hair et al. (2010) ที่แนะนำว่าในการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ควรมีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 10–20 เท่าของจำนวนตัวแปรแฝง (latent variables) หรือจำนวนคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งในการศึกษานี้มีตัวแปรทั้งหมด 25 ตัว จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ 250 ราย และเก็บข้อมูลจริงจากอาจารย์ทั้งหมด 300 คน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสถิติ และรองรับกรณีการไม่ตอบกลับบางส่วน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 ความรู้หลัก (Core Knowledge; CK) คือ วัดความเข้าใจของอาจารย์ในประเด็นด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน การออกแบบหลักสูตร และการประเมินผล มีจำนวน 10 ข้อ

องค์ประกอบที่ 2 ค่านิยมวิชาชีพและจรรยาบรรณ (Professional Values; PV) คือ วัดความตระหนักรู้ในจริยธรรม ความเสมอภาค ความหลากหลาย และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในบทบาทของอาจารย์ มีจำนวน 10 ข้อ

องค์ประกอบที่ 3 พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม (Areas of Activity; AoA) คือ วัดระดับการมีส่วนร่วมของอาจารย์ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอน และการเป็นที่ปรึกษาหรือมีส่วนร่วมในชุมชนวิชาชีพ มีจำนวน 10 ข้อ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน และนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Test) โดยใช้สถิติ Cronbach's alpha ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี หากมีค่า ≥ 0.80 (Tavakol & Dennick, 2011) โดยทั้งหมดมี 30 ข้อ ดังการแจกแจงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้วัดองค์ประกอบของกรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพ

กรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพ	
องค์ประกอบหลัก	ข้อคำถาม
ความรู้หลัก (Core Knowledge; CK)	CK1 “อาจารย์เข้าใจพื้นฐานด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ของนักศึกษาชาวไทย”
	CK2 “อาจารย์สามารถเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของวิชาชีพในประเทศไทย”
	CK3 “อาจารย์เข้าใจหลักสูตรและโครงสร้างการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไทย”
	CK4 “อาจารย์รู้จักและสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงบประมาณและเครื่องมือที่มีในสถาบัน”

ตารางที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้วัดองค์ประกอบของกรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพ (ต่อ)

กรอบมาตรฐานวิชาชีพอาจารย์มืออาชีพ	
องค์ประกอบหลัก	ข้อคำถาม
ความรู้หลัก (Core Knowledge: CK)	CK5 “อาจารย์ตระหนักถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้”
	CK6 “อาจารย์สามารถนำความรู้ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้มาใช้ในการสอนในห้องเรียนไทย”
	CK7 “อาจารย์สามารถสื่อสารทางวิชาการกับนักศึกษาที่มีพื้นฐานแตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ”
	CK8 “อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับ Outcome-Based Education และสามารถนำมาใช้ได้จริง”
	CK9 “อาจารย์เข้าใจการประเมินผลการเรียนรู้เชิงคุณภาพและสามารถออกแบบ rubric ที่เหมาะสมได้”
	CK10 “อาจารย์เข้าใจหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนทุกช่วงวัย”
ค่านิยมวิชาชีพและจรรยาบรรณ (Professional Values: PV)	PV1 “อาจารย์ส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา”
	PV2 “อาจารย์ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนาของนักศึกษาทุกคน”
	PV3 “อาจารย์ประพฤติตนอย่างมีจรรยาบรรณในฐานะผู้สอนในมหาวิทยาลัยเอกชนไทย”
	PV4 “อาจารย์พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ”
	PV5 “อาจารย์ยึดหลักการเรียนรู้ร่วมกันกับนักศึกษาและเพื่อนร่วมงาน”
	PV6 “อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านจริยธรรมและการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ”
	PV7 “อาจารย์ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย”
	PV8 “อาจารย์ยึดมั่นในคุณค่าของการศึกษาที่เปิดกว้างและเคารพในศักดิ์ศรีของผู้เรียน”
	PV9 “อาจารย์มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและตั้งใจพัฒนานักศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ”
	PV10 “อาจารย์ส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษาไม่ว่าผู้เรียนจะมาจากภูมิหลังใด”
พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม (Areas of Activity: AoA)	AoA1 “อาจารย์เลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลาย”
	AoA2 “อาจารย์ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชิงรุก (Active Learning)”
	AoA3 “อาจารย์ปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะกับเทคโนโลยีที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยของตน”
	AoA4 “อาจารย์พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้เรียนในห้องเรียน”
	AoA5 “อาจารย์ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงศักยภาพที่แท้จริง”
	AoA6 “อาจารย์ให้คำปรึกษาทางวิชาการและทักษะชีวิตแก่นักศึกษาในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ”
	AoA7 “อาจารย์ใช้ข้อมูลย้อนกลับจากนักศึกษาในการปรับปรุงการสอนของตน”
	AoA8 “อาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมวิชาการหรือโครงการเพื่อพัฒนาการสอน”
	AoA9 “อาจารย์มีการบันทึกและติดตามผลการพัฒนาการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง”
	AoA10 “อาจารย์เลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่หลากหลาย”

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะถูกวิเคราะห์ใน 2 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์การสอน ตำแหน่งทางวิชาการ

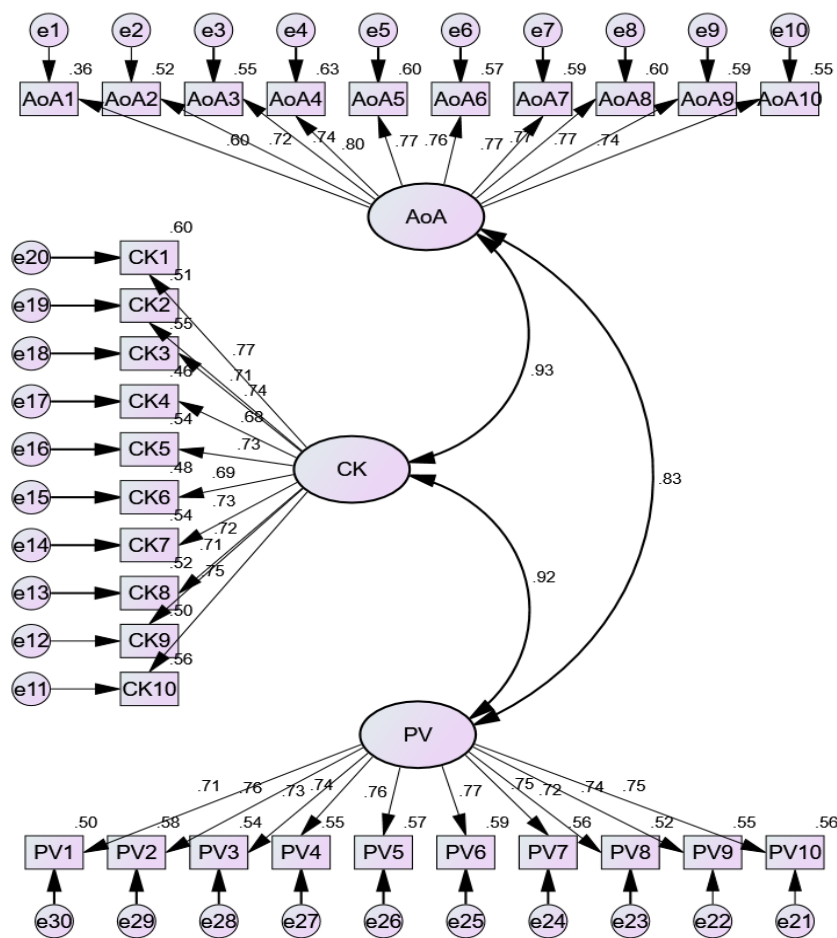
ระดับที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเช่น AMOS หรือ LISREL เพื่อทดสอบว่าโครงสร้างโมเดล 3 องค์ประกอบ (Core Knowledge,

Professional Values, Areas of Activity) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ตามแนวคิดของ Byrne (2016) และ Kline (2015)

การวิเคราะห์นี้จะพิจารณาค่าดัชนีความพอดีของโมเดล เช่น Chi-square (χ^2), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA ≤ 0.08), Comparative Fit Index (CFI ≥ 0.90), Tucker-Lewis Index (TLI ≥ 0.90) ซึ่งเป็นมาตรฐานการประเมินความพอดีของโมเดลตามที่ Hair et al. (2010) แนะนำ

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลการวัด (Measurement Model) ของกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยอาศัยโครงสร้างโมเดล 3 มิติหลัก ได้แก่ พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม (AoA) ความรู้หลัก (CK) และค่านิยมวิชาชีพ (PV) การวิเคราะห์ที่ใช้โปรแกรม AMOS ซึ่งมีความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างตัวแปรแฝงและการตรวจสอบโมเดลทฤษฎีที่กำหนดล่วงหน้า ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทฤษฎีตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ

จากภาพที่ 2 โมเดลที่ได้ พบว่าองค์ประกอบทั้งสามมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง AoA กับ CK เท่ากับ .93, ระหว่าง CK กับ PV เท่ากับ .92 และระหว่าง AoA กับ PV เท่ากับ .83 ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมโยงเชิงโครงสร้างระหว่างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของอาจารย์ในระบบอุดมศึกษา ดังจะสามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่า Factor Loading และความเหมาะสมของข้อคำถามในองค์ประกอบ “พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม” (Areas of Activity: AoA)

	AoA1	AoA2	AoA3	AoA4	AoA5	AoA6	AoA7	AoA8	AoA9	AoA10
Factor Loading	.36	.52	.55	.63	.80	.77	.77	.77	.74	.55
ความเหมาะสม	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม (AoA) มีข้อคำถาม 10 ข้อ โดยมีค่า factor loading อยู่ในช่วง .36 ถึง .80 ข้อที่มีค่า loading สูงสุดคือ AoA5 (0.80) แสดงถึงความสำคัญของการใช้วิธีประเมินที่เน้นศักยภาพของนักศึกษา ส่วน AoA1 มีค่า loading ต่ำสุด (0.36) ซึ่งอาจสะท้อนถึงการตีความของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เหมาะกับผู้เรียนที่หลากหลาย

ตารางที่ 4 ค่า Factor Loading และความเหมาะสมของข้อคำถามในองค์ประกอบ “ความรู้หลัก” (Core Knowledge: CK)

	CK1	CK2	CK3	CK4	CK5	CK6	CK7	CK8	CK9	CK10
Factor Loading	.60	.51	.77	.74	.68	.73	.72	.75	.69	.56
ความเหมาะสม	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า ความรู้หลัก (CK) มีข้อคำถาม 10 ข้อ โดยค่า factor loading อยู่ระหว่าง .51 ถึง .77 โดย CK3 (เข้าใจโครงสร้างการศึกษาไทย) มีค่าสูงสุดที่ .77 แสดงถึงความสำคัญของการเข้าใจระบบการศึกษาในบริบทท้องถิ่น ส่วน CK2 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับบริบทวิชาชีพไทย มีค่า loading ต่ำสุดที่ .51 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ตามข้อเสนอของ Hair et al. (2010) และ Kline (2015)

ตารางที่ 5 ค่า Factor Loading และความเหมาะสมของข้อคำถามในองค์ประกอบ “ค่านิยมวิชาชีพและจรรยาบรรณ” (Professional Values: PV)

	PV1	PV2	PV3	PV4	PV5	PV6	PV7	PV8	PV9	PV10
Factor Loading	.50	.58	.54	.55	.57	.59	.77	.56	.52	.55
ความเหมาะสม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่านิยมวิชาชีพ (PV) ข้อคำถาม 10 ข้อ โดยค่า factor loading อยู่ระหว่าง .50 ถึง .77 โดย PV7 (ส่งเสริมสังคมประชาธิปไตย) และ PV6 (แบบอย่างด้านจริยธรรมและเทคโนโลยี) มีค่า loading สูงสุดที่ .77 และ .76 ตามลำดับ แสดงถึงจิตสำนึกทางจริยธรรมและบทบาทของอาจารย์ในฐานะผู้สร้างค่านิยมในยุคดิจิทัล ขณะที่ PV1 (ส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา) มีค่า loading ต่ำสุดที่ .50 แต่ยังคงถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ของ Byrne (2016)

ตารางที่ 6 ดัชนีความพอดีของโมเดลการวัดกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพและการแปลผล

ดัชนีความพอดี	ค่าที่ได้	เกณฑ์ยอมรับ	แปลผล	แหล่งอ้างอิง
CMIN/DF	2.292	1.00 – 3.00	เหมาะสม	Hair et al. (2019)
RMSEA	.066	< 0.06 - 0.08	ใกล้เคียงค่าที่ดีที่สุด	Hu & Bentler (1999)
CFI	.914	≥ 0.90	เหมาะสม	Kline (2015)
TLI	.900	≥ 0.90	เหมาะสม	Kline (2015)
IFI	.915	≥ 0.90	เหมาะสม	Kline (2015)
NFI	.858	≥ 0.90	ยอมรับได้	Bentler & Bonett (1980)
PNFI	.742	≥ 0.50	เหมาะสม	Mulaik et al. (1989)
PCFI	.790	≥ 0.50	เหมาะสม	Mulaik et al. (1989)

จากตารางที่ 6 ผลการประเมินความสอดคล้องของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าโมเดลมีค่าดัชนี CMIN/DF เท่ากับ 2.292 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ถือว่ายอมรับได้ตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2019) ซึ่งเสนอว่าค่าที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 1.00 ถึง 3.00 โดยเฉพาะในการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ ค่า RMSEA เท่ากับ 0.066 จัดอยู่ในระดับ “พอใช้ถึงดี” ตามเกณฑ์ของ Hu และ Bentler (1999) ที่เสนอว่าค่าที่ต่ำกว่า 0.06 ถือว่าดีมาก และค่าที่ไม่เกิน 0.08 ยังคงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ในบริบทเชิงปฏิบัติ ทั้งนี้ โมเดลยังแสดงค่าดัชนีความพอดีเปรียบเทียบกับอื่น ๆ อยู่ในระดับที่ดี โดยค่า Comparative Fit Index (CFI), Tucker–Lewis Index (TLI) และ Incremental Fit Index (IFI) ต่างมีค่ามากกว่า 0.90 ซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่แสดงถึงความพอดีของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Kline, 2015) แม้ว่าค่า Normed Fit Index (NFI) จะมีค่าเท่ากับ 0.858 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 0.90 เล็กน้อย แต่ยังถือว่าใกล้เคียงเกณฑ์และสามารถยอมรับได้ในบริบทของงานวิจัยเชิงพลวัตกรรม สำหรับดัชนีที่สะท้อนความประหยัดของโมเดล ได้แก่ Parsimony Normed Fit Index (PNFI) และ Parsimony Comparative Fit Index (PCFI) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.742 และ 0.790 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (≥ 0.50) ตามแนวทางของ Mulaik et al. (1989) ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าโมเดลดังกล่าวไม่ซับซ้อนเกินความจำเป็น และสามารถอธิบายข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและสมเหตุสมผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่ดำเนินการกับแบบสอบถามซึ่งพัฒนาจากกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างโมเดลที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้หลัก ค่านิยมวิชาชีพ และพื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วมมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องเชิงโครงสร้างในระดับดีมาก โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้หลักกับพื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม เท่ากับ .93, ระหว่างความรู้หลักกับค่านิยมวิชาชีพ เท่ากับ .92 และระหว่างพื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วมกับค่านิยมวิชาชีพ เท่ากับ .83 ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับสูงและแสดงถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่าง

องค์ประกอบทั้งสาม นั้นหมายความว่าความสามารถของอาจารย์ในการปฏิบัติงานเชิงกิจกรรม ความรู้ที่ใช้ในการสอน และค่านิยมที่ยึดถือในวิชาชีพล้วนส่งเสริมกันและกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kember & McNaught (2007) และ Gibbs (2013) ที่ชี้ว่าความเป็นมืออาชีพของอาจารย์อุดมศึกษานั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงความรู้หรือเทคนิคการสอนเท่านั้น แต่รวมถึงทัศนคติ จริยธรรม และความเข้าใจในผู้เรียนด้วย

องค์ประกอบพื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วมมีข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ มีค่า factor loading อยู่ระหว่าง 0.36 ถึง 0.80 โดยข้อที่มีค่า loading สูงสุด ได้แก่ อาจารย์ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงศักยภาพที่แท้จริง (0.80) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการประเมินที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงศักยภาพที่แท้จริง รองลงมาได้แก่ อาจารย์ให้คำปรึกษาทางวิชาการและทักษะชีวิตแก่นักศึกษาในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ อาจารย์ใช้ข้อมูลย้อนกลับจากนักศึกษาในการปรับปรุงการสอนของตน อาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมวิชาการหรือโครงการเพื่อพัฒนาการสอน และอาจารย์มีการบันทึกและติดตามผลการพัฒนาการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนอยู่ในระดับสูง (.74-.77) และสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของอาจารย์ในการพัฒนาเทคนิคการสอน การใช้ feedback การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา และการติดตามผลการสอน ในขณะที่อาจารย์เลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลือกกิจกรรมให้เหมาะกับกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลาย มีค่า factor loading ต่ำที่สุดที่ 0.36 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ จึงควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงทั้งในแง่ถ้อยคำหรือความชัดเจนของคำถาม เมื่อประเมินโดยรวมแล้วพบว่า พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วมมีข้อคำถามที่มีค่า factor loading สูงถึง 7 ข้อในระดับปานกลางถึงสูง จึงสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบนี้มีโครงสร้างที่มั่นคงและสามารถใช้เป็นเกณฑ์ประเมินความเป็นมืออาชีพด้านกิจกรรมการสอนได้อย่างเหมาะสม

ในส่วนขององค์ประกอบความรู้หลักมีข้อคำถาม 10 ข้อ ค่า factor loading อยู่ระหว่าง 0.51 ถึง 0.77 โดยมีข้อ อาจารย์เข้าใจหลักสูตรและโครงสร้างการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไทย อาจารย์รู้จักและสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงบประมาณและเครื่องมือที่มีในสถาบัน และอาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับ Outcome-Based Education และสามารถนำมาใช้ได้จริง อยู่ในกลุ่มที่มีค่า loading สูงกว่า 0.74 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเหมาะสมมาก ส่วนอาจารย์สามารถเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของวิชาชีพในประเทศไทย มีค่าเพียง 0.51 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ ข้อ อาจารย์เข้าใจพื้นฐานด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ของนักศึกษาชาวไทย และ อาจารย์เข้าใจหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสามารถออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนทุกช่วงวัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจิตวิทยาการเรียนรู้และ lifelong learning อยู่ในระดับกลาง (0.56-0.60) โดยไม่มีข้อใดต่ำกว่า 0.50 จึงสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบความรู้หลักมีเสถียรภาพดีและครอบคลุมประเด็นที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้

สำหรับค่านิยมวิชาชีพ ซึ่งวัดค่านิยมและจริยธรรมของอาจารย์ มีข้อคำถาม 10 ข้อ ค่า factor loading อยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 0.77 โดย อาจารย์ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย และ อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านจริยธรรมและการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ เป็นข้อที่เด่นที่สุด ส่วน อาจารย์ส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา อาจารย์ประพฤติตนอย่างมีจรรยาบรรณ

ในฐานะผู้สอนในมหาวิทยาลัยเอกชนไทย และ อาจารย์มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและตั้งใจพัฒนา นักศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ มีค่าอยู่ใกล้เคียงเกณฑ์ขั้นต่ำ (.50-.54) แต่ยังถือว่าอยู่ในระดับยอมรับได้ การกระจายของค่า loading บ่งชี้ว่า อาจารย์ให้ความสำคัญกับค่านิยมในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะคุณธรรม ความเสมอภาค และการอยู่ร่วมในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม ดังนั้น องค์ประกอบค่านิยมวิชาชีพ สามารถสะท้อนแนวคิดด้านจิตวิญญาณวิชาชีพครูในยุคใหม่ได้อย่างชัดเจน

การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลด้วยดัชนีความพอดี (Goodness of Fit Indices) พบว่า โมเดลมีความเหมาะสมในระดับดี โดยค่า CMIN/DF เท่ากับ 2.292 อยู่ในช่วง 1.00-3.00 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตามข้อเสนอของ Hair et al. (2019) ค่า RMSEA เท่ากับ 0.066 จัดอยู่ในระดับพอใช้ถึงดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Hu & Bentler (1999) ที่แนะนำว่าค่าที่ต่ำกว่า 0.06 เป็นระดับที่ดีที่สุด และค่าไม่เกิน 0.08 ยังคงยอมรับได้ ในส่วนของดัชนี CFI เท่ากับ 0.927, TLI เท่ากับ 0.912, และ IFI เท่ากับ 0.928 ล้วนมีค่ามากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 0.90 ซึ่งแสดงถึงความพอดีของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน แม้ว่า NFI จะอยู่ที่ 0.858 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย แต่เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความประหยัดของโมเดล ได้แก่ PNFI เท่ากับ 0.742 และ PCFI เท่ากับ 0.790 ซึ่งมากกว่า 0.50 ตามเกณฑ์ของ Mulaik et al. (1989) จึงสามารถสรุปได้ว่าโมเดลนี้มีความเหมาะสมทั้งในเชิงโครงสร้างและความประหยัดในการใช้อธิบายข้อมูล สะท้อนให้เห็นว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดความเป็นมืออาชีพของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีนัยวิชาการรองรับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยฉบับนี้ยืนยันถึงบทบาทของกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ ในฐานะเครื่องมือที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการใช้ประเมินสมรรถนะและส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชนที่อยู่ภายใต้การแข่งขันระดับชาติและนานาชาติ กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ ไม่เพียงแต่ช่วยกำหนดมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังสะท้อนทักษะ เจตคติ และจริยธรรมที่อาจารย์ควรมีในฐานะผู้พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จากข้อมูลแบบสอบถามที่พัฒนาโดยอิงตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ พบว่า องค์ประกอบทั้งสาม ได้แก่ พื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วม ความรู้หลัก และค่านิยมวิชาชีพ มีโครงสร้างที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญ สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การพัฒนาอาจารย์ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงที่ความรู้หรือทักษะการสอน แต่ควรรวมถึงมิติของค่านิยมและจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างรอบด้าน

ในองค์ประกอบของพื้นที่กิจกรรมและการมีส่วนร่วมซึ่งสะท้อนบทบาทของอาจารย์ในการออกแบบ และจัดการกระบวนการเรียนรู้ พบว่าข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนรู้ การสะท้อนตนเอง ผ่านการบันทึกผลการสอน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนมีความตระหนักในการปรับปรุงและควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนของตน

อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิด “Constructive Alignment” ของ Biggs & Tang (2011) ที่เน้นการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระหว่างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสอน และการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ Gibbs (2010) ที่ระบุว่าอาจารย์ที่พัฒนาการสอนผ่านการใช้ข้อมูลย้อนกลับและการสะท้อนตนเอง จะสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับ “การเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่หลากหลาย” กลับมีค่า Factor Loading ต่ำที่สุดในกลุ่มนี้ ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดในการแปลความหมายของ “ความหลากหลาย” หรือขาดทักษะเชิงปฏิบัติในการออกแบบกิจกรรมเฉพาะบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับข้อวิจารณ์ของ Walkington (2013) ที่ชี้ว่าแม้ว่าอาจารย์จะตระหนักในหลักการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่การนำแนวคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติจริง ยังคงเป็นเรื่องท้าทาย โดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยที่มีทรัพยากรจำกัด

สำหรับองค์ประกอบของความรู้หลัก ผลการวิเคราะห์ชี้ว่าอาจารย์มีความเข้าใจในระบบหลักสูตรเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลเชิงคุณภาพในระดับที่น่าพึงพอใจสูงสุดปรากฏในข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในโครงสร้างการศึกษาและความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education) ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Holmes, Bialik, & Fadel (2019) ที่เห็นว่าอาจารย์ในยุคใหม่ต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและแนวคิด OBE ในการพัฒนาห้องเรียน อย่างไรก็ตาม ข้อคำถามเกี่ยวกับ “การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของวิชาชีพในประเทศไทย” และ “การออกแบบกิจกรรมสำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัย” กลับแสดงค่า Factor Loading ต่ำกว่าที่คาดการณ์ ซึ่งอาจสะท้อนถึงช่องว่างในระบบการอบรมพัฒนาอาจารย์ที่ยังขาดการบูรณาการแนวคิดเรื่อง lifelong learning และ professional contextualization อย่างทั่วถึง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อเสนอของ OECD (2021) ที่ชี้ว่าการฝึกอบรมอาจารย์ยังมีลักษณะเป็นแยกส่วน และขาดกลไกที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับสภาพจริงของผู้เรียนในบริบทท้องถิ่นได้

และองค์ประกอบของค่านิยมวิชาชีพ เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพของอาจารย์สูงในข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตย การเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรม และการเคารพศักดิ์ศรีของผู้เรียน สะท้อนว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนให้ความสำคัญกับมิติทางจริยธรรมและบทบาทของตนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ulla (2022) ซึ่งพบว่าอาจารย์ที่ผ่านการพัฒนาตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติและพฤติกรรมด้านจรรยาบรรณสูงกว่ากลุ่มทั่วไป อย่างไรก็ตาม ค่าที่ต่ำในข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับ “ความเท่าเทียมทางการศึกษา” และ “การยอมรับความหลากหลาย” อาจบ่งชี้ว่า แม้จะมีเจตนาดี แต่แนวคิดเหล่านี้ยังไม่ได้รับการถ่ายทอดหรือฝังในระดับพฤติกรรมเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง Spowart & Turner (2021) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า หากขาดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการอบรมแบบมีส่วนร่วมในประเด็นเชิงจริยธรรมเหล่านี้ การปลูกฝังค่านิยมที่ต้องการก็อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นข้อเสนอสำคัญสำหรับการออกแบบนโยบายพัฒนาคณาจารย์ในระดับสถาบัน

สุดท้ายนี้จากผลการวิจัยที่แสดงความสอดคล้องขององค์ประกอบทั้งสามด้านในกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพทำให้เกิดข้อเสนอในการพัฒนา รูปแบบจำลองการประเมินผลการพัฒนาอาจารย์ที่มี

ความเป็นระบบ ครอบคลุมมิติต่าง ๆ และสามารถปรับใช้ในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชนได้จริง รูปแบบดังกล่าวควรยึดหลักการของ Performance-based Assessment ซึ่งไม่เพียงเน้นการประเมินจากการรับรู้ตนเองของอาจารย์เท่านั้น แต่ยังควรรวมข้อมูลจากการสังเกตในชั้นเรียน (Peer/Mentor Observation) การสะท้อนตนเอง (Reflective Teaching Log) และหลักฐานเชิงประจักษ์อื่น ๆ เช่น แผนการสอน ผลประเมินจากผู้เรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาชีพ (Knight, Tait, & Yorke, 2006) ทั้งนี้ ควรพัฒนาเป็นระบบประเมินรายบุคคลในเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation) ที่มีการให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงการให้คะแนนแบบตัดสิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “Academic Professional Learning Framework” ของ Chalmers & Gardiner (2015) ที่เสนอว่าแบบประเมินที่มีประสิทธิภาพต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาวิชาชีพในระยะยาว โดยในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย การประยุกต์ใช้กรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ ควรเชื่อมโยงกับระบบการเลื่อนตำแหน่ง การให้ทุนสนับสนุน และระบบ Coaching โดยอาจารย์รุ่นพี่หรือผู้ผ่านการรับรองระดับสูงจากกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ อาทิ เช่น Senior Fellow หรือ Principal Fellow เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรอุดมศึกษาอย่างแท้จริง ทั้งนี้การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนกระบวนการประเมิน เช่น ระบบ Portfolio Online หรือแพลตฟอร์มที่อาจารย์สามารถส่งผลงานและการประเมินตนเองได้ในรูปแบบดิจิทัล ก็เป็นอีกแนวทางที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการดำเนินการ ทั้งนี้การออกแบบระบบประเมินดังกล่าวควรมีความยืดหยุ่นปรับให้เหมาะกับลักษณะเฉพาะของคณะหรือสาขาวิชา (Disciplinary variation) และควรได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารในเชิงนโยบายเพื่อสร้างแรงจูงใจที่ยั่งยืน (Bamber & Anderson, 2012) รูปแบบจำลองที่เสนอจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือประเมิน แต่เป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ในการสร้างคุณภาพวิชาชีพอาจารย์ที่ยั่งยืนในมหาวิทยาลัยเอกชนไทยในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ จึงสามารถเสนอแนวทางในการยกระดับการพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนได้อย่างเป็นระบบ โดยมีข้อเสนอแนะสำคัญในแต่ละมิติ ดังนี้

1. ด้านพื้นที่กิจกรรมการสอน ควรส่งเสริมให้อาจารย์พัฒนาทักษะการออกแบบและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการบันทึกการสอนและการสะท้อนตนเองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการวิจัยด้านการเรียนการสอน ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ควรให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้เรียนเพื่อพัฒนาการสอน รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนในแต่ละบริบท พร้อมสนับสนุนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริม Active Learning อย่างจริงจังในรายวิชาทุกระดับ

2. ด้านความรู้หลัก มหาวิทยาลัยเอกชนควรจัดให้มีโปรแกรมฝึกอบรมที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจของอาจารย์เกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับทรัพยากรของตน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้แนวคิด Outcome-Based Education (OBE)

และนวัตกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนจริง เสริมสร้างทักษะการสื่อสารกับนักศึกษาที่มีพื้นฐานหลากหลาย และพัฒนาความสามารถในการเข้าใจปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับการสอนที่ตอบสนองได้อย่างรอบด้าน

3. ด้านค่านิยมวิชาชีพ ควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจริยธรรม ความรับผิดชอบ และจิตวิญญาณ ความเป็นครูผ่านการอบรมและการสร้างแบบอย่างภายในองค์กร อาทิ การส่งเสริมแนวคิดเรื่องการศึกษาใน สังคมประชาธิปไตย การเคารพศักดิ์ศรีของผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ และการเรียนรู้ร่วมกับ เพื่อนร่วมงาน การพัฒนาความเข้าใจในประเด็นความเท่าเทียมทางการศึกษา และความหลากหลายทาง วัฒนธรรมควรเป็นวาระสำคัญ โดยควรจัดให้มีการอบรมเฉพาะทาง พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ในเชิงนโยบาย เพื่อหล่อหลอมคุณค่าที่สามารถถ่ายทอดสู่พฤติกรรมจริงของอาจารย์

โดยข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ถึงผลการศึกษานี้จะยืนยันว่าโมเดลองค์ประกอบทั้ง สามของกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ สามารถใช้ประเมินสมรรถนะของอาจารย์ในบริบทมหาวิทยาลัย เอกชนไทยได้อย่างเหมาะสม แต่ยังมีข้อจำกัดที่ควรได้รับการพิจารณาในงานวิจัยต่อไป ทั้งในด้านขอบเขต ประชากร และวิธีการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ควรขยายการศึกษาเพื่อครอบคลุมองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านภาวะผู้นำทาง วิชาการ การจัดการวิจัยในชั้นเรียน หรือความสามารถในการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับชุมชน ซึ่งอาจ เสริมสร้างภาพรวมของความเป็นมืออาชีพได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

2. การวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างเฉพาะอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งอาจมีข้อจำกัดทางด้าน วัฒนธรรมองค์กรและโครงสร้างการพัฒนาอาจารย์ จึงควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังมหาวิทยาลัยรัฐ สถาบัน เทคโนโลยี หรือวิทยาลัยเฉพาะทาง เพื่อเปรียบเทียบและออกแบบแนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์เฉพาะ บริบทมากขึ้น

3. ควรพิจารณาการใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์ เชิงลึกหรือกลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อเจาะลึกมุมมอง ทศนคติ และประสบการณ์ของอาจารย์ ที่อาจไม่สะท้อนผ่านแบบสอบถามเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว

4. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบหรือระบบการประเมิน สมรรถนะตามกรอบมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพที่สามารถนำไปใช้จริงในบริบทของมหาวิทยาลัยไทย โดย ควรทดสอบผลลัพธ์ระยะยาวในการพัฒนาคุณภาพการสอน และผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

แหล่งอ้างอิง

Advance HE. (2021). **Thai institution looks to embed Professional Standards**

Framework principles in teaching and learning provision. Retrieved on

December 19, 2024 from <https://www.advance-he.ac.uk/news-and-views/thai-institution-looks-embed-professional-standards-framework-principles-teaching>

- Advance HE. (2023). **Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education Report of the review 2021–2023**. Retrieved on December 19, 2024 from https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/assets.creode.advancehe-document-manager/documents/advance-he/PSF%20Review%20Report%20-%20final_1675089490.pdf
- Advance HE. (2023a). **Professional Standards Framework for Teaching and Supporting Learning in Higher Education**. Retrieved on December 19, 2024 from <https://www.advance-he.ac.uk/teaching-learning/professional-standards-framework>
- Bamber, V., & Anderson, S. (2012). Evaluating Learning and Teaching: Institutional Needs and Individual Practices. **International Journal for Academic Development**, 17(1), 5–18.
- Biggs, J., & Tang, C. (2011). **Teaching for quality learning at university**. (4th ed.). Buckinghamshire: Open University Press.
- Brown, T. A. (2015). **Confirmatory Factor Analysis for Applied Research**. (2nd ed.). New York: Guilford Press.
- Byrne, B. M. (2016). **Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming**. (3rd ed.). Oxfordshire: Routledge.
- Chalmers, D., & Gardiner, D. (2015). An Evaluation Framework for Identifying the Effectiveness and Impact of Academic Teacher Development. **Studies in Educational Evaluation**, 46, 81–91.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). **Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches**. (5th ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Education International. (2019). **Global Framework of Professional Teaching Standards**. Retrieved on December 19, 2024 from <https://www.ei-ie.org/en/item/25734:global-framework-of-professional-teaching-standards>
- Gibbs, G. (2010). **Dimensions of quality**. York: The Higher Education Academy.
- Gibbs, G. (2013). Reflections on the changing nature of educational development. **International Journal for Academic Development**, 18(1), 4–14.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis**. (7th ed.). London: Pearson.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). **Multivariate data analysis**. (8th ed.). Boston: Cengage Learning.

- Higher Education Academy. (2011). **The UK Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education**. Retrieved on December 19, 2024 from <https://www.advance-he.ac.uk/knowledge-hub/uk-professional-standards-framework-ukpsf>
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). **Artificial intelligence in education Promises and implications for teaching and learning**. Boston: Center for Curriculum Redesign.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis Conventional criteria versus new alternatives. **Structural Equation Modeling A Multidisciplinary Journal**, 6(1), 1–55.
- Kember, D., & McNaught, C. (2007). **Enhancing university teaching: Lessons from research into award-winning teachers**. London: Routledge.
- Kline, R. B. (2015). **Principles and practice of structural equation modeling**. (4th ed.). New York: Guilford Press.
- Knight, P., Tait, J., & Yorke, M. (2006). The Professional Learning of Teachers in Higher Education. **Studies in Higher Education**, 31(3), 319–339.
- Mahidol University International College. (2023). **Understanding MUPSF: A Quality Assessment Approach to Teaching and Learning**. Retrieved on December 19, 2024 from <https://muic.mahidol.ac.th/eng/understanding-mupsf-a-quality-assessment-approach-to-teaching-and-learning/>
- OECD. (2021). **OECD skills outlook 2021 Learning for life**. Paris: OECD Publishing.
- Pane, J. F., Steiner, E. D., Baird, M. D., & Hamilton, L. S. (2017). **Informing progress Insights on personalized learning implementation and effects**. Santa Monica: RAND Corporation.
- SEAMEO INNOTECH. (2018). **Southeast Asia Teachers Competency Framework (SEA-TCF)**. Retrieved on December 19, 2024 from https://www.seameo-innotech.org/wp-content/uploads/2020/09/SEA-TCF_2018.pdf
- Spady, W. G. (1994). **Outcome-based education: Critical issues and answers**. Alexandria: American Association of School Administrators.
- Spowart, L., & Turner, R. (2021). **Institutional accreditation and the professionalisation of teaching in the HE sector**. In Higher Education – New Approaches to Globalization, Digitalization, and Accreditation. London: IntechOpen.
- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach’s alpha. **International Journal of Medical Education**, 2, 53–55.

- Trigwell, K., & Prosser, M. (2004). Development and use of the approaches to teaching inventory. *Educational Psychology Review*, 16(4), 409–424.
- Ulla, M. B. (2022). **Writing for Higher Education Academy Fellowship towards professionalization of teaching Perspectives from university teachers in Thailand**. In *Handbook of Research on Teacher Education*. Heidelberg: SpringerNature.
- UNESCO. (2015). **Rethinking education Towards a global common good?** Paris: UNESCO
- Walkington, C. (2013). Using adaptive learning technologies to personalize instruction to student interests The impact of relevant contexts on performance and learning outcomes. *Journal of Educational Psychology*, 105(4), 932–945.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2562). **Thailand Professional Standards for Teachers (TPST)**. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2567 จาก www.cried.tsukuba.ac.jp/math/seameo/2019/presentations/3/Watanaporn_Rangabtook20190210b.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). **รายงานการสำรวจการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากร พ.ศ. 2564**. กรุงเทพมหานคร: กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

การพัฒนาเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องด้วยเทคนิคการคิดด้วยภาพ:

กลยุทธ์การนำไปใช้และข้อพึงระวังในอนาคต

Developing children with learning disabilities using visual thinking techniques: implementation strategies and future precautions

คาลอส บุญสุภา*¹ และชนิดา มิตรานันท์²

Carlos Boonsupa*¹ and Chanida Mitranun²

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Doctoral of Education in Special Education Program, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: carlos.boonsupa@g.swu.ac.th

Received: February 13, 2025

Revised: April 23, 2025

Accepted: April 25, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิด การคิดด้วยภาพ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง สามารถเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น การคิดด้วยภาพช่วยลดความซับซ้อนของข้อมูล กระตุ้นการจดจำในระยะยาว และพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ บทความยังเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ เช่น การใช้แผนผังความคิด แผนภาพกราฟิก และการวางแผนเรื่องราว รวมถึงการปรับใช้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัย ทั้งนี้แม้การคิดด้วยภาพจะมีข้อดีหลากหลาย เช่น การเสริมสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ความซับซ้อนของภาพและการเตรียมสื่อที่ใช้เวลานาน บทความนี้จึงนำเสนอการใช้กลยุทธ์เทคนิคการคิดด้วยภาพสำหรับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องอย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้มากขึ้น

คำสำคัญ: การคิดด้วยภาพ, เด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง, กลยุทธ์ทางการศึกษา

Abstract

This article presents the concept of visual thinking, a powerful tool that helps children with learning disabilities better understand complex concepts. Visual thinking simplifies information, enhances long-term memory retention, and develops critical skills

such as analysis, problem-solving, and collaboration. Additionally, the article provides practical applications, including the use of mind maps, graphic organizers, and story planning, while emphasizing the importance of tailoring these methods to suit developmental stages. While visual thinking offers numerous advantages, such as fostering active learning, it also has certain limitations, including the complexity of visuals and the time required to prepare materials. This article highlights strategies for effectively applying visual thinking techniques for children with learning disabilities, addressing challenges in today's increasingly demanding learning environments.

Keywords: Visual Thinking, Children with Learning Disabilities, Educational Strategies

---

บทนำ

ในปัจจุบันเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องมักเผชิญกับความเครียด ความกดดัน และความวิตกกังวลในการเรียนรู้ ความรู้สึกไม่สามารถทำงานได้เท่าเทียมกับเพื่อนร่วมชั้นหรือจากประสบการณ์ที่ตนเองมองว่าล้มเหลว จากการศึกษาพบว่า เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องเผชิญกับความเครียดและความกดดันทางอารมณ์เมื่อผู้เรียนฯ ไม่สามารถทำงานได้ดีเท่าเพื่อนร่วมชั้น ทั้งความรู้สึกไม่มีคุณค่าและความล้มเหลวในอดีต ทำให้ขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น การหลีกเลี่ยงกิจกรรมในชั้นเรียนหรือการแสดงออกถึงความไม่พอใจเมื่อเผชิญกับงานที่ยากเกินไป (Lachmann & Bergström, 2023; Ramirez et al., 2018)

เนื่องจากเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องเผชิญกับความยากลำบากในเรื่องของการ อ่าน การเขียน และการคำนวณ ซึ่งปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อ การเข้าร่วมกิจกรรมในห้องเรียนและการพัฒนาศักยภาพโดยรวม (American Psychiatric Association, 2024) แม้ว่าจะมีสติปัญญาปกติหรือสูงก็ตาม จากการศึกษาพบว่าพวกเขามีความยากลำบากในการเชื่อมโยงเสียงและตัวอักษร ซึ่งส่งผลให้เกิดการสะกดคำผิดหรือลำดับตัวอักษรสลับกัน ด้วยความยากลำบากนี้เกี่ยวข้องกับการประมวลผลทางเสียงที่ไม่สัมพันธ์กับการเขียน และยังเชื่อมโยงกับปัญหาความจำระยะสั้น (Working memory) ที่ส่งผลให้ผู้เรียนลืมคำศัพท์ที่เคยเรียนรู้ไปแล้ว ทำให้การเรียนรู้คำศัพท์ใหม่และการทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วเป็นเรื่องยาก นอกจากนี้การที่ผู้เรียนฯ ไม่สามารถจดจำวิธีการสะกดคำได้อย่างยั่งยืนทำให้การพัฒนาในทักษะการเขียนล่าช้า การสลับลำดับตัวอักษรหรือเขียนคำผิดจึงกลายเป็นปัญหาที่พบบ่อยในกลุ่มเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการอ่าน (Goswami, 2011) แม้ว่าโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและก้าวหน้า ในปัจจุบัน แนวคิด "การศึกษาเพื่อทุกคน" (Education For All: EFA) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียม

และครอบคลุม ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาความหลากหลายของผู้เรียนมากกว่าการมองเพียงที่ความบกพร่อง (Uthairattanakit, 2019)

อย่างไรก็ตามเด็กที่การอ่านบกพร่องมักมีจุดแข็งในด้านความสามารถในการเก็บรักษาและประมวลผลข้อมูลที่เป็นภาพ (Visuospatial working memory: VSWM) พวกเขาสามารถจัดการกับข้อมูลเชิงภาพและพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยให้สามารถทำงานที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นได้ดี อีกทั้งแนวทางการให้ความช่วยเหลือเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องในชั้นเรียนสามารถทำได้โดยการปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสม ผู้สอนควรเน้นการใช้สื่อภาพ ที่เรียกว่ากลยุทธ์การคิดด้วยภาพ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์ที่ให้กับเขา แต่ยังช่วยเพิ่มทักษะการสังเกตและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการสังเกตและตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ ผู้เรียนจะได้ฝึกเชื่อมโยงแนวคิดจากสิ่งที่เห็นและแสดงความคิดอย่างชัดเจน ส่งผลให้พัฒนาทักษะทางปัญญาหลายด้าน เช่น ช่วยเพิ่มความเข้าใจการจดจำข้อมูล การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกัน (Yenawine, 2020)

ด้วยเหตุนี้การคิดด้วยภาพจึงเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการสอนเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การคิดด้วยภาพในกระบวนการสอนและประสิทธิภาพของเทคนิคการคิดด้วยภาพกับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง กลไกการใช้เทคนิคการคิดด้วยภาพในกระบวนการเรียนรู้ของเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง และกลยุทธ์เมื่อนำเทคนิคการคิดด้วยภาพไปใช้กับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง ข้อจำกัดของการคิดด้วยภาพ และแนวโน้มในอนาคตสำหรับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง

แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การคิดด้วยภาพในกระบวนการสอนเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง

แม้ในบทความนี้ผู้เขียนจะให้ความสำคัญไปที่การใช้การคิดด้วยภาพกับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง อย่างไรก็ตามผู้อ่านสามารถนำเทคนิคที่มีในบทความไปใช้ได้กับผู้เรียนได้ในทุกช่วงวัย และในหลายบริบท ซึ่งจะกล่าวต่อไปตลอดบทความนี้ แต่ก่อนอื่นจะต้องมาทำความเข้าใจก่อนว่าการคิดด้วยภาพหมายถึงอะไร และแนวคิดอะไรที่จะอธิบายกลไกของประสิทธิผลของการคิดด้วยภาพได้

การคิดด้วยภาพ (Visual thinking) หมายถึงกระบวนการใช้สื่อภาพ เช่น แผนภาพ ภาพวาด และเครื่องมือภาพอื่น ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและการสื่อสารแนวคิดที่ซับซ้อน การคิดด้วยภาพถือเป็นศาสตร์ที่ช่วยในการจัดระเบียบความคิดภายในและเพิ่มศักยภาพในการสื่อสารออกสู่ผู้รับสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เนื้อหาที่ซับซ้อนสามารถถูกถ่ายทอดอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องตรงกันในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีประโยชน์ในการนำกิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Roam, 2021)

กระบวนการคิดด้วยภาพนี้ ถือเป็นการเรียนรู้ผ่านสื่อที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ช่วยให้กลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีผ่านภาพมีแนวโน้มที่จะใช้พื้นที่ของสมองในส่วนของการรับรู้และความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างมาก งานวิจัยเรื่อง "The Impact of Visual Displays on Learning Across the Disciplines: A Systematic

Review" โดย Daibao Guo et al. (2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ “สื่อภาพ” เช่น แผนภาพ และกราฟ ในการเรียนรู้ข้ามสาขาวิชาต่าง ๆ ผลการศึกษาส่งผลว่าการใช้สื่อภาพแบบมีส่วนร่วม เช่น การให้ผู้เรียนสร้างสื่อภาพเอง หรือการที่ผู้เรียนเติมข้อมูลลงในแผนภาพ ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ ประเมิน และการนำไปประยุกต์ใช้ แม้ว่าการใช้สื่อภาพทั่วไปอาจไม่ได้ส่งผลต่อการเรียนรู้ทันที แต่เมื่อสื่อภาพเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการเข้าใจและเก็บรักษาข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์โดยเฉพาะสำหรับผู้เรียนที่มีความยากลำบากในการประมวลผลข้อมูลจากการอ่านหรือการเรียนรู้แบบข้อความทั่วไป

หากจะพูดถึง ประสิทธิภาพของการคิดด้วยภาพต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ หนึ่งในทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องและน่าสนใจคือ ทฤษฎีการเข้ารหัสสองทาง (Dual Coding Theory) ที่พัฒนาโดย Allan Paivio (Clark, & Paivio, 1991) ซึ่งทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าการประมวลผลข้อมูลของมนุษย์เกิดขึ้นผ่านสองระบบหลักคือระบบภาพ (Visual System) และระบบคำพูด (Verbal System) โดยทั้งสองระบบทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำและเข้าใจข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น

ระบบภาพเป็นกระบวนการที่จัดการข้อมูลในรูปแบบที่มองเห็น เช่น รูปภาพ แผนภูมิ หรือสิ่งที่แสดงในลักษณะเชิงภาพ เป็นกระบวนการที่จัดการข้อมูลในรูปแบบของข้อความหรือคำพูด เช่น ตัวอักษร ประโยค หรือเสียงคำบรรยาย การผสมผสานข้อมูลจากทั้งสองระบบช่วยเพิ่มโอกาสในการจดจำและทำความเข้าใจ ข้อมูลที่รับเข้ามาในรูปแบบภาพ จะถูกประมวลผลผ่านระบบภาพ และเมื่อมีคำบรรยายหรือคำอธิบายเพิ่มเติม ระบบคำพูด จะช่วยเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยการสร้าง การเชื่อมโยงระหว่างภาพและคำนี้ ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลได้แม่นยำและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ถัดมา Mayer และ Moreno (2003) ได้ศึกษาทฤษฎีการเข้ารหัสสองทาง โดยศึกษาวิธีการลดภาระทางปัญญา (Cognitive Load) พวกเขาเรียกสิ่งนี้ว่า ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สองทาง (Dual-Channel Theory) และทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล (Information Processing Theory) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ได้ดีขึ้น ทฤษฎีนี้มองว่ามนุษย์มีช่องทางการประมวลผลข้อมูลสองช่องทาง คือภาพ (Visual Channel) และคำพูด (Verbal Channel) ซึ่งแต่ละช่องทางมีขีดจำกัดในการประมวลผลข้อมูลพร้อมกัน หากเนื้อหาที่นำเสนอมีความซับซ้อนหรือข้อมูลมากเกินไป จะเกิดภาระทางปัญญาส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ ดังนั้นการออกแบบเนื้อหาที่ช่วยลดภาระทางปัญญาจะทำให้ผู้เรียนมีสมาธิและเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น

ทั้งทฤษฎีการเข้ารหัสสองทางและทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สองทาง มีพื้นฐานแนวคิดที่ว่ามนุษย์ประมวลผลข้อมูลผ่านสองช่องทาง ได้แก่ ภาพ กับ คำพูด และการผสมผสานข้อมูลจากทั้งสองช่องทางจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ เพียงแต่ทฤษฎีการเข้ารหัสสองทางให้ความสำคัญกับการสร้าง การเชื่อมโยงระหว่างภาพและคำในสมอง โดยการประมวลผลภาพและคำเป็นกระบวนการที่ช่วยเพิ่มการจดจำและความเข้าใจในระยะยาว ในขณะที่ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สองทางให้ความสำคัญกับการจัดการข้อมูลในบริบทของการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดีย โดยเน้นการลดภาระทางปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนประมวลผลข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่มีข้อมูลหลากหลาย เช่น ภาพ วิดีโอ และคำอธิบาย กล่าวคือแม้ว่าทั้งสอง

ทฤษฎีจะสอดคล้องกันในแนวความคิดการใช้ภาพและคำ แต่ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สองทาง มีกรอบการทำงานที่ชัดเจนกว่าในเรื่องการลดภาระทางปัญญาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย

ผู้อ่านบางท่านอาจสงสัยว่าวิธีการใช้การคิดด้วยภาพมีหลักการอะไรบ้าง หรือจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องวาดรูปได้สวยงามหรือไม่ ซึ่ง Dan Roam (2021) ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดด้วยภาพได้เสนอแนะว่า “ไม่จำเป็นที่จะต้องวาดรูปได้สวย เพียงแต่จะต้องถ่ายทอดให้ภาพเท่านั้นเอง” อย่างไรก็ตามแม้การถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาพจะไม่มีหลักการตายตัวที่จำเป็นต้องยึดถืออย่างเคร่งครัด แต่โดยทั่วไปจะมีขั้นตอนหลัก ๆ ที่ช่วยให้กระบวนการนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การฟังและมองเห็นเพื่อรวบรวมข้อมูล การจับประเด็นเพื่อระบุสาระสำคัญ การวิเคราะห์หาความเชื่อมโยง เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างข้อมูล การจัดกลุ่ม เพื่อจัดระบบข้อมูลให้ชัดเจน และการถ่ายทอดโดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพที่เข้าใจง่ายในการถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ

ประสิทธิภาพของเทคนิคการคิดด้วยภาพกับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง: ข้อค้นพบจากงานวิจัย

ผู้อ่านจะเห็นว่าการใช้ภาพและคำช่วยเพิ่มการเข้าใจได้ ซึ่งสิ่งนี้ถูกนำมาใช้เพื่อประยุกต์การออกแบบการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มการจดจำและความเข้าใจในระยะยาว ในปัจจุบันการคิดด้วยภาพถูกนำมาใช้ในเรือ่ของของการเรียนการสอนอย่างหลากหลายไม่ใช่เพียงแค่การเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดียเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ได้อีกด้วย สิ่งนี้เรียกว่า “กลยุทธ์การคิดด้วยภาพ (Visual Thinking Strategies: VTS)” พัฒนาโดย Philip Yenawine (2020) เป็นวิธีการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสังเกต และการสื่อสารผ่านการอภิปรายเกี่ยวกับภาพวาด โดยผู้สอนจะนำเสนอภาพและกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ เช่น "คุณเห็นอะไรในภาพนี้" วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิดเชิงลึก เสริมทักษะการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และการคิดเชิงวิพากษ์ การศึกษาพบว่า VTS มีประโยชน์ในหลายสาขา รวมถึงศิลปะและการแพทย์ ซึ่งนักศึกษาแพทย์ได้รับการฝึกให้พัฒนาทักษะการวินิจฉัยและความเข้าใจเชิงภาพโดยการสังเกตภาพที่ซับซ้อนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้น การอภิปรายนี้ช่วยให้พวกเขาสามารถเชื่อมโยงภาพกับข้อมูลทางการแพทย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Yenawine, 2020)

นอกเหนือจากผู้เรียนจะเข้าใจเนื้อหาที่มีความซับซ้อนได้ง่ายขึ้น การใช้ภาพยังสามารถช่วยให้จดจำข้อมูลได้แม่นยำขึ้น เนื่องจากอาศัยหลักการของระบบสองทาง ซึ่งระบุว่ามนุษย์ประมวลผลและจัดเก็บข้อมูลผ่านสองช่องทางหลัก คือ การมองเห็น และการได้ยินหรือการใช้ภาษา โดยการรวมกันของภาพและคำพูดจะสร้างเส้นทางหลายทางที่เชื่อมโยงไปยังหน่วยความจำ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งข้อมูลที่ถูกประมวลผลด้วยทั้งภาพและคำจะถูกเก็บไว้ในหน่วยความจำระยะยาวได้ดีขึ้น เนื่องจากภาพมีผลกระทบต่อทางอารมณ์และกระตุ้นสมองส่วนฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในกระบวนการจดจำ เช่น การที่ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านภาพวาดเหตุการณ์สำคัญ (Kensinger, 2009)

ในบริบทการศึกษาเทคนิคการคิดด้วยภาพยังช่วยเสริมสร้างทักษะที่สำคัญอื่น ๆ เช่น การวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหา ซึ่งมีประโยชน์ทั้งในสาขาศิลปะและด้านการรักษาพยาบาล (Grant & Ginther, 2022) กลยุทธ์การคิดด้วยภาพมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การสังเกตภาพ การตอบคำถามเชิงวิเคราะห์จากผู้สอน เช่น "คุณเห็นอะไร" และ "อะไรทำให้คุณคิดเช่นนั้น" และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนเพื่อกระตุ้นการคิดเชิงลึกและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การวิจัยยังระบุว่าการคิดด้วยภาพไม่เพียงแต่ช่วยเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์ในผู้เรียน แต่ยังช่วยเพิ่มทักษะการสังเกตและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการสังเกตและตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ ซึ่งผู้เรียนยังได้ฝึกเชื่อมโยงแนวคิดจากสิ่งที่เห็นและแสดงความคิดอย่างชัดเจน ส่งผลให้พัฒนาทักษะทางปัญญาหลายด้าน เช่น การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกัน (Yenawine, 2020)

การเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลกับภาพเป็นหัวใจสำคัญของการคิดด้วยภาพ จากงานวิจัยของ Mayer และ Moreno (2005) แสดงให้เห็นว่าการใช้สื่อภาพช่วยกระตุ้นการประมวลผลเชิงสายตา ซึ่งส่งเสริมความจำเชิงรูปภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับภาพที่เห็นได้ชัดเจนมากขึ้น การนำเสนอข้อมูลที่ลดความซับซ้อนยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำข้อมูลได้มีประสิทธิภาพมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Berninger et al. (2015) ยังยืนยันว่าสื่อภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่การเรียนรู้บกพร่องทั้งการอ่านและเขียน โดยเฉพาะในการจดจำข้อมูลที่ต้องการการทำความเข้าใจเชิงลึก การแสดงผลในรูปแบบภาพช่วยให้ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ซึ่งนำไปสู่การจดจำและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว อีกทั้ง Dexter และ Hughes (2011) ยังพบว่าการใช้แผนภาพกราฟิกช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในชั้นเรียน กระตุ้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ได้อย่างดี และเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังเสริมสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะพวกเขาสามารถนำเสนอแนวคิดและการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลได้ด้วยตนเอง (Moreno & Mayer, 2007)

ด้วยเหตุนี้การคิดด้วยภาพจึงทำให้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องเข้าใจ จดจำได้ และกระตือรือร้นมากขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งไม่ได้มีผลดีเพียงแคเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องเท่านั้น จากประสบการณ์ของผู้เขียนยังพบว่าได้ผลดีอย่างมากต่อเด็กทั่วไป สอดคล้องกับกระบวนการประมวลผลข้อมูลของมนุษย์ นักวิทยาศาสตร์ด้านการรับรู้คาดการณ์ว่าประมาณหนึ่งในสามถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่สมองถูกใช้ในการประมวลผลภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการรับรู้และการวิเคราะห์ข้อมูล ภาพที่จัดลำดับชัดเจนช่วยให้การเล่าเรื่องผ่านภาพสามารถกระตุ้นความสนใจและเพิ่มการรับรู้ของผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dan Roam, 2021) ด้วยเหตุนี้เนื้อหาที่ซับซ้อนสามารถถูกถ่ายทอดอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย

กลไกการใช้เทคนิคการคิดด้วยภาพในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนบกพร่องการเรียนรู้

อย่างที่กล่าวไปเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องเผชิญกับความยากลำบากในการเชื่อมโยงกับการประมวลผลทางเสียงที่ไม่สอดคล้องกับการเขียน และยังสัมพันธ์กับปัญหาความจำระยะสั้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนลืมนำคำศัพท์

ที่เคยเรียนรู้ไปแล้ว ส่งผลให้การเรียนรู้คำศัพท์ใหม่และการทบทวนเนื้อหาที่ผ่านมาเป็นเรื่องยาก การที่ผู้เรียนไม่สามารถจดจำวิธีการสะกดคำได้อย่างต่อเนื่อง ยังทำให้การพัฒนาทักษะด้านการเขียนเป็นไปอย่างล่าช้า (Erbeli et al., 2022)

ด้วยเหตุนี้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องจึงมีจุดแข็งในด้านความสามารถในการเก็บรักษาและประมวลผลข้อมูลที่เป็นภาพ โดยจะสามารถจัดการกับข้อมูลเชิงภาพและพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยให้สามารถทำงานที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นได้ดี อีกทั้งแนวทางการให้ความช่วยเหลือเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องในชั้นเรียนสามารถทำได้โดยการปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสม ผู้สอนควรเน้นการใช้สื่อภาพที่เรียกว่ากลยุทธ์การคิดด้วยภาพ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์ในผู้เรียน แต่ยังช่วยเพิ่มทักษะการสังเกตและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการสังเกตและตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ ผู้เรียนได้ฝึกเชื่อมโยงแนวคิดจากสิ่งที่เห็นและแสดงความคิดอย่างชัดเจน ส่งผลให้พัฒนาทักษะทางปัญญาหลายด้าน เช่น ช่วยเพิ่มความเข้าใจ การจดจำข้อมูล การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกัน (Yenawine, 2020) Dan Roam (2021) ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดด้วยภาพ นักเขียนและที่ปรึกษาด้านการสื่อสารที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติอธิบายว่า การมองเห็นของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการประมวลผลข้อมูล นักวิทยาศาสตร์ด้านการรับรู้คาดการณ์ว่าประมาณหนึ่งในสามถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่สมองถูกใช้ในการประมวลผลภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการรับรู้และการวิเคราะห์ข้อมูล ภาพที่จัดลำดับชัดเจนช่วยให้การเล่าเรื่องผ่านภาพสามารถกระตุ้นความสนใจและเพิ่มการรับรู้ของผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องมักแสดงศักยภาพที่ดีในด้านการเก็บรักษาและประมวลผลข้อมูลเชิงภาพและพื้นที่ ซึ่งช่วยให้พวกเขาจัดการกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นและพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานที่ต้องใช้การมองเห็นหรือการสร้างภาพในจินตนาการได้ดี การใช้การคิดด้วยภาพจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อนหรือเป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้น (Clark & Paivio, 1991)

ด้วยประสิทธิภาพของการสอนด้วยวิธีการคิดด้วยภาพที่ผู้เขียนได้กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นผลดีอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จากการศึกษาของ Jandhyala (2017) พบว่า ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการอ่าน และผู้เรียนที่มีการพัฒนาการทางภาษาที่ผิดปกติ (Developmental Language Disorder : DLD) สามารถเรียนภาษาอังกฤษได้ดีหากมีการใช้ภาพประกอบในสื่อการเรียน เนื่องจากการใช้สื่อภาพจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนหากสอดคล้องกับเงื่อนไขดังนี้ 1) ช่วยทำให้หัวข้อที่เข้าใจยากและมีข้อความจำนวนมากง่ายขึ้น 2) อธิบายเนื้อหาโดยใช้บุคคล สถานที่ หรือวัตถุที่เป็นจริง และ 3) ช่วยให้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องเชื่อมโยงสิ่งที่คุ้นเคยกับสิ่งที่ไม่คุ้นเคย กล่าวคือเมื่อเขาได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่หรือทบทวนคำศัพท์ที่เคยเรียน การเชื่อมโยงคำศัพท์กับภาพช่วยสร้างจุดสนใจและกระตุ้นสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวและความหมาย ด้วยวิธีนี้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องจะสามารถสร้างความเชื่อมโยงและวิเคราะห์เนื้อหาได้ เช่น คำใดที่เชื่อมโยงกับภาพนี้ เหตุการณ์ใดที่ภาพนี้สื่อถึง เหตุการณ์ใดเกิดขึ้นก่อน และเหตุการณ์ใดอาจเกิดขึ้นต่อไป นอกจากนั้นเขายังสามารถวาดภาพ แผนภาพ

หรือกราฟเพื่อทำรายงานหนังสือและโครงการอื่น ๆ ได้ และไม่เพียงแค่ว่าเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องทางการอ่าน และผู้เรียนที่มีการพัฒนาการทางภาษาที่ผิดปกติเท่านั้น แต่เด็กที่มีภาวะออทิซึมเปคตรัม (Autism Spectrum Disorder: ASD) ก็สามารถใช้ทักษะด้านการมองเห็นและประสบความสำเร็จในการเล่าเรื่องได้ส่วนหนึ่งเพราะพวกเขาสามารถสังเกตรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ดี ไม่ว่าจะเป็นการที่ครูผสมผสานเนื้อหาด้วยการใช้แผนภาพ ภาพวาด จัดระเบียบข้อมูลโดยใช้แผนภูมิความคิด (Mind mapping) หรือแผนภูมิก้างปลา (Fishbone diagram) เป็นการช่วยแบ่งข้อมูลที่ซับซ้อนออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ที่เข้าใจง่าย ซึ่งช่วยลดภาระในการประมวลผลข้อมูลและทำให้ผู้เรียนสามารถมุ่งเน้นไปที่การเข้าใจเนื้อหาโดยรวมได้มากขึ้น งานวิจัยของ Guo et al. (2020) พบว่า สื่อภาพทำให้ผู้เรียนจดจำข้อมูลในวิชาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านและเขียน เนื่องจากสื่อภาพสามารถลดภาระในการถอดรหัสข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานของ Berninger และ (2015) ที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ โดยงานดังกล่าวพบว่าเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง เช่น บกพร่องทางการอ่านและบกพร่องทางการเขียนได้รับประโยชน์จากการใช้สื่อภาพอย่างชัดเจน เพราะสื่อภาพสามารถทำให้พวกเขาเชื่อมโยงข้อมูลในวิชาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

กลยุทธ์เมื่อนำเทคนิคการด้วยภาพไปใช้กับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง

ด้วยจุดแข็งของเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องสามารถในการเก็บรักษาและประมวลผลข้อมูลที่เป็นภาพ โดยจะสามารถจัดการกับข้อมูลเชิงภาพและพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยให้เขาสามารถทำงานที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นได้ดี (Alloway, 2016) การคิดด้วยภาพเหมาะสมอย่างยิ่งต่อเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง แต่ผู้เขียนไม่ได้หมายความว่าความคิดด้วยภาพจะใช้เพียงแค่อุปกรณ์เพียงอย่างเดียวหรืออาศัยเพียงแค่เทคนิควิธีการเท่านั้น แต่จำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์ที่จะนำเทคนิคนี้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้น

การใช้เทคนิคการคิดด้วยภาพอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเสริมแรงทางบวกและการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ โดยกระบวนการเสริมแรงทางบวก เช่น การชมเชย การให้กำลังใจ หรือการมอบรางวัลสำหรับความก้าวหน้าจะช่วยกระตุ้นแรงจูงใจของผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น การจัดที่นั่งให้เหมาะสมและส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ การจัดพื้นที่เรียนให้ปลอดโปร่งและเป็นระเบียบ การใช้แสงสว่างที่เหมาะสม และการลดสิ่งรบกวนทางสายตาและเสียง จะช่วยส่งเสริมสมาธิและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของเด็กได้เป็นอย่างมาก งานวิจัยของ Barrett et al. (2015) ได้แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ออกแบบมาอย่างเหมาะสมสามารถส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

เมื่อผู้สอนใช้กระบวนการเสริมแรงทางบวกและการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ก็ย่อมสามารถนำเทคนิคการคิดด้วยภาพมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบการสื่อสำหรับเทคนิคการคิดด้วยภาพมีความหลากหลายแต่จากศึกษาของผู้เขียนพบว่าเครื่องมือที่เหมาะสม (Dexter & Hughes, 2011; McDonald, 2021; Clifford & Whittaker, 2024) ดังนี้

1. แผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องสามารถจัดระเบียบความคิดและแนวคิดในลักษณะที่เชื่อมโยงกันและทำให้การเรียนรู้มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายมากขึ้น

2. แผนภาพกราฟิก (Graphic Organizers) แผนภาพหรือแผนภูมิช่วยให้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องสามารถจัดระเบียบข้อมูลโดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในลักษณะที่ชัดเจนและเป็นภาพ การใช้แผนภาพเหล่านี้ทำให้ข้อมูลที่ซับซ้อนดูเข้าใจง่ายขึ้นและช่วยในการเปรียบเทียบความแตกต่างหรือจุดร่วมของข้อมูลได้อย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้รวดเร็วและเป็นระเบียบมากขึ้น

3. การวางแผนเรื่องราว (Storyboarding) สำหรับเด็กที่มีความยากลำบากในการอ่านและการเขียน การวางแผนเรื่องราวด้วยภาพช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดโครงสร้างหรือกระบวนการได้อย่างเป็นระบบก่อนเริ่มเขียน ทำให้การแปลงจากความคิดเชิงภาพไปสู่การเขียนให้เป็นไปได้ง่ายขึ้น วิธีนี้ช่วยลดความซับซ้อนในการเปลี่ยนความคิดออกมาเป็นคำ และช่วยให้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องสามารถสร้างเรื่องราวหรือเนื้อหาที่สอดคล้องและชัดเจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ตารางงานและรายการตรวจสอบด้วยภาพ การใช้ตารางและรายการตรวจสอบแบบภาพช่วยแบ่งงานออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ซึ่งทำให้การจัดการงานเป็นไปอย่างมีระเบียบและง่ายต่อการทำให้สำเร็จ การแบ่งงานเป็นส่วนย่อย ๆ ช่วยลดความซับซ้อนในการทำงานและเพิ่มความมั่นใจให้เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องทำงานจนสำเร็จได้ตามที่วางแผนไว้

การศึกษาของ Kristine L. McDonald (2021) ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ตารางภาพสำหรับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง ตารางภาพและการสอนผ่านวิดีโอช่วยให้พวกเขาสามารถเตรียมตัวล่วงหน้าและเข้าใจลำดับกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ซึ่งทำให้พวกเขารับมือกับการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียนและกิจวัตรประจำวันได้ง่ายกว่าเดิม โดยช่วยลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาในการจัดการกับความไม่แน่นอน งานวิจัย 20 ชิ้นที่วิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นว่า การใช้วิธีการง่าย ๆ เหล่านี้มีประสิทธิภาพสูงในการช่วยผู้เรียนที่ไม่เคยใช้ตารางภาพมาก่อน

อย่างไรก็ตามเครื่องมือต่าง ๆ หากผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความประสงค์จะนำไปใช้ประโยชน์ พัฒนาการตามช่วงวัยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะแต่ละช่วงวัยเด็กจะมีความพร้อมแตกต่างกัน กลยุทธ์การคิดด้วยภาพดังกล่าวทั้งหมดไม่สามารถนำไปใช้กับทุกช่วงวัยได้ ผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาตามวัยต่าง ๆ และเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ผู้เขียนจะไล่ลำดับตั้งแต่ปฐมวัย - มัธยมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับชั้นปฐมวัย – ประถมต้น ในช่วงวัยนี้ผู้เรียนยังอยู่ในขั้นพัฒนาการทางสายตาและการเรียนรู้เชิงรูปภาพอย่างชัดเจน การคิดด้วยภาพในระดับนี้ควรใช้สื่อที่เป็นภาพ วัตถุ หรือกราฟิกที่ชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจ เช่น การใช้แผนผังความคิดแบบง่าย เช่น ใช้กระดาษหรือแอปพลิเคชันสำหรับสร้างแผนผังความคิด ให้ผู้เรียนเริ่มต้นจากคำสำคัญตรงกลาง เช่น ระบบสุริยะ และแตกแนวคิดย่อย ๆ ออกเป็นดาวเคราะห์ต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงความคิดและข้อมูล เนื่องจากการศึกษาของ Dexter และ Hughes (2011) แสดงให้เห็นว่าการใช้สื่อการสอนที่เป็นภาพในผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในวัยอนุบาลและ

ประถมต้น ช่วยเพิ่มการเรียนรู้และความสามารถในการจดจำคำศัพท์และแนวคิดพื้นฐานได้ดีขึ้น นอกจากนี้สิ่งที่พบเห็นได้มากและใช้ได้ผลอย่างดีคือแฟลชการ์ด โดยผู้เรียน ๆ จะต้องดูภาพและพยายามออกเสียงคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพของแอปเปิ้ลพร้อมคำว่า "Apple" หรือที่ผู้สอนใช้ได้ผลดีกับผู้เรียนที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมคือการใช้ภาพวาดสัญลักษณ์ เช่น วาดภาพสัญลักษณ์แทนแต่ละเหตุการณ์ เช่น ภาพพระอาทิตย์ขึ้น (เริ่มต้น) ลูกศร (การเดินทาง) และบ้าน (จุดหมาย)

2. ระดับประถมปลาย ตามระดับการพัฒนาในช่วงประถมตอนปลายผู้เรียนจะสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิดและวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น ดังนั้นการใช้การใช้การคิดด้วยภาพอาจประกอบด้วยการใช้แผนภาพกราฟิก เช่น แผนภูมิแบบ Venn หรือ แผนผังความคิดซับซ้อนมากขึ้น โดยผู้สอนอาจแจกแผนภาพตารางเปรียบเทียบหรือแผนภาพเวนน์ที่ออกแบบไว้ล่วงหน้า แล้วให้ผู้เรียนเติมข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของแต่ละประเภท เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาที่พบว่า การใช้เครื่องมือเชิงภาพ เช่น แผนผังและกราฟิกกับผู้เรียนระดับประถมปลายที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ช่วยเพิ่มความเข้าใจในการแก้ปัญหาเชิงคณิตศาสตร์และการอ่านได้อย่างชัดเจน (Van Garderen & Montague, 2003)

3. ระดับมัธยม ในช่วงวัยนี้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเชิงนามธรรมสูงขึ้น และสามารถใช้เครื่องมือเชิงภาพที่ซับซ้อนกว่า เช่น การวางแผนเรื่องราว โดยให้ผู้เรียนสร้างช่องสี่เหลี่ยมสำหรับแต่ละส่วนของเรื่องราว (เช่น เริ่มต้น กลางเรื่อง และจบเรื่อง) และวาดภาพประกอบแต่ละช่วงของเนื้อหาหรือแผนภาพกราฟิกที่เชื่อมโยงข้อมูลซับซ้อนในการเรียนรู้และการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องการการวิเคราะห์และการวางแผนอย่างละเอียด เนื่องจากการวางแผนเรื่องราวและแผนภาพกราฟิกที่มีความซับซ้อนช่วยให้ผู้เรียนระดับมัธยมที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาในวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Clifford & Whittaker, 2024) หรือสามารถจัดระเบียบข้อมูลในวิชาที่ซับซ้อนและช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น

จากข้อมูลทั้งหมดนี้ผู้อ่านคงจะเห็นได้ชัดเจนแล้วว่า กลยุทธ์การใช้การคิดด้วยภาพสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ควรปรับให้สอดคล้องกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้มากที่สุด ในระดับประถมวัยถึงประถมต้น ควรใช้สื่อที่เป็นภาพง่าย ๆ เช่น แฟลชการ์ดและแผนภูมิรูปภาพแบบง่ายซึ่งช่วยเพิ่มการจดจำแนวคิดพื้นฐาน ส่วนในระดับประถมปลาย ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนได้มากขึ้น โดยใช้แผนภูมิและแผนผังกราฟิกเพื่อเพิ่มความเข้าใจในการแก้ปัญหาสำหรับระดับมัธยมการใช้เครื่องมือภาพที่ซับซ้อน เช่น การวางแผนเรื่องราวและแผนภาพเชื่อมโยงข้อมูลช่วยเพิ่มทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

ข้อจำกัดของการคิดด้วยภาพสำหรับเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง

ทุกกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพล้วนมีข้อจำกัดด้วยกันทั้งสิ้น แม้ว่าตลอดบทความผู้เขียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง และการคิดด้วยภาพสามารถเป็นวิธีนำมาใช้สอนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพได้อย่างไรบ้าง อย่างไรก็ตามอย่างที่ผู้เขียนกล่าวไว้ว่าทุกกลยุทธ์มีข้อดีและข้อจำกัด การคิดด้วยภาพก็มีข้อจำกัดหรือข้อพิจารณาในการนำไปใช้เช่นเดียวกัน ซึ่งข้อจำกัดมีด้วยกันทั้งหมดดังนี้

1. ผู้เรียนบางคนอาจมีปัญหาในการเชื่อมโยงภาพกับความหมายหรือแนวคิด ทำให้ไม่สามารถนำภาพไปช่วยในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะภาพที่มีรายละเอียดหรือซับซ้อนเกินไปอาจทำให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สับสนและยากต่อการทำความเข้าใจ (Sweller, 1988) ยกตัวอย่าง แผนภาพวัฏจักรน้ำที่มีองค์ประกอบหลายส่วน เช่น การระเหย การกลั่นตัว และการตกของน้ำฝน อาจทำให้ผู้เรียนสับสนในการติดตามลำดับเหตุการณ์ หากไม่มีคำอธิบายเพิ่มเติม

2. เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องบางคนอาจมีข้อจำกัดในการเชื่อมโยงภาพกับแนวคิดหรือเนื้อหาที่เรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกรณีที่ภาพถูกใช้ร่วมกับข้อความ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านหรือการเขียนอาจมีปัญหาในการเข้าใจข้อมูลทั้งหมด เช่น การ์ตูนที่มีตัวละครพูดผ่านฟองคำพูดที่เต็มไปด้วยข้อความ อาจทำให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านอ่านไม่ทัน หรือไม่เข้าใจความหมายทั้งหมด จึงพลาดการเชื่อมโยงระหว่างภาพและข้อความ หรือ อินโฟกราฟิกที่อธิบายข้อมูลสถิติหรือกระบวนการที่ประกอบด้วยภาพและข้อความจำนวนมาก อาจทำให้ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านรู้สึกสับสนและไม่สามารถสรุปข้อมูลได้

3. เด็กที่การเรียนรู้บกพร่องอาจประสบปัญหาในการเชื่อมโยงภาพกับแนวคิดเชิงนามธรรม หรือการใช้ภาพเพื่อสร้างความเข้าใจในหัวข้อที่ซับซ้อน เนื่องจากขาดทักษะในการเชื่อมโยงความหมายระหว่างสิ่งที่มองเห็นกับแนวคิดที่ไม่ได้ปรากฏให้เห็นโดยตรง ส่งผลให้เกิดข้อจำกัด เช่น การใช้ภาพการ์ตูนที่แสดงถึง "ความยุติธรรม" กับ "ความเท่าเทียม" อาจทำให้ผู้เรียนไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างของสองแนวคิดนี้ได้ เนื่องจากความเข้าใจในระดับนามธรรมยังไม่พัฒนาเพียงพอ หรือ ภาพกราฟที่แสดงฟังก์ชันเชิงเส้นหรือตัวแปรสมการ อาจทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรหากไม่ได้รับคำอธิบายที่ชัดเจน

4. การใช้รูปแบบการคิดด้วยภาพที่ไม่เหมาะสมกับช่วงวัยอาจส่งผลให้การเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการคิดด้วยภาพเป็นรูปแบบการสอนที่ต้องใช้ทักษะการรับรู้และการคิด ซึ่งพัฒนาขึ้นตามช่วงวัยและความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งครูก็ต้องมีทักษะในการใช้รูปภาพอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม เพื่อให้ตอบสนองต่อพัฒนาการและความเข้าใจของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

5. ในการใช้การคิดด้วยภาพครูก็ต้องมีทักษะในการใช้รูปภาพอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนด้วยวิธีนี้ต้องอาศัยการออกแบบสื่อและการนำเสนอที่ดึงดูดใจและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ส่งผลให้ ผู้สอนต้องใช้เวลาในการเตรียมสื่อภาพมากกว่าวิธีการสอนอื่น ๆ ทั้งนี้สิ่งที่ผู้สอนจะต้องพิจารณาประกอบด้วย

1) ช่วงวัยของผู้เรียน เช่น เด็กเล็กอาจต้องการภาพที่มีสีสันสดใสและรายละเอียดง่ายต่อการเข้าใจ ขณะที่ผู้เรียนระดับมัธยมอาจต้องการสื่อภาพที่ซับซ้อนขึ้นเพื่อกระตุ้นการคิดเชิงวิเคราะห์

2) ผู้สอนต้องคัดเลือกภาพจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น การค้นหาภาพจากฐานข้อมูล การออกแบบภาพเอง หรือการใช้โปรแกรมสร้างสื่อภาพ

3) ผู้สอนต้องเชื่อมโยงภาพเข้ากับแนวคิดหรือความรู้ที่ต้องการสอน เช่น การจัดทำแผนภาพความคิด (Mind Map) เพื่อสรุปหัวข้อที่ซับซ้อน

4) ผู้สอนต้องวางแผนกิจกรรมหรือคำถามที่ช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนความเข้าใจจากสื่อภาพ เช่น การใช้แบบทดสอบที่มีคำถามอิงกับภาพ หรือให้ผู้เรียนสรุปความเข้าใจผ่านการวาดภาพของตนเอง
ทั้งหมดนี้ทำให้การใช้วิธีการสอนโดยใช้การคิดด้วยภาพ เป็นเรื่องที่ยากสำหรับผู้สอนหลายคนที่ต้องอาศัยปัจจัยหรือเงื่อนไขดังกล่าวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ

สรุปและแนวโน้มในอนาคต

บทความนี้ได้นำเสนอแนวคิด "การคิดด้วยภาพ" ที่หมายถึงกระบวนการใช้สื่อภาพ เช่น แผนภาพ ภาพวาด และเครื่องมือภาพอื่น ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและการสื่อสารแนวคิดที่ซับซ้อน ซึ่งมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการใช้สื่อภาพเพื่อลดความซับซ้อนของข้อมูล ทำให้จดจำได้ดีขึ้น กระตุ้นความสนใจ และพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน จึงเป็นสิ่งที่ดีหากผู้สอนสามารถนำการคิดด้วยภาพไปปรับใช้เป็นกลยุทธ์ โดยสามารถใช้เครื่องมือได้หลากหลายขึ้นไม่ว่าจะเป็น แผนผังความคิด แผนภาพกราฟิก การวางแผนเรื่องราว และตารางงานและรายการตรวจสอบด้วยภาพ

นอกเหนือจากจะต้องอาศัยกระบวนการเสริมแรงทางบวกและการปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ การนำเทคนิคการคิดด้วยภาพไปใช้ควรคำนึงถึงพัฒนาการตามช่วงวัยเพื่อลดข้อจำกัดที่อาจเกิดจากการใช้ภาพที่ไม่เหมาะสม 1) ระดับขั้นปฐมวัย – ประถมต้น ควรชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจ เช่น การใช้แผนผังความคิดแบบง่าย 2) ระดับประถมปลาย สามารถใช้แผนภูมิแบบ Venn หรือ แผนผังความคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น และ 3) ระดับมัธยม สามารถใช้เครื่องมือเชิงภาพที่ซับซ้อนกว่า เช่น การวางแผนเรื่องราวได้หรือแผนภาพกราฟิกที่เชื่อมโยงข้อมูลซับซ้อนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการคิดด้วยภาพค่อนข้างมีข้อจำกัดไม่ว่าจะเป็น ข้อจำกัดในการเชื่อมโยงแนวคิดนามธรรม ต้องการการออกแบบที่เหมาะสมกับช่วงวัย การเตรียมสื่อใช้เวลา และข้อจำกัดด้านทักษะการตีความภาพ หากผู้สอนสามารถจัดการกับข้อจำกัดเหล่านี้ได้จะเกิดประโยชน์อย่างมากต่อการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ในปัจจุบันสถิติของเด็กที่การเรียนรู้บกพร่องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และคาดว่าจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต จากข้อมูลที่มีอยู่ พบว่าประมาณร้อยละ 5 ของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาทั่วโลกมีการเรียนรู้บกพร่อง โดยในจำนวนนี้ร้อยละ 1-2 มีอาการรุนแรง และร้อยละ 3 มีอาการไม่รุนแรงและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ รศ.นพ.มนต์ สูงประสิทธิ์ จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น มีความเห็นว่าปัญหาสุขภาพจิตที่น่าห่วงสำหรับเด็กไทยในวันนี้ คือ โรคบกพร่องทางการเรียนรู้ พบว่าส่วนใหญ่จะมีปัญหาทาง

จิตเวชอื่น ๆ ร่วมกันได้ถึงร้อยละ 30-40 เช่น โรคสมาธิสั้น และโรคซึมเศร้า (Thansettakij, 2024) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าภาวะซึมเศร้าและความเครียดในกลุ่มเยาวชนยังเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ตัวอย่างเช่น ระหว่างปี 2010 ถึง 2022 อัตราการเกิดภาวะซึมเศร้าในเยาวชนอายุ 18-24 ปี เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 12 ซึ่งสูงกว่าอัตราของผู้ใหญ่อายุ 25-64 ปี ที่อยู่ที่ร้อยละ 8 ในปี 2022 (Summers-Gabr, Gutkowski, & Kassens, 2024)

นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลายและการเผชิญกับสิ่งเร้าทางสังคมในปริมาณมากยังอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กที่การเรียนรู้บกพร่อง ทำให้พวกเขาประสบความยากลำบากมากขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ การให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อม การเสริมแรง เทคนิคการคิดด้วยภาพอย่างมีกลยุทธ์เป็นแนวทางสำคัญในการให้ช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้อย่างมีประสิทธิภาพในด้านการศึกษาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2562). การศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อเพิ่มความเป็นธรรมในสังคม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.orst.go.th/FILEROOM/CABROYINWEB/DRAWER002/GENERAL/DATA0001/00001477.PDF>
- ฐานเศรษฐกิจ. (2567). ความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) ในเด็กประถมศึกษาทั่วโลก. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.thansettakij.com/health/wellbeing/602000>
- Alloway, T. P. (2016). **Dyslexia and Working Memory**. Retrieved December 11, 2024 from <https://www.psychologytoday.com/us/blog/keep-it-in-mind/201601/dyslexia-and-working-memory>
- American Psychiatric Association. (2024). **What is specific learning disorder? American Psychiatric Association**. Retrieved December 10, 2024 from <https://www.psychiatry.org/patients-families/specific-learning-disorder/what-is-specific-learning-disorder>
- Barrett, P., Zhang, Y., Davies, F., & Barrett, L. (2015). The impact of classroom design on pupils' learning: Final results of a holistic, multi-level analysis. **Building and Environment**, 89, 118-133.
- Berninger, V., Richards, T., & Abbott, R. D. (2015). Differential Diagnosis of Dysgraphia, Dyslexia, and OWL LD: Behavioral and Neuroimaging Evidence. **Reading and Writing**, 28(8), 1119-1153.
- Chung, M. A. D. T. K. (2023). The efficacy of visual aids in enhancing vocabulary acquisition in EFL classes. *International Journal of Social Science and Human Research*, 6 (10), 6397-6403.

- Clark, J. M., & Paivio, A. (1991). Dual coding theory and education. **Educational Psychology Review**, 3(3), 149–170.
- Clifford, S., & Whittaker, D. (2024). Teaching and learning through storyboarding: A new approach via critical reflection. Middle East Research. **Journal of Humanities and Social Sciences**, 3(4), 94-100.
- Dexter, D. D., & Hughes, C. A. (2011). Graphic organizers and students with learning disabilities: A meta-analysis. **Learning Disability Quarterly**, 34(1), 51-72.
- Goswami, U. (2011). A temporal sampling framework for developmental dyslexia. **Trends in Cognitive Sciences**, 15(1), 3-10.
- Grant, K. A., & Ginther, J. R. (2022). Enhancing clinical observation and diagnostic reasoning: The use of visual thinking strategies in psychiatric education. **Academic Psychiatry**, 46(5), 595–601.
- Guo, D., McTigue, E. M., Matthews, S. D., & Zimmer, W. (2020). The impact of visual displays on learning across the disciplines: A systematic review. **Educational Psychology Review**, 32(3), 627-656.
- Jandhyala, D. (2017). **Visual Learning: 6 Reasons Why Visuals Are The Most Powerful Aspect Of eLearning**. **eLearning Industry**. Retrieved December 17, 2024 from <https://elearningindustry.com/visual-learning-6-reasons-visuals-powerful-aspect-elearning>
- Kensinger, E. A. (2009). What factors need to be considered to understand emotional memories? **Emotion Review**, 1(2), 120–121.
- Lachmann, T., & Bergström, K. (2023). Developmental dyslexia and culture: The impact of writing system and orthography. **Journal of Cultural Cognitive Science**, 7(2), 63-69.
- Mayer, R. E., & Moreno, R. (2003). Nine ways to reduce cognitive load in multimedia learning. **Educational Psychologist**, 38(1), 43-52.
- Mayer, R., & Moreno, R. (2005). A cognitive theory of multimedia learning: Implications for design principles. **Journal of Educational Psycholog**, 91(2), 1-12.
- McDonald, K. L. (2021). **The impact of visual schedules for students with disabilities: A literature review**. Retrieved December 20, 2024 from <https://spark.bethel.edu/etd/429>
- Moreno, R., & Mayer, R. (2007). Interactive Multimodal Learning Environments. **Educational Psychology Review**, 19, 309-326.

- Ramirez, G., Chang, H., Maloney, E. A., Levine, S. C., & Beilock, S. L. (2018). On the relationship between math anxiety and math achievement in early elementary school: The role of problem-solving strategies. **Journal of Experimental Child Psychology**, 141, 83–100.
- Roam, D. (2021). **The Back of the Napkin: Solving Problems and Selling Ideas with Pictures**. London: Portfolio.
- Summers-Gabr, N., Gutkowski, V., & Kassens, A. L. (2024). **Gen Z's mental health, economic distress and technology**. Retrieved December 17, 2024 from <https://www.stlouisfed.org>
- Sweller, J. (1988). Cognitive load during problem solving: Effects on learning. **Cognitive Science**, 12(2), 257-285.
- van Garderen, D., & Montague, M. (2003). Visual-Spatial Representation, Mathematical Problem Solving, and Students of Varying Abilities. **Learning Disabilities Research & Practice**, 18(4), 246–254.
- Yenawine, P. (2020). **Understanding visual literacy: The Visual Thinking Strategies approach**. Philip Yenawine. Retrieved December 29, 2024 from <https://www.philipyenawine.com/teaching/2020/8/23/understanding-visual-literacy-the-visual-thinking-strategies-approach>

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผล
ในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATION LEADERSHIP
AND EFFECTIVENESS OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATION
IN SOI DAO DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE UNDER
CHANTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

อัสนัย อัมคาเพท

Atsanai Amkhaphet

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Administration Branch Education Faculty Bangkokthonburi University

e-mail: 6633100243@bkkthon.ac.th

Received: March 14, 2025

Revised: April 17, 2025

Accepted: April 18, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 (2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบพรรณนา ประชากรคือข้าราชการครูของโรงเรียนในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 302 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการใช้ตารางเลขของเครจซี่ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยแยกเป็นโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิอร์ท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับ ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา
อำเภอสอยดาว, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

Abstract

This research objectives were: (1) to study transformational leadership of administrators in primary school of Soi Dao District under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2; (2) to study effectiveness of school administrators in primary school of Soi Dao District under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2; and (3) to study relationship between transformational leadership of administrators and effectiveness of school administrators in primary school of Soi Dao District under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2.

This research was descriptive research. The population were 302 teachers in primary school of Soi Dao District under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample was 175 teachers in primary school of Soi Dao District under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample size was determined by Krejcie and Morgan tables and obtained by proportional stratified random sampling technique. The instrument was a five-point level rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation and hypothesis tested by Pearson's product Moment Correlation Coefficient.

Major findings were: (1) transformational leadership of administrators in primary school of Soi Dao District under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2 in the overall was at high level; (2) effectiveness of school administrators in primary school of Soi Dao District under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2 in the overall was at high level; and (3) relationship between transformational leadership of administrators and effectiveness of school administrators in primary school of Soi Dao District under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2 in the overall were positive high level.

Keywords: Transformational Leadership of School administrator, Effectiveness of School Administration, Soi Dao District, Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

ปัจจุบันทุกองค์กรล้วนต้องเผชิญกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การดำรงชีวิตและเทคโนโลยี ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นความท้าทายในการดำเนินงานขององค์กร รวมทั้งบุคลากรในองค์กรที่ต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้นำมาซึ่งผลสำเร็จและประสิทธิผลของงาน ทั้งนี้การปรับตัวขององค์กรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้นำองค์กร โดยเฉพาะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากกว่าผู้นำโดยทั่วไป (กนกวรรณ ศรีสุนทร และทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2565: 12) เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นการปรับตัวเอง เปลี่ยนวิธีการคิด เปลี่ยนมุมมอง และจำเป็นต้องเตรียมตัวเองให้พร้อม ไม่ว่าเราจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ใด เราก็จะสามารถรับมือได้ และพร้อมที่จะเรียนรู้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (วิจารณ์ พานิช, 2555: 16)

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศเพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ การศึกษาจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1)

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้

ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง เป็นความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสำเร็จของสถานศึกษา นอกจากเป็นผู้ผลักดันให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แล้ว ผู้บริหารยังเป็นทั้งผู้นำในด้านการบริหารและด้านการจัดการเรียนการสอนด้วย ดังนั้นภาวะผู้นำจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้บริหารได้ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานให้มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากผู้นำจะเป็นบุคคลที่สร้างบรรยากาศในองค์กรให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติแล้ว งานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ ยิ่งขึ้นอยู่กับศิลปะในการบริหารงานของผู้บริหารในการบริหารงาน ผู้บริหารจะมีประสิทธิผลเมื่อได้รับการยอมรับ ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องหาวิธีการที่จะจูงใจโน้มน้าวบุคลากรในสถานศึกษา และชุมชนให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลืองานในสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (พนมภรณ์ ศรีโคตร, 2562: 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและความสำเร็จในการบริหาร ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะในการบริหารเป็นสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กล่าวได้ว่า สถานศึกษามีคุณภาพหรือไม่ขึ้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติงาน จะขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญยิ่ง ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง คุณภาพและประสิทธิผลของการศึกษาไทยจะสัมพันธ์และผันแปรไปตามผู้นำ ซึ่งในระดับสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา (วรภัทร ภูเจริญ, 2547: 9-10) ผู้บริหารยุคใหม่จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำความรู้ ความสามารถ ทักษะการบริหาร รวมถึงเทคโนโลยี มาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และรู้จักปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การบริหารเกิดประสิทธิผล และส่งผลดีต่อผู้เรียน ต่อสถานศึกษามากที่สุดผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามารถในการจัดการบริหารงานของผู้บริหารตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรอย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยใช้ทรัพยากรบุคคลและอื่น ๆ ที่มีอยู่โดยผ่านกระบวนการทางการบริหารอย่างมีระบบ เพื่อให้การบริหารงานบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ (สุณา อิศสาหุก, 2555: 48) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาควรประกอบด้วยทักษะด้านเทคนิค คือ ความสามารถของผู้บริหารที่จะเป็นที่ปรึกษา สานิตวิธีการต่าง ๆ และสามารถทำงานใช้ฝีมือ ทักษะด้านมนุษย คือ การจัดการกับมนุษย์โดยตรง ซึ่งใช้วิธีการโน้มน้าวใจ จูงใจให้สมาชิกในองค์กรอยากทำงาน มีวิธีการที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่ร่วมงานไปในทิศทางที่ต้องการได้ ทักษะด้านความคิดคือความสามารถในการมองภาพรวมขององค์กร และผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก ไม่ว่าจะการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (พยอม วงศ์สารศรี, 2552: 57-58)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานโดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กรจูงใจให้ผู้ร่วมงานมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ขององค์กร และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเสริมความสำเร็จให้แก่องค์กร เป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวมเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของผู้นำในระดับต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ จูงใจให้ผู้ได้บังคับบัญชาทำงานด้วยความเสียสละ เต็มใจ รวมถึงสร้างความผูกพันต่อองค์กรและพัฒนาเจตคติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรสู่สิ่งใหม่ ๆ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น (รุ่งนภา จันทรีลี, 2562: 17) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำหรือผู้บริหารมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร จูงใจให้ผู้ร่วมงานสนใจที่จะทำงานและทำงานให้เกิดความสำเร็จอย่างเต็มความสามารถ

จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญ ซึ่ง วิมลพรรณ ช่างคิด (2560: 20) กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งผู้บริหาร จะมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับองค์กรสอดคล้องกับสถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผล สามารถจูงใจให้บุคลากรทำงานด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ ในทำนองเดียวกัน เกศสุตา วรรณสินธ์ (2562: 35) กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ถือเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่มุ่งเปลี่ยนแปลงองค์กรให้ดีขึ้น ด้วยการพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตาม รวมถึงเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงาน ในตระหนักในภารกิจและวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายที่สูงกว่าปกติ ขณะที่ จิระเดช สวัสดิ์ภักดิ์ (2562: 15) กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะช่วยกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีชีวิตชีวา โดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ทำให้ผู้ตามสัมผัสกับภาพที่งดงามของอนาคต และจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตน เพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร ตลอดจนช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาว อีกทั้ง อังกูร เก้าวาลัย (2562: 24-25) กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโรงเรียน เป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณภาพของโรงเรียนที่ดำเนินการ โดยผ่านเครือข่ายบุคคลและบทบาทหน้าที่ขององค์กร ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถในการริเริ่มโครงสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่และภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับผู้อื่น เพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับส่วนรวม มีการร่วมคิดและร่วมรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่พยายามใช้เหตุผล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น นอกจากนี้ อรุมา ศรีประทุมวงศ์ (2563: 22) กล่าวถึง ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อความคิด สร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้ตาม ทำให้ทุกคนยอมรับ มองเห็นและผูกพันต่อวิสัยทัศน์

ของผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง สามารถมองการณ์ไกลและสามารถรับรู้ การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมได้เร็ว

การบริหารในสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป การศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียนคือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและการมีส่วนร่วม กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและ มีส่วนร่วมในการบริหาร ในการกระจายอำนาจในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านทั่วไป เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยเป็น ความสามารถของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ทำงานร่วมกันจนสามารถทำให้นักเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2553: 14) การบริหารงานในองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องมีทักษะการบริหาร มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการบริหารงานในสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านบุคคลและด้าน ทั่วไป และส่งเสริมให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีประสิทธิภาพการทำงานโดยมีการสร้างแรงจูงใจ ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา โดยอาศัย ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และการสร้างความตระหนักต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบของ บุคลากรอันจะนำไปสู่การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด (ศราวุธ สายตา, 2563: 24) ประสิทธิภาพของโรงเรียนเป็นผลสำเร็จของการบริหารโรงเรียนที่เกิดจาก ความสามารถ ของผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานด้านบริหาร วิทยาลัยประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย ในบริหารโรงเรียนตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 28)

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้ที่จะต้องนำทักษะ ความรู้ความสามารถ มาบริหารจัดการเพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้บริหาร บุคลากรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ในการบริหารงาน 4 ด้านให้สอดคล้องกับประสิทธิผลของ สถานศึกษา โดยเป็นไปตามความต้องการของนักเรียนและชุมชน เพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามนโยบายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทาง วิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น จะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อ การทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด (วีรยุทธ ชาติตะกานนท์, 2551: 59) และผลของการบริหารนอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อผู้บริหารในการบริหารจัดการ งานทั้ง 4 ด้านให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีคุณภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อ นักเรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนการที่จะเปลี่ยนแปลง วิทยาลัยให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงย่อมสามารถ

บริหารปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมวิชาการ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นจะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด (วีรยุทธ ชาตะกาญจน์, 2551: 59) สำหรับประสิทธิผลในการบริหารองค์กรที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถขององค์กรในการบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ รวมไปถึงการบรรลุผลในระดับสูง การที่จะบรรลุผลในการบริหารองค์กรจะต้องรักษา สภาพแวดล้อมการทำงาน การมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และการจัดการผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

จากปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ความสำคัญของภาวะผู้นำและประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำต่าง ๆ ของผู้บริหาร เพราะถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อ การบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงขึ้น ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักวิชาการต่าง ๆ โดยยึดตามแนวทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย (Path-Goal Theory) ของเฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, 1974: 81-97) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท 1) ภาวะผู้นำแบบ สนับสนุน (Supportive Leadership) คล้ายกับพฤติกรรมมุ่งมิตรสัมพันธ์ ผู้นำจะเป็นมิตรกับ ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน 2) ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Directive Leadership) คล้าย กับพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งกิจสัมพันธ์เป็นพฤติกรรมของผู้นำ ที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการใช้คำสั่ง เกี่ยวกับการทำงาน แจ้งความคาดหวังให้ทราบ บอกวิธีทำงาน กำหนดเวลาทำงานสำเร็จให้ทราบ พร้อมกับ กฎระเบียบต่าง ๆ ในการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement-Oriented Leadership) เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย สร้างมาตรฐานด้วยความเป็นเลิศ สูงแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างความมั่นใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ทำงานได้มาตรฐานสูงได้สำเร็จ 4) ภาวะผู้นำ แบบให้มีส่วนร่วม (Participative Leadership) เป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการขอ คำปรึกษาก่อนที่จะตัดสินใจ มีการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจส่วนประสิทธิผล ของโรงเรียนผู้ศึกษายึดตามแนวคิดของ ฮอยและเฟอร์กูสัน (Hoy and Ferguson, 1985) มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 3) ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู 4) ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่าง มีประสิทธิภาพและ 5) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและ ภายนอก ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในเบื้องต้นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลการ บริหารงานโรงเรียนมีโอกาสที่จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ยังพบข้อบกพร่องที่ควรพัฒนาบางประการ เกี่ยวกับภาวะผู้นำ ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และสภาวะแวดล้อม เช่น อำนาจการตัดสินใจทุกเรื่อง เพียงผู้เดียวของผู้บริหาร ผู้บริหารบางคนไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วม การกำหนดระยะเวลา การทำงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติอาจมีความกระชั้นชิด สื่อการเรียนการสอนที่ไม่ทันสมัย เหมาะสมกับ ความต้องการและความสนใจของนักเรียน นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตไม่ทั่วถึง ส่งผลให้สะท้อน ไปยังประสิทธิผลของสถานศึกษา

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ยังพบข้อบกพร่องที่ควรพัฒนาบางประการ เกี่ยวกับภาวะผู้นำ ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และสภาวะแวดล้อม เช่น อำนาจการตัดสินใจทุกอย่างของผู้เดียวของผู้บริหาร ผู้บริหารบางคนไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วม การกำหนดระยะเวลาการทำงานให้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติอาจมีความกระชั้นชิด สื่อการเรียนการสอนที่ไม่ทันสมัย เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตไม่ทั่วถึง ส่งผลให้สะท้อนไปยังประสิทธิผลของสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนางานของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น และศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทราบข้อมูลพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนของตนเอง สามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาตนเอง ให้เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม และมีศักยภาพในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารให้ดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

การดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย (Path-Goal Theory) ของเฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, 1974: 81-97) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive Leadership)
- 2) ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Directive Leadership)
- 3) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement-Oriented Leadership)
- 4) ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (Participative Leadership)

1.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ตามแนวคิดของฮอยและเฟอร์กูสัน (Hoy and Ferguson, 1985) ในการวิจัยครั้งนี้ มี 5 องค์ประกอบหลักคือ

- 1) ความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน
- 2) ความพึงพอใจในการท างานของครู
- 3) ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู
- 4) ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ศึกษาในครั้งนี้เป็น ข้าราชการครูในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย 20 โรงเรียน จำนวน 302 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 175 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 608) จากนั้นนำไปสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 2 ตัวแปรคือ

3.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอ สอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

3.2 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางภาวะผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมาย (Path-Goal Theory) ของเฮาส์และ มิทเชลล์ (House & Mitchell, 1974: 81-97) ของผู้บริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

- 1) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive Leadership)
- 2) ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Directive Leadership)
- 3) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement-Oriented Leadership)
- 4) ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (Participative Leadership)

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

5 หมายถึง	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2566 เป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert scale) โดยผู้วิจัยกำหนดน้ำหนักการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

- 5 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 สถิติในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

5.1.2 สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

5.2 สถิติพรรณนา

5.2.1 ความถี่ (Frequency)

5.2.2 ร้อยละ (Percentage)

5.2.3 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)

5.2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 สถิติในการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยการใช้การทดสอบด้วยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

กรอบความคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารตามแนวทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย ของ เฮ้าส์ และมิทเชลล์ (House & Mitchell, 1974: 81-97) กับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดของ ฮอยและเฟอร์กูสัน(Hoy and Ferguson, 1985) โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรที่ 1

ตัวแปรที่ 2

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ของผู้บริหารโรงเรียน 4 แบบ**

- 1) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน
- 2) ภาวะผู้นำแบบสั่งการ
- 3) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ
- 4) ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม

**ประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียน
ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ**

- 1) ความใฝ่รู้ รักการอ่าน
แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน
- 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู
- 3) ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรม
และเทคโนโลยีของครู
- 4) ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากร
อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะ
แวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก

7. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ได้แก่ ข้าราชการครูในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ทั้งหมดจำนวน 175 คน เพศที่มากที่สุด คือ เพศหญิง จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 76 ช่วงอายุที่มากที่สุด คือ ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 46.30 ส่วนช่วงอายุน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 ระดับการศึกษาที่มากที่สุด คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 85.10 และระดับการศึกษาที่น้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาโท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 14.90 ส่วนด้านประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด คือ ประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10 และประสบการณ์ในการทำงานที่น้อยที่สุด คือ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดถึงต่ำที่สุด ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ($\bar{X} = 4.22$) 2) ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.08$) 3) และภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.03$)

3. ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดถึงต่ำที่สุด ดังนี้ 1) ความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ($\bar{X} = 4.13$) 2) ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู

ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากระทบทั้งภายในและภายนอก ($\bar{X} = 4.10$)
 3) ความพึงพอใจในการทำงานของครู ($\bar{X} = 4.08$) และ 4) ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.07$)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหาร (X_{tot}) กับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) สำหรับโรงเรียนในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กัน ทางบวกในระดับสูง ($r_{xy} = 0.848$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายคู่ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (X_{tot}) กับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียน (Y_{tot}) เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในรูปแบบทั้ง 4 รูปแบบ (X_1, X_2, X_3, X_4) กับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียนภาพรวมตามตัวแปร $X (Y_{tot})$ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากสูงไปต่ำ ได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r_{X4Y_{tot}} = 0.757$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จกับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r_{X3Y_{tot}} = 0.741$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบสั่งการกับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r_{X2Y_{tot}} = 0.677$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบสนับสนุนกับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r_{X1Y_{tot}} = 0.642$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างการบริหารงาน มีการปฏิรูปการศึกษา รวมถึงกระบวนการเรียนรู้โรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล ผู้บริหารจึงเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย นโยบาย วางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนองค์กรในสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีอุดมการณ์มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร ใช้การกระตุ้นทางปัญญามีการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สร้างแรงบันดาลใจ และคำนึงถึงปัจเจกบุคคลเอาใจใส่พิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคลเพื่อความสัมฤทธิ์และแปลงนโยบายลงสู่การปฏิบัติสอดคล้องกับงานวิจัยของรฐนันท์ สุนันทวนิช (2561) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของมะสุกรี ตายะกาเร็ง (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลาภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลาภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศและขนาดโรงเรียน ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 5) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลาความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า

2.1.1 ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังโรงเรียนโดยตรง มีการพัฒนาการบริหารจัดการโดยการอบรม ศึกษาดูงาน และศึกษาต่อให้เกิดวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล พันศรี (2559) ที่ศึกษาแบบสภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.1.2 ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา เป้าหมายที่ 1 มีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษาให้มีเอกภาพ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุง แก้ไขและบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปรับบทบาท และภารกิจของรัฐ ความเป็นอิสระและความรับผิดชอบของสถานศึกษา การระดมทุนและร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประธาน ยศรุ่งเรือง (2559) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์จัดบรรยากาศการทำงานที่ดีให้บุคลากรมีโอกาสพบปะสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้ความยุติธรรมกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำวิจัยในชั้นเรียน และมีการพัฒนามาตรฐานการทำงานที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยจัดให้มี

การอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก

2.1.3 ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายในและมีการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานอย่างเป็นระบบตามแผนที่วางไว้ มีการกำหนดเป้าหมายการทำงานอย่างชัดเจน มีการกำหนดความคาดหวังที่มีมาตรฐานสูงในความสำเร็จต่อการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรีวรรณ ช่างโม (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5 พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) สร้างสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.946 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 89.5

2.1.4 ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสตรีใช้ความพยายามสูง ผู้นำเพิ่มความคาดหวังระหว่างความพยายามกับผลงานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำแบบสั่งการ (Directive Leadership) เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการใช้คำสั่งเกี่ยวกับการทำงาน รวมทั้งแจ้งความคาดหวังให้ทราบ บอกถึงวิธีการทำงาน ตลอดจนกำหนดเวลาทำงานสำเร็จให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ ผู้นำแบบใช้อำนาจจะกำหนดมาตรฐานของการทำงานพร้อมกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นภาวะผู้นำที่คล้ายกับพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งกิจสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ สุบรรณ (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับ คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) การบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับ คือการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก

2.2 การบริหารงานประสิทธิผลของโรงเรียนของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ประกอบด้วยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการบริหารงาน ด้านการวางแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติตามแผนที่เป็นระบบ รวมถึงมีทักษะในการ

แก้ปัญหา มุ่งพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความตั้งใจในการพัฒนา นักเรียนให้มีความรู้ มีทักษะในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทกร อรุณโน (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก และด้าน ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูมากร เจตีย์คำ (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพในการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ยังพบว่า

2.2.1 ด้านความเข้าใจ รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ตามความคิดเห็นของ ครูที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนในสถานศึกษาได้มีการศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูลด้วยตนเองจากสื่อเทคโนโลยี แสวงหาความรู้อยู่เสมอ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 มาตรา 24 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพรรณ สุริโย (2552: 34) ได้สรุปว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากความสนใจ ตระหนัก เห็นความสำคัญ มีความต้องการจะพัฒนาตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบตนเอง ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูล หาความรู้ รักการอ่านแสวงหาความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนและความรู้ทั่ว ๆ ไป ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ทั้ง ภายในและภายนอกโรงเรียน ตลอดจนสามารถถ่ายทอดโอนการเรียนรู้และทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้จาก สถานการณ์หนึ่ง ไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งได้ ซึ่งความสำเร็จของการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นมีเงื่อนไขและปัจจัยหลักอยู่ที่ตัวผู้เรียนที่ต้องมีวินัย ความมุ่งมั่นและนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยสถาบันทางสังคมทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวและสถานศึกษาที่มีหน้าที่บ่มเพาะ และขัดเกลาในวัยเยาว์ต้องปลูกฝังนิสัยแห่งการเรียนรู้ รวมถึงสถาบันอื่น ๆ ที่ จะช่วยกันสร้างสรรค์บรรยากาศที่จะส่งเสริมหรือจูงใจให้เกิดการเรียนรู้

2.2.2 ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครูตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของโรงเรียน มีความภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงาน รวมทั้งมีวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และเพียงพอกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐนันท์ สุนันทวนิช (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกโดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2.3 ความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีของครู ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูเป็นบุคคลที่จัดทำเอกสารประกอบการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ โปรแกรมต่าง ๆ และแบบเรียนสำเร็จรูปมาช่วยในการสอน เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้และช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาวิ เตียงตรง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.2.4 ด้านความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรทุกด้านให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของจุฬารัตน์ เรณูมาน (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ผลการวิจัย พบว่าผลการศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาพิเศษโลกเขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ-อุปกรณ์และด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่

2.2.5 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายใน และภายนอก ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน มีการยอมรับแนวคิดวิธีการ ตลอดจนเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตามแนวคิดของเบนนิส (Bennis, 1986: 68-69) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมุทพร ชำนาญ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษาของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษาของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านบริหารวิชาการกับด้านความใฝ่รู้รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคลกับด้านความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารกับการบริหารประสิทธิผลโรงเรียนในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.3.1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามวัตถุประสงค์ ของผู้บริหารโรงเรียนแบบสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับการบริหารประสิทธิผลโรงเรียนในอำเภอสอยดาว เป็นไปในทางบวกระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.642^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนแบบสนับสนุนเปิดโอกาสให้ครูได้พบ เพื่อปรึกษาหารือ เข้าใจความรู้สึก รับรู้ปัญหาต่าง ๆ เอาใจใส่และให้คำแนะนำช่วยเหลือครูในการพัฒนาตนเอง และความก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธูมากร เจริญคำ (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3.2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามวัตถุประสงค์ ของผู้บริหารโรงเรียนแบบสั่งการ มีความสัมพันธ์กับการบริหารประสิทธิผลโรงเรียนในอำเภอสอยดาว เป็นไปในทางบวกระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.677^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตอำเภอสอยดาว

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำแบบสั่งการ เป็นรูปแบบผู้นำที่มุ่งเน้น และให้ความสำคัญกับงานเป็นหลัก เข้าควบคุม สั่งการ ผลักดันให้เกิดผล ควบคุมการตัดสินใจ แจกแจงบทบาท กำหนดกฎเกณฑ์ วิธีปฏิบัติงานและความคาดหวังที่ชัดเจน มีมาตรการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างเข้มงวด จะไม่ให้ความสำคัญด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในทีมมากนัก เหมาะกับสมาชิกในทีมที่มีความพร้อมน้อย มีข้อจำกัดด้านทักษะความสามารถ และยังขาดความมุ่งมั่นใส่ใจในงาน จึงต้องให้คำชี้แนะขั้นตอนและวิธีการทำงานที่ชัดเจน ใกล้ชิด ดังเห็นได้จากครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 76.50 ที่มีประสบการณ์ทำงานไม่เกิน 10 ปี จึงยอมรับรูปแบบการบริหารแบบสั่งการ ตรงกับแนวคิดของ ดักลาส แมคเกรเกอร์ (Douglas Mc Gregor, 1960) ที่กล่าวถึงทฤษฎี X (Theory X) ที่เห็นว่าโดยธรรมชาติของมนุษย์ที่แท้จริงนั้น มนุษย์ไม่ชอบทำงาน หากมีโอกาสหลีกเลี่ยงได้ก็พยายามหลีกเลี่ยง เห็นว่าวิธีที่จะทำให้มนุษย์ทำงานได้นั้น ต้องใช้วิธีบังคับ ควบคุม ช่มชู้ สั่งการ และลงโทษ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ยังมีครูอีกจำนวนหนึ่งที่ยอมรับการสั่งงานโดยตรงจากผู้บริหาร สอดคล้องกับพัชรวิวรรณ ช่างโม (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.946 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 89.5

2.3.3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามวัตถุประสงค์ ของผู้บริหารโรงเรียนแบบมุ่งความสำเร็จ มีความสัมพันธ์กับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นไปในทางบวกระดับสูง ($r_{xy}=0.741^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย เน้นการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล มีการแสวงหาแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีความคาดหวังที่มีมาตรฐานสูงในความสำเร็จต่อการปฏิบัติงาน แสดงความมั่นใจว่าครูสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ สุบรรณ (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก

2.3.4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามวัตถุประสงค์ ของผู้บริหารโรงเรียนแบบให้มีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นไปในทางบวกระดับสูง ($r_{xy}=0.757^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาของโรงเรียน ในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารเปิดโอกาส ให้ครูมีส่วนร่วม ตัดสินใจร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของครู สนับสนุน และกระตุ้นให้ครูเกิดการอภิปราย เสนอแนะ

การปฏิบัติงาน ประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันแก้ปัญหาอยู่เสมอ สอดคล้องกับสุกัญญา พูลกสิ (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและวัฒนธรรมองค์การ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและวัฒนธรรมองค์การตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9. ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

9.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารให้ชัดเจนขึ้น ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

9.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารประสิทธิผลของโรงเรียน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและข้าราชการครู ในการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน ควรให้ความสำคัญในประเด็นใดบ้าง เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของโรงเรียนให้สูงขึ้น

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมองเห็นประเด็นที่ควรมีการวิจัย เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

9.2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับการบริหารงานวิชาการหรืองาน 4 ฝ่ายกับเขตพื้นที่อื่น ๆ

9.2.2 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารในอนาคต

9.2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริหารสามารถบริหารประสิทธิผลของโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารต่อไป

9.2.4 ควรศึกษาการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียนในเชิงลึก เพื่อใช้ประกอบกับผลงานวิจัยในด้านการบริหารประสิทธิผลของโรงเรียน ในด้านอื่น ๆ เพื่อความมั่นใจในการนำไปประยุกต์ใช้

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ศรีสุนทร และทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2565). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(12), 101-117.
- กัญญา เพ็ชรนอก. (2556). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- เกศสุตา วรรณสินธ์. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ขวัญใจ เกตุอุดม. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- จรัส อติวิทยากรณ์. (2554). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จิระเดช สวัสดิ์ภักดิ์. (2562). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑารัตน์ เรณูมาน. (2565). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธุมกร เจตีย์คำ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นนทกร อรุณโน. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิรมล พันศรี. (2559). แบบสภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. ปริญญาวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2553). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร :
 ทริปเปิ้ลกรุ๊ปจำกัด.
- ประธาน ยศรุ่งเรือง. (2559). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
 มหบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2552). **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พนมภรณ์ ศรีโคตร. (2562). **ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับ
 ความพึงพอใจการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 พระนครศรีอยุธยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พัชรีวรรณ ช่างโม. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการ
 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5**.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม.
- พิมพ์พรรณ สุริโย. (2552). **ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล
 กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
 มหบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- มะสุกรี ตายะกาเร้ง. (2565). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการ
 ปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
 มหบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- รัฐนันท์ สุนันทวนิช. (2561). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความ
 พึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- รัตนาวดี เทียงตรง. (2564). **การศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูใน
 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2**. สารนิพนธ์
 การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รุ่งนภา จันทร์ลี. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
 แห่ง การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2**.
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เรียม สุขกล้า. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกับประสิทธิผล**

- โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2547). **การบริหารคนคือ Change Management.** กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์.
- วราภรณ์ สุบรรณ. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงาน
บุคคลของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้.** คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสด
ศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิชารัตน์ ธรรมะรัตน์จินดา. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วินัย คำประดิษฐ์. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 1-2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิมลพรรณ ช่างคิด. (2560). **การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา.** วิทยานิพนธ์
คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิเศษ ภูมิวิชัย. (2552). **องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี.
- วีรยุทธ ชาตะกาญจน์. (2551). **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารศึกษามีอาชีพ.** กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภัทร ภูเจริญ. (2547). **การบริหารคนคือ Change Management.** กรุงเทพมหานคร : อริยชน.
- ศราวุธ สายตา. (2563). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานบุคคลโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.** วิทยานิพนธ์คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหาร.**
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง. (2552-2559).**
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2560-2579). **แผนการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพมหานคร :
บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สมุท ข่านาญ. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษา**

ของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุกัญญา พูลกลี. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและ
วัฒนธรรมองค์การตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุณา อีสสาหาก. (2555). **ทักษะการบริหาร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สุพจน์ สุขสบาย. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผล
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สุวรรณา เทพประสิทธิ์. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบวิถีทาง-เป้าหมายของผู้บริหารกับ
ประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประม
ศึกษา ปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีบริหาร
การศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อรอุมา ศรีประทุมวงศ์. (2563). **การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์
การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร.

อังกูร เถาว์วัลย์. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17.** วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Bennis, Werren G. (1971). "Toward a Truly Scientific Management : The Concept of
Organization Health" in Chorpade. J, (ed) **Assessment of Organizational
Effectiveness : Issues.** Analysis, Reading. P. 116-143. Pacific Palisades, Calif : Goodyear
Publishing Company. Inc.

House, R. J. & Mitchell, R.R. (1974). 'Path goal theory of leadership.' *Journal of Contemporary
Business.* 3,81-97.

Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (1985). **A Theoretical Frame work and Exploration of Organizational
Effectiveness in School.** *Educational Administration Quarterly,* 21(2) : 121-122.

การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
RELATIONSHIP BUILDING OF SCHOOLS AND COMMUNITIES AFFECTING
SCHOOL ADMINISTRATION UNDER CHIYAPOOM PROVINCIAL
ADMINISTRATION ORGANIZATION

สุรเชษฐ์ ภิรมย์ศรี

Surachet Piromsri

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Education, Bangkok Thonburi University

e-mail: surachetpiom2519@gmail.com

Received: January 13, 2025

Revised: April 24, 2025

Accepted: April 25, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ (2) ศึกษาการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ (3) ศึกษาการสร้างสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 268 คน โดยเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน วิธีดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) สร้างเครื่องมือ (3) เก็บรวบรวมข้อมูล และ (4) วิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า (1) การสร้างสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ระดับมาก (2) การบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) การสร้างสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การสร้างสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน, การบริหารสถานศึกษา, องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the relationship of schools and communities under the Chaiyaphum Provincial Administration Organization, (2) to study school administration under the Chaiyaphum Provincial Administration Organization, and (3) to study the relationship of educational institutions with communities that affect the administration of educational institutions under the Chaiyaphum Provincial Administration Organization.

This research employed a survey methodology. The sample was school administrators and teachers under the Chaiyaphum Provincial Administrative Organization, determined using the Krejcie and Morgan's table. The research consisted of four steps: (1) studying research papers and theories; (2) creating research instruments; (3) collecting data; and (4) analyzing data. The instrument used for data collection was a five-point Likert-scale questionnaire. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression.

The research findings revealed that: (1) relationship building between schools and communities was at a high level; (2) school administration under the Chaiyaphum Provincial Administration Organization was, overall, at a high level; and (3) relationship building between schools and communities significantly affected school administration under the Chaiyaphum Provincial Administration Organization, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Building relationships between educational institutions and communities, administration, Chaiyaphum Provincial Administrative Organization

---

บทนำ

การสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนโดยทั่วไป จะส่งผลดีในการบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกันช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ บทบาทหน้าที่สำคัญของโรงเรียนต่อชุมชน คือ บทบาทในการให้การศึกษอบรมแก่บุคลากรในชุมชน ส่วนบทบาทสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียนคือบทบาทในการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา

ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลจากรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่าดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังไม่เป็นระบบ เช่น ไม่มีสื่อเชื่อม

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ขาดการรับข้อมูลข่าวสารและความต้องการของชุมชน ทำให้เกิดปัญหากับการประสานงานกับชุมชนยังไม่ดีเท่าที่ควร สำหรับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียน จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยพบว่า คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนยังไม่เข้าใจ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ทำให้โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ทั้งนี้เพื่อที่จะนำไปเป็นประโยชน์โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนใน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 26 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการสถานศึกษา 26 คน ครู 624 คน รวมทั้งสิ้น 650 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 268 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา 26 คน ครู 242 คน เปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มแบบชั้นภูมิและเปรียบเทียบสัดส่วนตามจำนวนของครูในแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยแบบสอบถามเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีเกณฑ์การจัดระดับดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม การบริหารสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 7 พิมาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's Scale , 1967) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนและกรอบการวิจัย

3.2 สร้างแบบสอบถามแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3.3 นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณานอกนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข ที่ปรับแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับแก้ไขแล้วเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความตรงตามเนื้อหา แล้วค่าความเที่ยงตรง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ที่ยอมรับได้ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป ผลการค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.7-1.00

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้เท่ากับ 0.85

3.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ดำเนินจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

4.2 เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 268 ฉบับ และนัดเก็บแบบสอบถามในสัปดาห์ถัดไป

4.3 แบบสอบถามที่ได้รับกลับมา 268 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม

4.4 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ กำหนดดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Best, 1977)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และความสัมพันธ์โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=268)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	26	9.70
ครูผู้สอน	242	90.30
รวม	268	100
2. ประสบการณ์การทำงาน		
1-7 ปี	104	38.80
8 ปี ขึ้นไป	164	61.20
รวม	268	100
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	158	59.00
ปริญญาโท	107	39.90
ปริญญาเอก	3	1.10
รวม	268	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 ครูผู้สอน จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 90.30 ประสบการณ์การทำงาน 1-7 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 ประสบการณ์การทำงาน 8 ปี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 61.20 การศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 การศึกษา ระดับปริญญาโท จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 39.90 การศึกษา ระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษา กับชุมชน โดยรวมและรายด้าน (n=268)

ข้อ	การสร้างความสัมพันธ์ ของสถานศึกษากับชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการสร้าง ความสัมพันธ์
1	ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม	4.44	0.33	มาก
2	ด้านการให้บริการชุมชน	4.50	0.32	มาก
3	ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน	4.45	0.33	มาก
4	ด้านการประชาสัมพันธ์	4.63	0.34	มาก
	โดยรวม	4.50	0.33	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารสถานศึกษา

โดยรวม และรายด้าน

(n=268)

ข้อ	การบริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการบริหารสถานศึกษา
1	ด้านการบริหารวิชาการ	4.49	0.34	มาก
2	ด้านการบริหารงบประมาณ	4.51	0.30	มากที่สุด
3	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.47	0.31	มาก
4	ด้านการบริหารทั่วไป	4.46	0.30	มาก
โดยรวม		4.48	0.31	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. การบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. ผลการวิเคราะห์การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน ด้านการบริหารชุมชน เป็นตัวพยากรณ์สามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ตอนที่ 2 แบบสอบถามทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 26.50 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เข้าไปมีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 34.10 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 7.6

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีจุดเน้นในด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ข้อมูล ข่าวสารของสถานศึกษาผ่านระบบเสียงตามสายเป็นประจำ ทั้งยังจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดง

ความคิดเห็น และสถานศึกษาได้นำมาพิจารณาปรับปรุงแผนพัฒนาให้ตรงกับกับความต้องการของชุมชน นอกจากนี้สถานศึกษาได้มีการเชิญผู้ปกครอง หรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นในมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และบุคลากรเข้าร่วมในการพัฒนา การพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อ การบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของนักวิชาการ ปัทมาพร แสงแจ่ม (2559) โดยได้ให้ความหมายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่มีต่อนักเรียน ซึ่งเป็น เยาวชนของชุมชน และยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน พบว่าการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชน เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน ทั้งนี้ทั้ง สองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดี ให้เกิดขึ้นได้บทบาทหน้าที่สำคัญของโรงเรียนต่อชุมชน คือบทบาทในการให้การศึกษอบรมแก่บุคลากรใน ชุมชน ส่วนบทบาทสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียนคือบทบาทในการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาและบทบาทในการกำกับติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีแนวทางในการดำเนินการ สองแนวทาง คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์ทางตรง ประกอบด้วยวิธีการหลัก 2 ประการ ได้แก่ การนำ โรงเรียนออกสู่ชุมชน และการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน และ 2) การสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม โดยการ พัฒนาให้บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์อันดีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ การปรับปรุงพัฒนา โรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงามเป็นที่ประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน และยิ่งสอดคล้องกับ นพภัสสร เลิศยศอนันต์ และคณะ (2561: 29) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจัดลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับคือ ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ ชุมชน ด้านการเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน ด้านการเป็น ศูนย์รวมเกี่ยวกับความรู้ และเมื่อเปรียบเทียบ ระดับความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนจำแนกตามสถานภาพหน้าที่โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจำแนก ระดับชั้นเรียนที่เปิดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรัตน์ ปึงข้อ (2558: 6) ซึ่งได้ศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเครือข่ายเขาฉกรรจ์ สำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยมีขอบข่ายฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 โดยทำการศึกษา 5 ด้าน คือ 1) การให้บริการชุมชน 2) การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน 3) บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 5) การประชาสัมพันธ์

และสอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งทิพย์ เข็มทิศ (2559 : 31) กล่าวว่า หลักการการบริหารการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีดังนี้ 1) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) การให้บริหารชุมชน 3) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 4) การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนร่วมมือในการพัฒนาชุมชน และ 5) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

2. การบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบท เพื่อกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับนักเรียน โดยการประชุมร่วมกับครู คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์กำหนดนโยบาย จัดโครงการกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษา อีกทั้งยังมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมและกระบวนการพัฒนาผู้เรียน และกำกับติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณที่ชัดเจน พร้อมเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานงบประมาณ นอกจากนี้สถานศึกษายังให้การติดตาม นิเทศ การปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างทั่วถึงทุกคน เพื่อประเมินผลและพัฒนาบุคลากร รวมไปถึงการวิเคราะห์ บริบท และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ปรับปรุงพัฒนา สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน และบริเวณโรงเรียนให้มีความสะอาด สวยงาม เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเหมาะสมกับการเป็นแหล่งให้บริการชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการจิตกรจรรยา ทรงวิทยา (2562: 14) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือให้ นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ของวิชาที่เรียน มีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ตามขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศ (Gold, 2000: 29) ได้ศึกษาเรื่อง การให้ชุมชนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนในเขตเมืองครอบคลุม ไปถึง ความต้องการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ชุมชนและโรงเรียน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ เกี่ยวข้องกันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และนักศึกษาที่มีรายได้ต่ำจะมีปัญหาในการมี ปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดับ การศึกษาของผู้ปกครองมีผลต่อการให้ ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญพิชชา มีแก้ว (2562: 65-66)

3. การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปร ด้านการบริการชุมชน (X2) และด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน (X3) สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ได้ร้อยละ 34.10 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ดีนั้น มีผลต่อการบริหารการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเห็นความสำคัญของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ 1) เป็นการส่งเสริมแหล่งความรู้วิทยากรต่าง ๆ ในการศึกษาให้แก่เยาวชนและประชาชน 2) เป็นการร่วมกันคัดสรรและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพการศึกษาให้กับสมาชิกของชุมชน 3) เป็นการดำเนินงานร่วมกันในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและชุมชน 4) เป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนและชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนา

ทางสังคมร่วมกัน 5) เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีและแก้ปัญหาความขัดแย้ง พร้อมทั้งเกิดความสามัคคีของทั้งโรงเรียนและชุมชน 6) เป็นการทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เกิดทัศนคติที่ดีต่อการร่วมกันสร้างสรรค์ความพร้อมทุก ๆ ด้านของโรงเรียน และชุมชน 7) เป็นการสร้างศูนย์รวมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยโรงเรียนเป็นอุทยานและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน 8) เป็นการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างมาตรฐานคุณภาพการศึกษา คุณภาพชีวิตวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สิ่งแวดล้อม และพลังงานธรรมชาติ ให้สืบทอดและพัฒนาต่อเนื่องอย่างถาวร และมีกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสม และบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนที่สำคัญก็คือเป็นการสร้างประโยชน์ให้ทั้งสองฝ่ายทั้งโรงเรียนและชุมชน โดยที่ทุกฝ่ายจะต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน สามารถปฏิบัติงานร่วมกันอย่างราบรื่นซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีและเกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิกา แก้วจ้อน (2565: 67-80) ศึกษาเรื่องสภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น และด้านการเยี่ยมบ้านนักเรียนไม่แตกต่างกัน และพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาแตกต่างกัน ยังสอดคล้องกับแนวคิดนักวิชาการ Schacffer (1992 อ้างถึงใน รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. 2559: 45) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนตัวอย่างระหว่าง ค.ศ. 1982-1989 ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมและแนวทางที่ใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเรื่อง การวางแผนที่ดี การประสานงานที่ดีจะต้องมาจากความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีหลักฐานยืนยันที่เด่นชัดของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนที่บุคลากรมีความอบอุ่นและมีกำลังใจคือโรงเรียนที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดนักวิจัย สมนึก พงษ์สกุล. (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยและรูปแบบยุทธวิธีการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ พบว่าปัจจัยยุทธวิธีการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วย 4 ปัจจัยได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม 2) การสร้างภาคีเครือข่าย 3) การประชาสัมพันธ์ และ 4) การบริการชุมชน และยังสอดคล้องกับนักวิจัย กัญจนพร ศรีมงคล. (2565: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา พบว่าการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก การบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ของสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนกับการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ของสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ
3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ของสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กัญจนรัตน์ สินธุรัตน์. (2559). การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ไกรพล คำนาค. (2561). การบริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ขวัญใจ พุ่มโอ. (2562). รูปแบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- จิตรจรรุญ ทรงวิทยา. (2562). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 4(1), 14-19.
- จิรนนท์ หนูผาสุก. (2558). สภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี. งานนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- ชูชาติ พวงสมจิตร์. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. **วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะมหาวิทยาลัยศิลปากร**, 10(2), 13-43.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). **เทคนิคการใช้ สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ฐิติมาภรณ์ นาคเจือ. (2558). การเข้าร่วมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ **โรงเรียนอนุบาลวัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1**. งานนิพนธ์การศึกษาหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัชชัย ผ่องสวัสดิ์. (2555). **การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน**. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัน ไทรงาม อัญชญา พานิช และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (2560). องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะครูในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มภาคกลางและภาคตะวันออก. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร**, 10(1), 519-532.
- เทิดพงษ์ ศรีวิเศษ. (2557). การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED**, 9(3), 583-597.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- นพภัทร เลิศยศอนันต์, สุเทพ เมย์ไธสง และกุลศร ศรี สารคาม. (2561). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด**, 7(1), 24-34.
- นาวิน แกละสมุทร. (2562). การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**, 4(3), 569-580.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่)**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปฎิภาณ ศาสตรอำานวย กาญจนนา บุญภักดี และบุญจันทร์ สีสันต์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**, 17(1), 129-134.
- ประภาพร โสภารักษ์. (2555). **การบริหารและการจัดการสถานศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://sites.google.com/site/narubadininterschool/phl-ngan/kar-brihar-laea-kar-cadkarsthan-suksa>.

ประสงค์ ถึงแสง. (2559). กลยุทธ์การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน.

สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52243/-edu-teartedu-teart-teartdir>.

อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
พฤติกรรมการสอนของครูและสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
THE INFLUENCE OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATOR, TEACHERS' TEACHING BEHAVIOR AND ORGANIZATIONAL
HEALTH OF STUDENT QUALITY AT THE SECONDARY LEVEL
IN SCHOOLS OF BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

นัฐริกา สมเจริญ*¹ และ จันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์²

Nuttariga Somcharoen*¹ and Jantarat Phutiariyawat²

*¹⁻²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*¹⁻²Educational Administration, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: proudnuttariga@gmail.com

Received: March 13, 2025

Revised: April 25, 2025

Accepted: April 28, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู สุขภาพองค์การ และคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การ ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร 3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การ ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 280 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของตัวอย่าง ตามแนวคิดของ Hair; et al. (2006) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60-1.00 และทำการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.985 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบ SEM เพื่อเป็นการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างโมเดล การวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู สุขภาพองค์การ และคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อยู่ในระดับสูงมาก 2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และสุขภาพองค์การ และตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ พฤติกรรมการสอนของครู และคุณภาพผู้เรียน เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ที่จะทำให้เกิดภาวะร่วมเส้นตรง พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง คือ มีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.637-0.761 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลจากตัวแปรชุดนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ต่อไป 3. โมเดลอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การ ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร หลังปรับโมเดล ข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนได้ ร้อยละ 60.70 โดย อิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) ต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียน คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ($\beta = 0.348$) พฤติกรรมการสอนของครู ($\beta = 0.178$) และสุขภาพองค์การ ($\beta = 0.288$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อตัวแปรทั้ง 3 เพิ่มระดับขึ้นก็จะส่งผลให้ตัวแปรคุณภาพผู้เรียนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียน ($\beta = 0.047$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครูเป็นตัวแปรส่งผ่าน และ ตัวแปรสุขภาพองค์การ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียน ($\beta = 0.097$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู เป็นตัวแปรส่งผ่าน แสดงให้เห็นว่าเมื่อตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแปรสุขภาพองค์การเพิ่มระดับขึ้นก็จะส่งผลผ่านตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู ทำให้ตัวแปรคุณภาพผู้เรียนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา, พฤติกรรมการสอนของครู, สุขภาพองค์การ, คุณภาพผู้เรียน

Abstract

The objectives of this study were to: 1. examine the levels of instructional leadership of school administrators, teachers' teaching behavior, organizational health, and student quality in secondary schools under the Bangkok Metropolitan Administration; 2. investigate their relationships; and 3. analyze their direct, indirect, and total influences on student quality. The sample consisted of 280 lower and upper secondary school teachers, in the academic year 2024. The sample size was determined using the concept of Hair et al. (2006). The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire, with content validity verified by experts, yielding Item Objective Congruence (IOC) values ranging from 0.60 to 1.00.

The questionnaire reliability, measured by Cronbach's Alpha Coefficient, was 0.985. Data analysis was conducted using Structural Equation Modeling (SEM) to assess the model's consistency with empirical data. The findings revealed that: 1. instructional leadership, teachers' teaching behavior, organizational health, and student quality were all at the highest level. 2. Pearson correlation coefficients between all studied variables indicated statistically significant relationships at the .01 level, with the highest correlation between instructional leadership and organizational health. The lowest correlation was between teachers' teaching behavior and student quality. The relationships that may cause multicollinearity showed that all variables were moderately correlated, with correlation coefficients ranging from 0.637 to 0.761, indicating that this set of variables was appropriate for Path Analysis. 3. The influence model, after adjustment, and empirical data analysis, revealed that the model variables explained 60.70% of the variance in student quality. The direct effects (DE) on student quality were instructional leadership (beta = 0.348), teachers' teaching behavior (beta = 0.178), and organizational health (beta = 0.288), all statistically significant at the .001 level. When these three variables increase, student quality also increases. Additionally, instructional leadership had an indirect effect on student quality (beta = 0.047) at the .001 significance level, with teachers' teaching behavior acting as a mediating variable. Additionally, organizational health had an indirect effect on student quality (beta = 0.097) at the .001 significance level, with teachers' teaching behavior acting as a mediating variable. These findings indicated that when instructional leadership of school administrators and organizational health increase, they positively influence teachers' teaching behavior, resulting in improved student quality.

Keywords: Instructional Leadership, Teachers' Teaching Behavior, Organizational Health, Student Quality

---

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับพัฒนาประเทศในทุกมิติ อันนำไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว การวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าอย่างเต็มศักยภาพ จึงเป็นจุดเน้นของการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ภายใต้การจัดการศึกษาในบริบทของกรุงเทพมหานคร

ซึ่งมีสำนักการศึกษา เป็นหน่วยราชการในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีคุณภาพและเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยมีการดำเนินโครงการ กิจกรรมที่หลากหลาย แต่คุณภาพผู้เรียนก็ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจกับการเป็นโรงเรียนในเมืองหลวงนัก ไม่ว่าจะเป็นผลจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างปีการศึกษา 2561 – 2565 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยระดับสังกัดต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศถึง 3 วิชา คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2567) และเมื่อพิจารณาผลการทดสอบจากโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA 2022) จากโรงเรียนทุกสังกัด รวมถึงโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยทุกวิชาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและการขาดทักษะการคิดขั้นสูง

ทั้งนี้ด้วยปัจจัยหลายๆด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการจัดการศึกษา (SWOT Analysis) พบจุดอ่อน คือ ปัจจัยด้านจำนวนครูที่มีปัญหาการโอน การย้าย การลาออกของครูอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการขาดแคลนอัตรากำลังของครูผู้สอน ครูจึงต้องรับผิดชอบในการสอนทั้งในกลุ่มสาระวิชาที่ไม่ตรงตามวุฒิ ทำให้สอนในหลักวิชาและหลักการของศาสตร์วิชานั้นๆ ได้ไม่ลึกซึ้งและถูกต้อง ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นในรูปแบบการบรรยายมากกว่าการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งครูยังมีภาระงานอื่นนอกเหนืองานการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่หลักของครู (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563)

การที่จะบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ สิ่งสำคัญที่สุด คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาชน พลเมือง ซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้มีศักยภาพที่สามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก การวางแผนด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งไม่ใช่เป็นการพัฒนาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง หากแต่ต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กันทั้งระบบ เป็นการบูรณาการการพัฒนาแบบองค์รวม มีกรอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงระบบ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีทิศทางนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจน จริงจัง เกิดประสิทธิผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

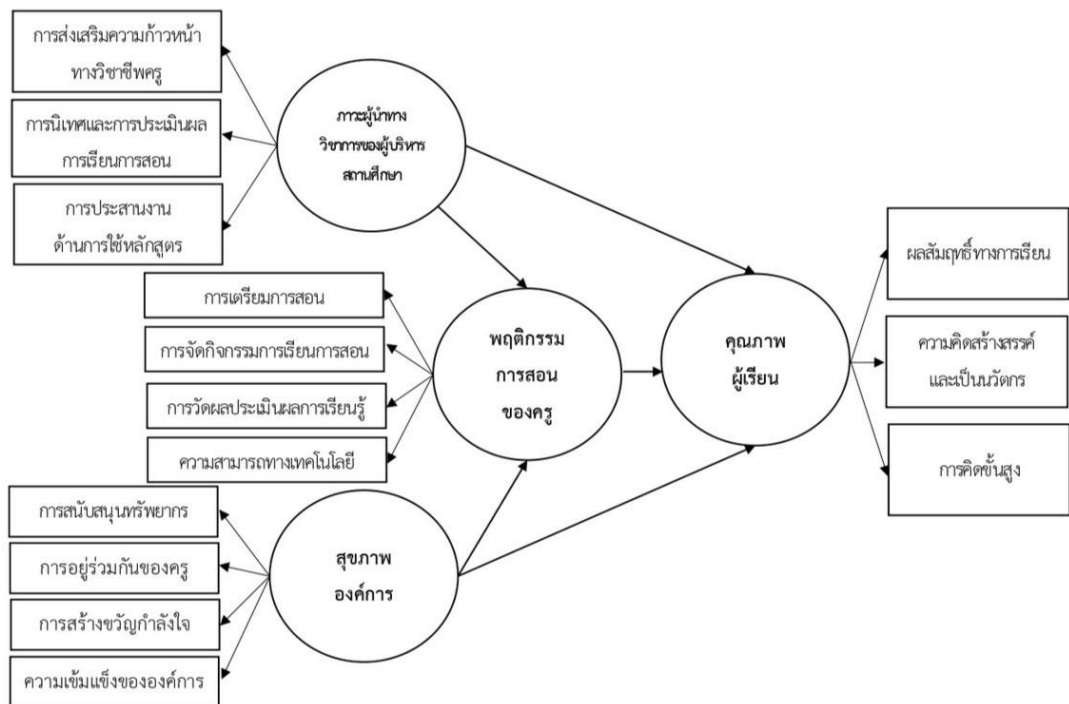
ทั้งนี้หากพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครแล้ว พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การนำข้อมูลจากผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงถือเป็นหัวใจหลักของการพัฒนา นอกจากนี้กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ (วรารักษ์ ลวงสวาส , 2561) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่เน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ การใช้คำถาม การประเมินตนเอง และการประเมินโดยเพื่อน ช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (สกลรัชต์ แก้วดี, 2561)

จากการศึกษาที่มามีความสำคัญและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และสังคมโลก การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดนั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน อาทิเช่น ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การ จะเข้ามาช่วยให้คุณภาพผู้เรียนดีขึ้น สอดคล้องกับ กรภัทร์ จุ้ยยิ้ม (2562), ชัยมงคล บุญชัย และ จารุวรรณ เขียวน้ำซุ่ม (2564), กิตติศักดิ์ แวงดา, ชาญวิทย์ หาญรินทร์ และไพฑูรย์ พวงยอด (2566), สุธีรา บุญส่ง และชัตติยา ด้วงสำราญ (2567) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้สำนักทดสอบทางการศึกษา (2554), อรัญญา ชนะเพีย (2558), ธนัช มหาสินทรัพย์ และชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2560) และทิพวรรณ มีบุญ, วาโร เฟ็งสวัสดิ์, ทะนงศักดิ์ คุ่มไชนะ และวัลนิกา ฉลากบาง (2560) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน ขณะที่ภริพัฒน์ บุญมา (2554), Roberto Zamora and Rosalinda Hernandez (2016) และ Vidyanand Khandagale and Shefali Pandya (2013) ที่กล่าวว่า สุขภาพองค์การมีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความสัมพันธ์ดังกล่าวมาทำการศึกษาเพื่อให้ทราบอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู สุขภาพองค์การ และคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การ ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 735 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 280 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของตัวอย่าง ตามแนวคิดของ Hair; et al. (2006)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเรื่องอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบวัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมการสอนของครู ส่วนที่ 4 แบบวัดสุขภาพองค์การ และส่วนที่ 5 แบบวัดคุณภาพผู้เรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการแจกแจงของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ระหว่างตัวแปร เพื่อดูความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์สมการ โครงสร้างของตัวแปรในกรอบแนวคิดที่มีรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู และสภาพองค์การ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

ผลการวิจัย

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 45.36 เป็นเพศหญิง จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 54.64 ส่วนใหญ่มี การศึกษาอยู่ใน ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 83.93 ปริญญาโท ร้อยละ 15.36 และปริญญาเอก ร้อยละ 0.71 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ระดับตำแหน่งการทำงานเป็นครูชำนาญการ ร้อยละ 40.00 ครู ร้อยละ 24.64 ครูชำนาญการพิเศษ ร้อยละ 20.36 และครูผู้ช่วยร้อยละ 15 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วงระยะเวลา ระหว่าง 11 - 15 ปี ร้อยละ 29.29 , 1 - 5 ปี ร้อยละ 27.50, 6 - 10 ปี ร้อยละ 23.21 และ 16 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20.00 ตามลำดับ และทุกคนทำงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ร้อยละ 100.00

3.2 ระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู สภาพองค์การ และคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ระดับของปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.663 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.369 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การนิเทศและการประเมินผล (LEA1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.677 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.409 รองลงมา คือ การนิเทศและการประเมินผลการเรียน (LEA2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.668 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.427 และการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร (LEA3)) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.643 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.373 ตามลำดับ

ระดับของปัจจัยพฤติกรรมการสอนของครูของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.647 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.347 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสามารถทางเทคโนโลยี (TEA4) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.660 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.390 รองลงมา คือ การเตรียมการสอน (TEA1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.659 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.365 การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน (TEA2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.641 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.380 และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ (TEA3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.630 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.406 ตามลำดับ

ระดับของปัจจัยสุขภาพองค์การของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.640 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.369 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความเข้มแข็งขององค์การ (OGH4) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.657 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.361 รองลงมา คือ การสนับสนุนทรัพยากร (OGH1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.653 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.422 การสร้างขวัญกำลังใจ (OGH3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.626 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.413 และการอยู่ร่วมกันของครู (OGH2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.625 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.437 ตามลำดับ

ระดับของปัจจัยคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.633 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.386 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (STU1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.634 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.402 รองลงมา คือ ความคิดสร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรม (STU2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.634 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.414 และการคิดขั้นสูง (STU3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.632 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.386 ตามลำดับ

3.3 ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การ ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

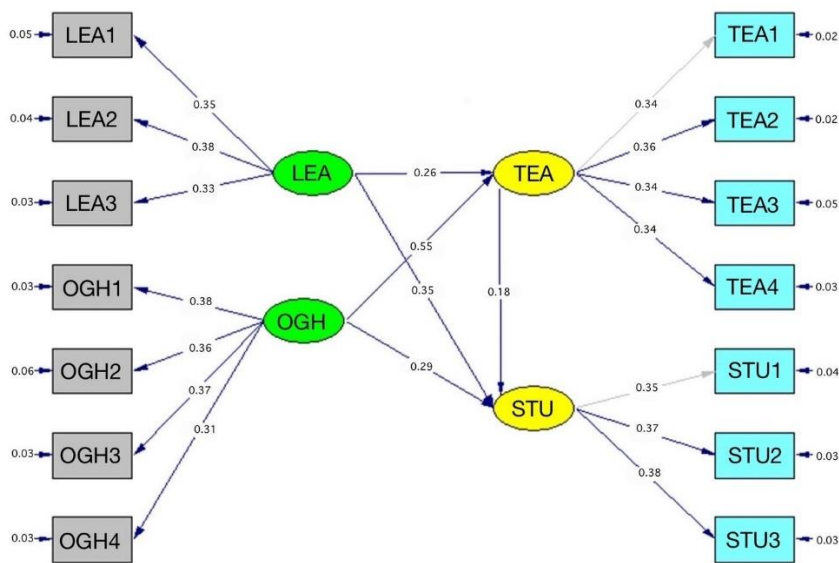
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัว แปร โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นนวัตกรรม (STU2) กับ การคิดขั้นสูง (STU3) ($r = .831$) รองลงมาคือ การอยู่ร่วมกันของครู (OGH2) และการสร้างขวัญกำลังใจ (OGH3) ($r = .813$) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (TEA2) กับการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ (TEA3) ($r = .799$) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (STU1) กับความคิดสร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรม (STU2) ($r = .796$) การเตรียมการสอน (TEA1) กับการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ (TEA3) ($r = .789$) ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ความสามารถทางเทคโนโลยี (TEA4) กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (STU1) ($r = .475$) เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ที่จะทำให้เกิดภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง คือ มีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .20 - .85 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลจากตัวแปรชุดนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ต่อไป

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ สุขภาพองค์การ ($r=0.761$) รองลงมาคือ พฤติกรรมการสอนของครู และ สุขภาพองค์การ ($r=0.731$) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการสอนของครู ($r=0.680$) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพผู้เรียน ($r=0.650$) สุขภาพองค์การ และ คุณภาพผู้เรียน ($r=0.648$) และ พฤติกรรมการสอนของครู และคุณภาพ

ผู้เรียน ($r=0.637$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่จะทำให้เกิดภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง คือ มีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.637-0.761 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลจากตัวแปรชุดนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ต่อไป

3.4 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสภาพองค์การ ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยโปรแกรม LISREL อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสภาพองค์การ ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร หลังปรับโมเดลแล้ว พบว่า มีค่า Chi-square เท่ากับ 77.37 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 60 มีค่า Chi-square/df เท่ากับ 1.290 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ($\text{Chi-square/df} < 2.00$) และไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาจากดัชนีแสดงความสอดคล้องกลมกลืนอื่น ๆ พบว่า หลังปรับโมเดลมีค่าต่าง ๆ เป็นไปตามเกณฑ์ คือ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.964 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.937 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.995 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ 0.00346 ค่าดัชนีรากมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (SRMR) เท่ากับ 0.0213 และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (RMSEA) เท่ากับ 0.032 จึงสรุปได้ว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู สภาพองค์การ มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

Chi-Square=77.37 , df = 60 , P-value = 0.06508 , RMSEA = 0.032

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพฤติกรรมการสอนของครู สภาพองค์การ มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

จากภาพประกอบ 2 พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู สุขภาพองค์การ มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร หลังการปรับโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรในโมเดลทั้งหมด 4 ตัวแปร แบ่งเป็นตัวภายนอก 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) สุขภาพองค์การ ส่วนตัวแปรภายใน 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) พฤติกรรมการสอนของครู 2) คุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยตัวแปรทั้งหมดส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรตาม เมื่อนำมาเขียนอธิบายในรูปแบบของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การ มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของอิทธิพลในแต่ละตัวแปรจึงได้รายละเอียดดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของอิทธิพลในแต่ละตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรตาม	พฤติกรรมการสอนของครู			คุณภาพผู้เรียน		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	.264***	-	.264***	.348***	.047***	.395***
พฤติกรรมการสอนของครู	-	-	-	.178***	-	.178***
สุขภาพองค์การ	.547***	-	.547***	.288***	.097***	.385***
R^2	.607			.557		

หมายเหตุ : *** หมายถึง $p < .001$

จากตาราง 1 พบว่าตัวแปรในโมเดลอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนได้ร้อยละ 55.70 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งมีรายละเอียดของ แต่ละตัวแปร ดังนี้

1) พฤติกรรมการสอนของครู

อิทธิพลรวม (Total Effect: TE) ที่มีต่อตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครูมากที่สุด คือ อิทธิพลจากตัวแปรสุขภาพขององค์การ ($\beta = .547$, $p\text{-value} < .001$) รองลงมาคือ อิทธิพลจากตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ($\beta = .264$, $p\text{-value} < .001$) โดยเป็นอิทธิพลทางบวกเช่นเดียวกับอิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) ที่ตัวแปรสุขภาพขององค์การมีต่อตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู ($\beta = .547$, $p\text{-value} < .001$) และตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีต่อตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู ($\beta = .264$, $p\text{-value} < .001$)

2) คุณภาพผู้เรียน

อิทธิพลรวม (Total Effect: TE) ที่มีต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด คือ อิทธิพลจากตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ($\beta = .395$, $p\text{-value} < .001$) รองลงมาคือ อิทธิพลจากตัวแปรสุขภาพขององค์กร ($\beta = .385$, $p\text{-value} < .001$) และตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู ($\beta = .178$, $p\text{-value} < .001$)

อิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) ต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด คือตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียน ($\beta = .348$, $p\text{-value} < .001$) รองลงมาคือตัวแปรสุขภาพองค์กร ($\beta = .288$, $p\text{-value} < .001$) และตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู ($\beta = .178$, $p\text{-value} < .001$)

อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) ต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด คือ อิทธิพลจากตัวแปรสุขภาพขององค์กร ($\beta = .097$, $p\text{-value} < .001$) รองลงมาคือ อิทธิพลจากตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ($\beta = .047$, $p\text{-value} < .001$)

อภิปรายผล

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้ ผู้บริหารของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรฐานตำแหน่ง จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การนิเทศและการประเมินผลการเรียน รวมทั้งมีส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน และมีการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ซึ่งลักษณะของบริหารดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญของ แนวคิด “ภาวะผู้นำทางวิชาการ” สอดคล้องกับ วิสูตร เดชเมือง (2565) , พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา , พงษ์นิย มั่งคั่ง และ อังคณา กุลนภาดล (2564) , ชัยมงคล บุญชัย (2564) และ Brookings Institution (2013) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับที่สูง

2. ระดับของปัจจัยพฤติกรรมการสอนของครูของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก เนื่องจากครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการเตรียมการสอน ครูมีการวางแผน การสอนอย่างเป็นระบบและชัดเจน และเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรม จัดการห้องเรียนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมถึงจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศและหลักฐานการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับพงศกร โมงขุนทด (2560), พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, พงษ์นิย มั่งคั่ง และอังคณา กุลนภาดล (2564) และสำนักทดสอบทางการศึกษา (2554) พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูอยู่ในระดับสูง

3. ระดับของปัจจัยสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของครู

โรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรมีความพึงพอใจและภาคภูมิใจในองค์กร กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ในด้านความสัมพันธ์ภายในองค์กร ครูมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น นอกจากนี้ โรงเรียนยังสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมได้ มีการดำเนินงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนมีมาตรการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้โรงเรียนสามารถสร้างความเชื่อมั่นได้ สอดคล้องกับฐิตาจารย์ ตรีเหรา และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ (2557), คมขำ ศรีผดุง (2554) นคร แสงนิล (2545) และ ญัฐณิการ์ แก้วสุธา (2564) พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง

4. ระดับของปัจจัยคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก เนื่องจาก นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการคิดขั้นสูง สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถพัฒนานวัตกรรมได้ ส่วนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนสามารถแสดงพัฒนาการทางการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน นักเรียนปรับตัวและพัฒนาตนเองในทุกด้านหลังจากได้รับการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับชัยมงคล บุญชัย (2564), ประวิดา มีเปี่ยมสมบูรณ์, ธร สุนทรายุทธ และสมุทร ชำนาญ (2556) และกรภัทร์ จุ้ยยิ้ม (2562) พบว่า ระดับคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับสูง

5. อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การ ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรคุณภาพผู้เรียนได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่อยู่ในเส้นทางอิทธิพลทั้ง 3 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละตัวแปร ดังนี้

5.1 ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ .264 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการสอนของครู โดยผ่านกระบวนการนิเทศและการประเมินผลการเรียน มีการส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น รวมถึงการให้อิสระแก่ครูในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและหลักสูตร ทำให้ครูสามารถพัฒนากระบวนการสอนได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับ สมมาตร สุวรรณขำ และศรุตพิงค์ ภูวรัชรานนท์ (2565), อิงอร บัวขจร (2566) และวิชญ์ ทรัพย์สมบัติ, ศิวกร รัตติโชติ และลาวัลย์ พิชญวรธน์ (2566) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียน

5.2 ตัวแปรสุขภาพองค์การ มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ .547 ทั้งนี้เนื่องมาจากสุขภาพองค์การที่ดีมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการสอนของครู ผ่านการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับความต้องการของครู มีการส่งเสริมขวัญกำลังใจของบุคลากร โดยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี กระตุ้นให้ครูมีความพึงพอใจและภาคภูมิใจในองค์กร ซึ่งส่งผลให้ครูมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ครูที่ได้รับการสนับสนุนจะมีความมุ่งมั่นในการเตรียมการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

รวมถึงสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน ตลอดจนมีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับณัฐธิดา สุภาพกุล (2566), ฉันทา วาพิตต์พันธ์ (2558) และอรัญญา ชนะเพีย (2558) พบว่า สุขภาพองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสอนของครู

5.3 ตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ .178 ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ครูที่มีการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบโดยยึดตามอัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานคร “รู้หน้าที่ มีจิตสาธารณะ รักสิ่งแวดล้อม เป็นนวัตกรรมที่พร้อมรับทุกการเปลี่ยนแปลง” สามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และจัดเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ในด้านการวัดและประเมินผล ครูใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อติดตามพัฒนาการของนักเรียน นำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการสอนและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของครูยังช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ทันสมัย ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรม รวมถึงการคิดขั้นสูง สอดคล้องกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2554), อรัญญา ชนะเพีย (2558), ธนัช มหาสินทรัพย์ และชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2560) และทิพวรรณ มีบุญ, วาโร เฟิงส์สวัสดิ์, ทะนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และวัลนิกา ฉลากบาง (2560) พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

5.4 ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียน โดยมีตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู เป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.047 ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของผู้เรียนผ่านพฤติกรรมการสอนของครู โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาการสอนได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อกระบวนการสอนมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์รวมถึงใช้การคิดขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล และสร้างสรรค์แนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับ Janet C. Quint Theresa M. Akey Shelley Rappaport Cynthia J. Willner (2007), วิษณุ ทรัพย์สมบัติ, ศิวกร รัตติโชติ และลาวัลย์ พิชญวรรณ (2566) และกรภัทร์ จุ้ยยิ้ม (2562) พบว่า คุณภาพผู้เรียนได้รับอิทธิพลทางตรงจากความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทางอ้อมจากพฤติกรรมการสอนของครู

5.5 ตัวแปรสุขภาพองค์การ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรคุณภาพผู้เรียน โดยมีตัวแปรพฤติกรรมการสอนของครู เป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.097 เนื่องจากสุขภาพองค์การที่ดีส่งผลให้ครูมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เมื่อครูได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูจะมีความทุ่มเททั้งในด้านการเตรียมการสอน เมื่อการสอนมีคุณภาพ นักเรียนจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น นำไปสู่การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น สุขภาพองค์การที่ดีจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้พฤติกรรมการสอนของครูมีคุณภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับ

อรัญญา ชนะเพีย (2558) พบว่า สุขภาพองค์การมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียนในทิศทางบวกโดยมีอิทธิพลส่งผ่านพฤติกรรมการสอนของครู

บทสรุป

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีพฤติกรรมการสอนของครูเป็นตัวแปรส่งผ่านทั้งจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและสุขภาพองค์การสู่คุณภาพผู้เรียน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเฉพาะกลุ่ม เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างคือ คือ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมการสอนของครู และสุขภาพองค์การที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่าสุขภาพองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสอนของครูมากที่สุดและยังมีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาของท่านมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อระบบสังคม มีการปรับตัวให้องค์การมีความพร้อมในการอยู่รอดท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติและบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อค้นพบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด

1.4 จากการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการสอนของครู ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นครูควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เหมาะสมเพื่อช่วยนักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในการศึกษาครั้งต่อไปอาจขยายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาให้กว้างขึ้น

2.2 จากการศึกษาพบว่าโมเดลนี้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงสามารถนำองค์ประกอบในโมเดลนี้ไปสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครได้

เอกสารอ้างอิง

Bennett, R. K. a. S. (2008, January). **Learning Design: Concepts**. ResearchGate.

https://www.researchgate.net/publication/226972357_Learning_Design_Concepts

Khandagale, V., และ Pandya, S. (2013). **SCHOOL ORGANISATIONAL HEALTH AND SCHOOL TYPES: EFFECT ON ACADEMIC ACHIEVEMENT OF STUDENTS** Conflux Journal of Education, 1(6).

กิตติศักดิ์ แวงดา, ชาญวิทย์ หาญรินทร์ และไพฑูรย์ พวงยอด. (2566). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนยุคชีวิตวิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2**. วารสารรัชต์ภาคย์, 17(52), 160-175.

แคทรียา แสงใส. (2566). **การคิดขั้นสูง : ทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21**. Journal of Applied Education, 1(5), 39-48. <https://so16.tcithaijo.org/index.php/JAE/article/view/146/90>

ธนัช มหาสินทรัพย์ และชัยณรงค์ สุวรรณสาร. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดลำปาง**.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 11(3), 184-194.

วรารณณ์ ลวงสวาส. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1**. มหาวิทยาลัยบูรพา

วิชณู ทรัพย์สมบัติ , ศิวกร รัตติโชติ และลาวัลย์ พิชญวรรณ (2566). **การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561-2563 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(1), 479-495.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2567, 9 พฤษภาคม). “**สอนให้เอ๊ะ ทำให้ออ นำไปใช้โอเค**“ โรงเรียนกทม. มุ่งพัฒนา 4 ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ หวังเด็กใช้ความรู้ต่อยอดจริงในชีวิตประจำวัน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562, 29 กรกฎาคม). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580**. สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์.

อรัญญา ชนะเพีย (2558). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหาร ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา
ในวิทยาลัยการบินปักกิ่ง ภายใต้การกำกับของกรุงปักกิ่ง
PERSONNEL MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS
IN BEIJING AIR TRAVEL COLLEGE UNDER BEIJING

ฉิน ฟาง^{*1} วรชัย วิภูอุปโภค² และธัญศญา ธรรมโสภณ³

Qin Fang^{*1} Vorachai Viphoouparankhot² and Thansaya Thassopon³

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Master of Education, Leadership in Educational Administration

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: 133132886@qq.com

Received: March 25, 2025

Revised: April 23, 2025

Accepted: April 25, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในวิทยาลัยการบินปักกิ่ง สังกัดกรุงปักกิ่ง และ (2) เสนอแนวทางในการพัฒนาด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในวิทยาลัยดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในวิทยาลัยการบินปักกิ่ง ซึ่งปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 240 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำหรับผู้บริหารจำนวน 3 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในวิทยาลัยการบินปักกิ่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง และ (2) แนวทางในการพัฒนาด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 แนวทางหลัก ได้แก่ (1) การเสริมสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจ (2) การให้ความสำคัญต่อความต้องการรายบุคคลและการบริหารจัดการที่มีมนุษยธรรม (3) การส่งเสริมการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากร (4) การพัฒนาระบบบริหารผลการปฏิบัติงานและกลไกการให้ข้อเสนอแนะ และ (5) การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, ผู้บริหาร, วิทยาลัยการบินปักกิ่ง, กรุงปักกิ่ง

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the level of personnel management of administrators in Beijing Air Travel College under Beijing, and (2) to guidelines for enhancing the personnel management of administrators in Beijing Air Travel College under Beijing.

The research was survey research. The population were teachers who work in academic year 2024 total 240 teachers, the sample size was determined according to the table of Krejcie & Morgan and obtained by simple random sampling total 148 teachers. A five-point rating scale questionnaire. Key informants: for in depth interviews total 5 administrators at Beijing Air Travel College, Data analysis using frequency, percentage, mean, Standard Deviation and content analysis.

The research results were as a follow; (1) the level of personnel management of administrators in Beijing Air Travel College under Beijing, overall was at high level, (2) to guidelines for enhancing the personnel management of administrators in Beijing Air Travel College under Beijing included 7 guidelines; Increasing transparency and trust, Focus on individual employee needs and humanized management, Enhancing staff development and training opportunities, Strengthen performance management and feedback, Improving Communication and Feedback Channel and Feedback Mechanism, Career Path Planning, and Enhancing Work-Life Balance and Employee Well-Being;

Keywords: Personnel Management, Administrators, Beijing Air Travel College, Beijing.

Introduction

In the era of globalization and informatization, higher education institutions are facing intense competitive pressure. The quality of education and the ability to cultivate talent have emerged as key factors in enhancing the competitiveness of universities. In this context, managing and developing the human resources (HR) of faculty members and administrative staff has become a central concern for university administrators. As a specialized institution in aviation and tourism education, Beijing Air Travel College faces unique challenges in improving the efficiency and career development of its faculty and administrative staff through effective human resource management (HRM) strategies. These challenges include recruitment, training, performance evaluation, and the development of incentive mechanisms,

which directly impact the career development and job satisfaction of faculty members, as well as the performance and career progression of administrative staff. Therefore, studying the HRM practices at Beijing Air Travel College is of significant practical relevance, particularly in terms of understanding their impact on the career growth and work performance of both faculty and administrative personnel.

As the global landscape continues to evolve rapidly, the importance of human resources as a critical element in fostering development has become increasingly prominent. However, the mere existence of human capital is not sufficient to ensure organizational progress; it must be transformed into valuable human resources through systematic planning, adequate training, and proper education (Becker, 1964). Without such transformation, an organization's growth will remain nominal, and achieving its mission and objectives will be difficult. Human capital, defined as the sum of knowledge, skills, and abilities possessed by individuals in a society, is central to the success of any organization. Effective utilization of human capital can, in turn, drive the optimal use of other resources, including financial, physical, and technological assets.

China has recognized the importance of human resources and has committed itself to developing individuals with the necessary knowledge and capabilities to drive national and organizational efficiency. Vocational education institutions, including Beijing Air Travel College, play a vital role in this developmental framework, aiming to equip students with the skills needed to thrive in the workforce. Nevertheless, the management of vocational education faces several challenges, such as insufficient public awareness and a lack of positive encouragement for students to pursue vocational training. Although the Chinese government has recognized the significance of vocational education for decades, there are still widespread misconceptions that vocational education limits future career opportunities. This perception is gradually changing with recent reforms, such as the 2022 amendments to the Vocational Education Law, which emphasize the equal importance of vocational education alongside general education (Li, 2022).

The revised Vocational Education Law aims to elevate the status of vocational education by recognizing it as an equally valuable form of education, offering students the same opportunities for career progression and further academic advancement as those in regular schools. Such reforms not only enhance the public perception of vocational education but also guide the management of institutions like Beijing Air Travel College,

ensuring they align with national educational policies and objectives. Visionary leadership is critical in this regard, as it ensures that personnel management practices are effective and contribute to the overall success of the institution.

Personnel management, or human resource management (HRM), encompasses all activities related to the recruitment, development, and management of individuals within an organization. In the context of higher education institutions like Beijing Air Travel College, effective personnel management is essential to maintaining an efficient and motivated workforce. Good personnel management requires both technical expertise and interpersonal skills. Administrators must be adept in recruitment, selection, performance evaluation, promotion, training, and other HR functions, while also addressing employee grievances and fostering a positive work environment (Sabharwal, 2013). Successful personnel management ensures that faculty and administrative staff remain engaged, motivated, and committed to the institution's goals.

In recent years, China's government has placed significant emphasis on strengthening vocational education policies as part of its broader economic and social development strategies. The structural transformation of the economy and the development of the labor market necessitate the development of highly skilled workers, which can be achieved through improved vocational education. The new Vocational Education Code, amended in 2022, underscores the importance of vocational education as a key tool for technological progress and talent development (Li, 2022). The legislation ensures that vocational education institutions like Beijing Air Travel College operate under clear legal guidelines, promoting fairness and inclusivity. It also aims to eliminate discriminatory practices related to employment and career development, providing vocational students with the same rights and opportunities as those in general education.

The significance of human resource management (HRM) in vocational education is particularly important in the context of Beijing Air Travel College, which has been dedicated to providing high-quality education since its establishment in 2002. As a private institution, it faces the dual challenge of aligning its educational objectives with national policies while simultaneously maintaining a competitive edge in an increasingly globalized educational environment (Li, 2022). Understanding and improving the college's HRM practices, particularly those related to faculty and administrative staff development, will have lasting benefits for both the institution and its employees. Effective HRM practices are essential in

ensuring that the workforce is motivated, skilled, and capable of meeting the institution's goals (Sabharwal, 2013).

Effective HRM practices can enhance the career progression of faculty members, improve job satisfaction, and contribute to the overall performance of administrative staff (Becker, 1964). In turn, these improvements will have a positive impact on the quality of education provided to students and the long-term success of the college. For administrators at Beijing Air Travel College, research on HRM practices will offer valuable insights into how to optimize the management of human resources (Li, 2022). These insights can inform the development of targeted strategies that align with the college's educational objectives, promote a supportive work environment, and foster a culture of continuous improvement (Sabharwal, 2013). Moreover, the research will contribute to a more comprehensive understanding of the challenges and opportunities facing educational institutions in China, particularly in the realm of vocational education. By examining the experiences of Beijing Air Travel College, this study can provide valuable lessons for administrators in similar institutions across the country, helping them navigate the complexities of HRM in a competitive and rapidly changing educational landscape.

In conclusion, studying the personnel management practices at Beijing Air Travel College is crucial for improving the efficiency and effectiveness of the institution's operations. This research will provide administrators with actionable recommendations for enhancing the professional development and work performance of faculty and administrative staff. Furthermore, it will contribute to the broader understanding of HRM in the context of vocational education, offering insights that can be applied across a range of educational settings. Ultimately, the findings of this research will support the long-term development of Beijing Air Travel College, enabling it to better serve its mission and adapt to the evolving demands of the global educational environment.

Purposes

1. To study the level of personnel management of administrators in Beijing Air Travel College under Beijing.
2. To guidelines for enhancing the personnel management of administrators in Beijing Air Travel College under Beijing.

Benefit of Research

1. For the policy level; the research provides insights into effective HRM practices that can inform policies aimed at enhancing vocational education. It supports the development of strategies that improve staff development, align education with national priorities, and ensure that vocational institutions remain competitive globally.

2. For Administrators; the research offers practical strategies to optimize HRM practices, fostering a supportive work environment, enhancing staff performance, and aligning HRM with educational objectives. This leads to improved employee satisfaction, retention, and long-term institutional success.

3. For Personal Development; the research emphasizes continuous learning and professional development for faculty and staff. By adopting HRM strategies, individuals can enhance their skills, increase job satisfaction, and advance their careers, leading to greater personal fulfillment and professional growth.

Research Process

Part 1: Preliminary Study and Instrument Development; The first phase involved studying the current situation of personnel management at the college. This included document analysis and informal discussions to identify key variables. Based on the findings, a research framework and instruments were developed.

Part 2: Quantitative Data Collection; in the second phase, a questionnaire using a 5-point Likert scale was distributed to administrators to assess the current level of personnel management across identified variables. The data were analyzed to determine trends and areas for improvement.

Part 3: Qualitative Data Collection and Guideline Proposal; The third phase involved semi-structured interviews with a selected administrators total of 5 administrators. Content analysis was used to interpret the data and identify best practices. The results were used to propose practical guidelines for improving personnel management in the college.

Population and Sample

The population for this study comprised 240 faculty members employed during the 2024 academic year at Beijing Air Travel College under Beijing. The sample size was determined by Krejcie and Morgan's table (1970), a sample of 148 participants was deemed appropriate for this population size. The sample was selected using simple random

sampling to ensure equal representation and minimize bias.

In addition, three administrators were selected as key informants for in-depth interviews using purposive sampling total of 5 key informants. These individuals were chosen based on their roles and responsibilities in personnel management, allowing for a high experience minimum of 10 years, the relevant insights into practices and challenges.

Instruments

1. Questionnaire; to assess the level of personnel management among administrators at Beijing Air Travel College. The questionnaire uses a 5-point Likert scale to measure various aspects of personnel management, such as recruitment, training, performance evaluation, and job satisfaction. Distributed to the sample of 148 administrators and faculty members, the responses were used for quantitative data analysis. The Index of Item-Objective Consistency (IOC) for this study was calculated using a range of 0.67 to 1.00, which indicates acceptable to excellent levels of consistency between each item and its corresponding objective (Rovinelli & Hambleton, 1977). Cronbach's alpha was used to assess the internal consistency of the questionnaire, with a coefficient of 0.95. It is considered acceptable when the Cronbach's alpha coefficient is higher, ensuring that the items reliably measure the same construct (Cronbach, 1951).

In this study, the researcher adopts the concept of personnel administration from Lantang, D. et al. (2023) to propose seven components of human resource management. These components are: 1) Employee Planning, 2) Employee Procurement, 3) Employee Development, 4) Promotion and Transfer, 5) Dismissal, 6) Compensation, and 7) Employee Assessment, all of which are relevant to personnel management for administrators at Beijing Air Travel College under Beijing. Total 45 questions.

2. Semi-Structured Interviews; to gather in-depth insights into the personnel management practices at the college from the perspective of administrators. Semi-structured interviews were conducted with 5 key informants selected, administrators. The interviews followed a flexible format, allowing for both structured questions and open-ended responses to explore key issues related to personnel management. These interviews were used for qualitative data collection for content analysis, providing high experience for discussion to propose guidelines, a detailed responses that informed the development of guidelines for improving personnel management practices.

Data analysis

Data analysis was conducted in two stages. For the quantitative data from the questionnaire, descriptive statistics and inferential analysis were used to assess the level of personnel management practices among administrators, identifying the level of personnel management of administrators. For the qualitative data from the semi-structured interviews to discussions, content analysis was employed to identify key themes, patterns, and insights regarding personnel management practices. The combined findings from both quantitative and qualitative data provided a comprehensive understanding of the current state of HRM practices at Beijing Air Travel College for propose guidelines for enhancing the personnel management of administrators.

Conclusion and discussion

1. General data analysis results of the samples

Presents the demographic of the 148 teachers. In terms of educational background, 45.9% hold a bachelor's degree, 52% have a master's degree, and 2% possess a doctorate. Regarding job categories, 54.1% are administrative staff, while 45.9% are faculty members. Additionally, 62.8% of respondents have over 8 years of work experience, indicating a workforce with significant experience.

2. Result of Data Analysis of the detailed questionnaire

For the evaluation process, a 5-level assessment scale was employed as detailed:

Table 1 Showed the mean, standard deviation, and level of personnel management of school administrators at Beijing Air Travel College under Beijing. Overall and in each aspect. (n=148)

No.	Personnel management of administrators of school	$\bar{x}$	S.D.	Level
1	Employee planning	3.78	0.86	high
2	Employee procurement	3.83	0.85	high
3	Employee development and development	3.82	0.81	high
4	Promotion mutation	3.84	1.05	high
5	Dismissal	3.67	1.09	high
6	Compensation	3.63	1.04	high
7	Employee assessment	3.70	0.85	high
	Total	3.75	0.94	high

From Table 1, it can be found that the management level of the managers of Beijing Air Travel College is high (Mean=3.75). In all aspects, was at a high level. Promotion and mutation have the highest mean (Mean=3.84), followed by employee procurement (Mean=3.83) and compensation has the lowest mean. (Mean=3.63). The results in Table 1 indicate that the overall personnel management of administrators at Beijing Air Travel College (Mean = 3.75, SD = 0.94). Each aspect of personnel management also shows a high level, with individual mean scores ranging from 3.63 to 3.84. The highest-rated aspect is promotion and mutation (Mean = 3.84), reflecting the importance placed on career growth and role changes within the institution. This is crucial for maintaining motivation and retaining staff, as opportunities for promotion are often linked to job satisfaction and long-term engagement. Employee procurement (Mean = 3.83) follows closely, indicating that recruitment practices are highly effective in attracting the right talent for the college. It is vital to ensure that the organization has a skilled and capable workforce to meet educational and administrative demands. On the other hand, compensation (Mean = 3.63) has the lowest rating, which could suggest that while compensation is generally seen as adequate, there may be room for improvement to better align with employee expectations or industry standards. Addressing this could enhance job satisfaction and reduce turnover. Overall, the findings highlight the significance of personnel management components like career advancement, recruitment, and compensation in supporting a productive and motivated workforce at the college.

3. Result of interviews from 5 key informants for the proposed guidelines to enhancing the personnel management of administrators in Beijing Air Travel College under Beijing

The interviews conducted with five administrators identified Seven key factors for improving human resource management (HRM) practices at Beijing Air Travel College. The following seven guidelines from 5 key informants, derived from content analysis, focus on enhancing the effectiveness of HRM across different aspects:

1. Increasing Transparency and Trust; a common recommendation from the experts was to establish open communication channels, such as regular staff meetings and transparent decision-making processes, to enhance trust between management and employees. This can help reduce information asymmetry and foster a deeper understanding of management decisions. Guideline: (1) implement regular feedback sessions, internal

bulletin boards, and email updates to promote transparency, and (2) strengthen leadership credibility and ensure fair and impartial decision-making.

2. Focus on Employee Needs and Humanized Management; key informants emphasized the importance of addressing employees' personal needs to enhance job satisfaction and loyalty. This includes offering flexible working hours, mental health support, and work-life balance initiatives. Guideline: (1) introduce flexible leave systems, (2) provide psychological support, and (3) offer personalized career development opportunities based on employee strengths and interests.

3. Enhancing Employee Development and Training; training and career development are crucial to improving employee satisfaction and performance. Experts recommended creating a structured training system, including pre-employment, on-the-job training, and cross-departmental rotations, to improve employees' competencies. Guideline: (1) organize regular professional development training, (2) facilitate cross-departmental rotations, and (3) develop clear promotion pathways to enhance staff motivation and career progression.

4. Strengthening Performance Management and Feedback; experts agreed on the significance of a fair and transparent performance management system to boost motivation and work efficiency. A well-structured performance appraisal system can provide timely and constructive feedback to employees. Guideline: (1) establish clear, (2) quantifiable performance appraisal criteria, (3) provide immediate feedback, and (4) use “public praise, private criticism” to ensure both recognition and constructive criticism.

5. Improving Communication and Feedback Channels; the lack of effective communication was identified as a barrier to a positive working atmosphere. Experts recommended regular communication meetings and the use of anonymous suggestion boxes to address employee concerns. Guideline: (1) create regular communication sessions for staff to express their opinions and implement anonymous suggestion boxes, and (2) to encourage open feedback without fear of retaliation.

6. Career Path Planning; experts noted that employees' long-term career development and job satisfaction are closely tied to clear career progression plans. Developing clear career paths motivates staff to stay with the institution and excel in their roles. Guideline: (1) design personalized career development plans, (2) establish clear promotion criteria, and (3) align staff development programs with organizational goals.

7. Enhancing Work-Life Balance and Employee Well-Being; providing employees with flexibility and support for maintaining a healthy work-life balance was highlighted as crucial for maintaining job satisfaction and mental health. Guideline: (1) introduce mental health support programs, (2) stress management workshops, and (3) flexible working options to ensure employees' well-being and work satisfaction.

These guidelines reflect the critical aspects of HRM that contribute to the overall effectiveness and competitiveness of Beijing Air Travel College. By addressing transparency, employee needs, development opportunities, performance management, communication, career progression, and work-life balance, the college can strengthen its organizational culture, enhance job satisfaction, and foster a more cohesive and motivated workforce. Continuous improvement in these areas is essential for maintaining long-term growth and success in the increasingly competitive educational environment.

Discussion

The results of the interviews highlight several key guidelines for improving Human Resource Management (HRM) at Beijing Air Travel College. These guidelines align with well-established principles in the field of HRM, particularly in the areas of transparency, employee development, performance management, and work-life balance. Increasing transparency and trust is emphasized by experts, as it fosters a positive work environment and enhances employee engagement. This aligns with the work of Armstrong (2014), who argues that transparent communication is crucial for building trust within organizations. Similarly, focusing on employee needs and humanized management, including flexible working arrangements and mental health support, resonates with the concept of work-life balance as explored by Greenhaus and Allen (2011). These approaches contribute to higher job satisfaction and organizational commitment.

Enhancing employee development and training is another significant guideline, emphasizing continuous professional development. This is supported by Noe (2017), who notes that training is essential for improving organizational performance and employee skills. Furthermore, the strengthening of performance management systems and feedback mechanisms is linked to improving work efficiency and motivation, which corresponds with the findings of Kuvaas (2016) on the importance of transparent performance evaluations for increasing employee motivation and commitment. Improving communication and feedback

channels is another guideline that fosters a more supportive work environment. This supports the work of Harter, Schmidt, and Hayes (2002), who found that effective communication is a key driver of employee engagement and overall organizational success. Lastly, prioritizing work-life balance and employee well-being aligns with studies by Frone (2003), which suggest that a healthy work-life balance is fundamental to maintaining employee productivity and satisfaction. In conclusion, the guidelines derived from the interviews with administrators align with key principles in HRM literature, offering valuable insights into how Beijing Air Travel College can optimize its HRM practices to support both employee development and organizational success.

Recommendation

1. Recommendation for policy formulation and improving Human Resource Management at Beijing Air Travel College

Enhance Transparency and Trust; establish regular staff meetings and open channels for decision-making to build trust and foster a transparent work environment.

Address Employee Needs; implement flexible working hours and provide mental health support to enhance work-life balance and employee satisfaction.

Develop Comprehensive Training Programs; create structured training opportunities, including on-the-job training and cross-departmental rotations, to improve staff competency and engagement.

Strengthen Performance Management; develop clear, quantifiable performance appraisal standards and provide timely feedback to enhance motivation and work efficiency.

Improve Communication Channels; improving regular communication meetings and introduce anonymous suggestion boxes to encourage open, honest feedback from staff.

Offer Career Development Paths; establish clear career progression plans and promotion criteria to motivate employees and align their growth with institutional goals.

Promote Employee Well-being; introduce wellness programs, stress management workshops, and flexible leave systems to support employees' physical and mental well-being.

2. Recommendation for Further Research

2.1 Exploring the Impact of HRM on Faculty Performance, in future research could focus on examining how specific HRM practices, such as training and performance appraisal

systems, directly affect faculty performance and student outcomes at Beijing Air Travel College.

2.2 Investigating Employee Retention Strategies. The research could explore the factors influencing employee retention, particularly within the administrative staff, and how HRM practices such as compensation, career development, and work-life balance impact staff retention rates.

2.3 Comparative Study of HRM Practices Across Educational Institutions, a comparative study between Beijing Air Travel College and other vocational institutions in Beijing or globally could provide insights into best practices in HRM and identify areas for improvement in the college's current HR strategies.

References

- Armstrong, M. (2014). **Armstrong's Handbook of Human Resource Management Practice**. London: Kogan Page.
- Becker, G. S. (1964). **Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education**. Chicago: University of Chicago Press.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. **Psychometrika**, 16(3), 297–334.
- Frone, M. R. (2003). Work-family balance and employee health. **American Psychological Association**, 58(5), 246-251.
- Greenhaus, J. H., & Allen, T. D. (2011). Work-family balance: A review and extension of the literature. **Applied Psychology: An International Review**, 60(4), 458-477.
- Harter, J. K., Schmidt, F. L., & Hayes, T. L. (2002). Business-unit-level relationship between employee satisfaction, employee engagement, and business outcomes: A meta-analysis. **Journal of Applied Psychology**, 87(2), 268-279.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607–610.
- Kuvaas, B. (2016). Performance appraisal satisfaction and employee outcomes: Mediating and moderating roles of work motivation. **International Journal of Human Resource Management**, 27(3), 333-350.
- Noe, R. A. (2017). **Employee training and development**. (7th ed.). New York: McGraw-Hill Education.

- Li, Y. (2022). Amendments to the Vocational Education Law: Implications for China's education system. **Journal of Chinese Educational Policy**, 34(2), 112-129.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Dutch Journal of Education and Research**, 4(3), 49-60.
- Sabharwal, M. (2013). Personnel management and the role of public administration. **Public Administration Review**, 73(4), 589-597.